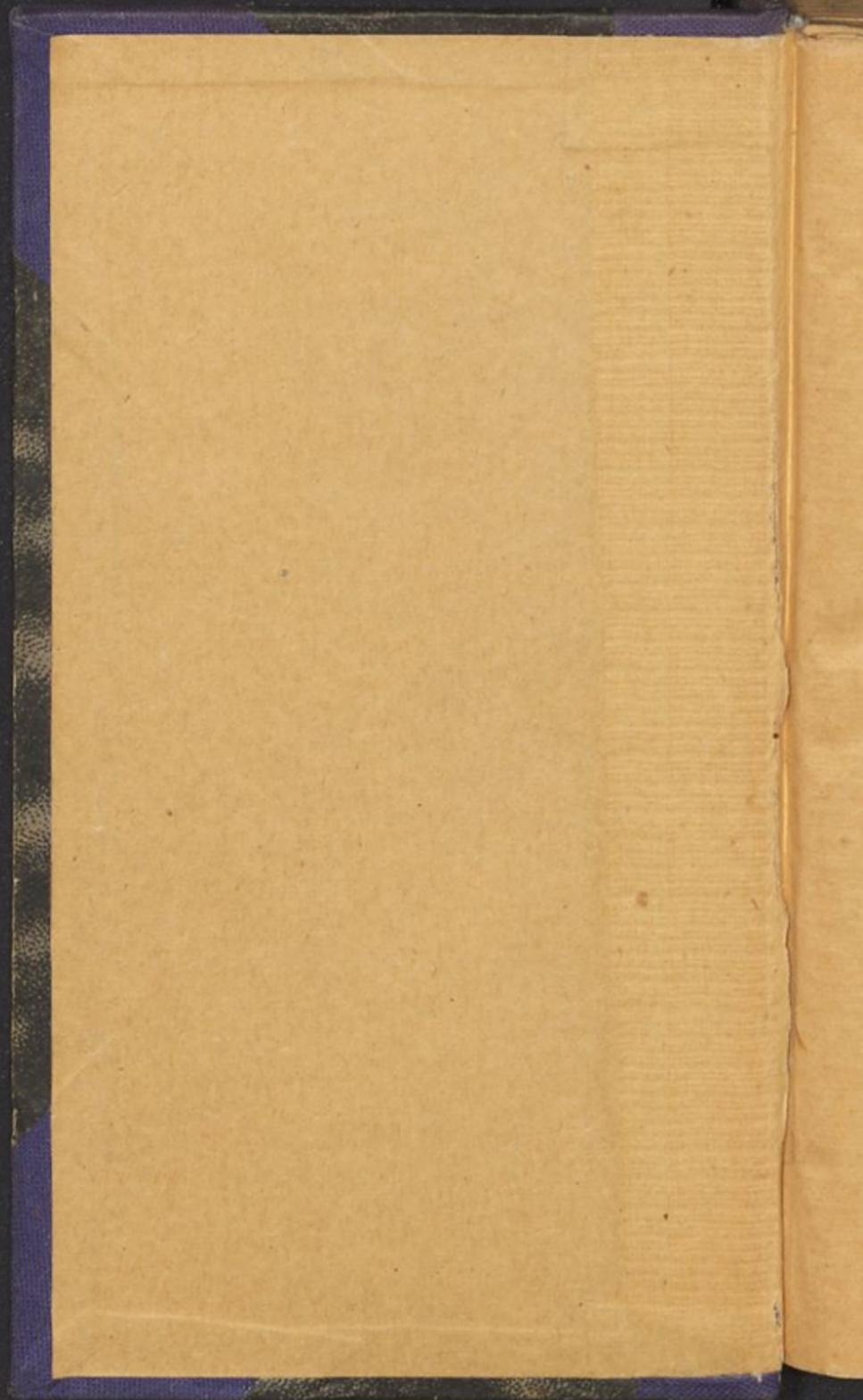

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

39067

M. Sk., k.

ZALJUBLJENI
- - KAPUCIN - -

- VESELA POVEST IZ -
LJUBLJANSKE PRETEKLOSTI

- - SPISAL - -

ZVONIMIR ŠEPETAVEC

M. Malarh

K. k. Studienbibliothek Laib

- V LJUBLJANI 1910 -
NARODNA KNJIGARNA

III. A. h.

39067

△△△

TISK »NARODNE TISKARNE« V LJUBLJANI.

▽▽▽

39067

030606468

I.

Na cvetno nedeljo v Gospodovem letu 1809. se je zgodila usodepolna prememba v življenju patra Angelika, najmlajšega prebivalca ljubljanskega kapucinskega samostana.

Ta dan je bil pater Angelik poslan na Posavje, da nadomesti nena doma obolelega domačega duhovnika, in opravil je cerkvene posle, da bi nihče bolje ne mogel. Na prižnici je grmelo in treskalo, da so se moškimi ježili lasje in da so se ženske jokaje prekrižavale. Pater Angelik je pestil moške in krtačil ženske tako, da so po končanem opraviilu se vsi zbegani plazili na svoje domove.

»Ampak hud je, kar se da je hud,« so priznavalno šepetali moški, ženske pa so v tihem občudovanju vzdihovale: »goreči so pa, goreči, kakor živ ogenj.«

Hud in goreč je bil pater Angelik v resnici, toda samo, kadar je stal na prižnici, ali sedel v spovednici, drugače pa je bil zelo prijazen in ša-

ljiv mož in se je za izveličanje svoje duše veliko manj brigal, kakor za blagor svojega telesa. Kadar je sedel za dobro obloženo mizo in pri polnem bokalu, takrat je pozabil na ves svet in najhitreje na svoj meniški stan in na svoje redovniške obljube.

Nesreča njegova je bila, da ni poznal nobene mere in nobene meje in zlasti bokala ni dal iz rok, dokler ga ni izpraznil do zadnje kapljice.

Tako se mu je zgodilo tudi na Posavju na cvetno nedeljo. Postregli so mu v župnišču z dobro kapljico in pater Angelik je pil in pil, dokler ni postal ves vrtoglav. Strahoma je spoznala farovška služkinja, da je patru Angeliku preveč postregla. Nele, da se navsezadnje že skoraj ni mogel vzdrževati na nogah, marveč postal je celo preprijazen s pobožno in okroglo služkinjo in vse je kazalo, da bi ji rad z rokami razodel svoja čustva.

»Ježeš, gospod — ali so pijani?« je plaho umikajoč se vpraševala služkinja in držala roke od sebe, da bi se ji veseli pater ne mogel približati.

»Kaj, pijan — kdo pijan?« se je razhudil pater Angelik. »Pijani so kmetje, pijani so šuštarji, če pa se ga duhovnik naleze, se reče: gospodu je slabo. Zapomni si to!«

Razburjena služkinja pa ni imela časa razmišljati o tem poduku pater Angelika, nego je pohitela iz sobe ter poklicala cerkovnika, naj spravi vinjenega meniha na voz in ga pelje v Ljubljano.

To pa ni bila lahka stvar, zakaj na mizi je stal še skoro poln bokal in pater Angelik se vzlic vsemu cerkovnikovemu prigovarjanju nikakor ni hotel od njega ločiti. Naposled sta se s cerkovnikom sporazumela na ta način, da je vsak malo odnehal; cerkovnik je moral dovoliti, da je pater vzel bokal seboj na voz, pater pa se je vdal, da se z bokalom takoj odpelje.

Začetkoma je šlo vse dobro. Tiho je sedel Angelik na vozu in srkal rujno vince. Toda čim bolj se je voz bližal Ljubljani, toliko bolj so vplivali vinski duhovi in naposled je začel nesrečni pater kričati in divjati, da je cerkovnika stresala groza. Pater je privzdigoval roke in noge, vihtel bokal, ki ga je bil do polovice izpraznil, in naposled v mestu začel prepevati s svojim mogočnim glasom nepobožne pesmi, da je kar odmevalo od hiš. Prav ko sta vozila po najbolj obljudeni ljubljanski ulici, je pater Angelik celo na vozu vstal, prešerno zavihтел bokal ter začel prepevati starodavno pesem:

Časih sem ležal pri puncu,
pri puncu zavberski,
oh zdaj pa moram ležati
na prični kafcinarski.

Ljudje, ki so se mudili na ulici, so se z divjim smehom zapodili za vozom. Vse je kričalo in prepevalo: oh zdaj pa moram ležati na prični kafcinarski. Cerkovnik je tolkel okrog sebe in po konju kar je mogel, a vse ni nič pomagalo. Mladine ni mogel prepoditi, staro kljuse pa je bilo biča tako vajeno, da udarci niso pospešili njegovih korakov. Množica je tekla poleg voza in ponavljala brez prestanka Angelikovo pesem, pater sam pa je tulil nadaljne kitice svoje pesmi, kakor bi hotel podreti zidove ljubljanske. .

Končno je voz z vso množico dospel pred kapucinski samostan, ki je takrat stal na vogalu sedanje Zvezde, nasproti današnjemu deželnemu dvorcu. Samostan je bil skromno, starodavno poslopje, čigar vhod je bil kar pri cesti. Cerkovnik je prav nespoštljivo pograbil Angelika čez pas in ga postavil na tla. Sicer se je Angelik še nekaj obotavljal in se hotel s primernim ogovorom posloviti od spremljajoče ga množice, ki se je kričeč gnetla okrog njega, toda jezni cerkovnik ga je prijel s trdo

roko in ga brezobzirno pahnil v samostansko vežo.

»Vivat cviček in revolucija,« to so bile zadnje besede, ki jih je množici zaklical pater Angelik, potem so se za njim zaprla samostanska vrata.

Zaprla so se za dolgo časa. Ko je pater vratar, star častitljiv menih, zagledal svojega sobrata Angelika in od ogorčenega cerkovnika izvedel, kako občno pohujšanje je povzročil nesrečni Angelik in kako sramoto je napravil celemu samostanu, ga je prevzela tolika žalost, da se je najprej bridko razjokal, potem pa v sveti jezi treščil svojo tobakiro ob tla in začel nesrečnega Angelika tako oštevati, da se je zasmilil celo grčavemu cerkovniku.

Angelik je slonel ob zidu, roko, v kateri je imel prazen bočal, je držal privzdignjeno in ko je pater vratar ravno najbolj nanj kričal, ga je prekinil.

»Holt!« je zaklical in potem z blaženim usmevom na ustnicah začel polglasno peti: »Mi ga pa pijemo, pijemo . . .«

»Molči — pijanec!« je v največji ljutosti zavpil pater vratar. »Molči in spravi se v svojo celico.«

Pater - vratar in posavski cerkovnik sta prijela Angelika vsak za eno roko in ga vlekla v njegovo celi-

co ter ga položila na njegovo ležišče. »Vi — vat cviček — in — revolu —« je še zastokal nesrečni Angelik in potem z bokalom v roki zaspal.

Pater vratar je še nekaj trenutkov obstal pri ležišču in z mokrimi pogledi motril svojega smrčečega sobrata. Potem je pa izrekel krepko besedo, oznanjujočo v navadnem življenju boljšo polovico domačega ščetinca, pljunil na tla in odpeljal cerkovnika v pisarno patra gvardijana, da tamkaj pove in popiše, kaj je vse počenjal pater Angelik na potu s Posavja do samostana.

Tudi pater gvardijan je bil globoko užaljen zaradi sramote, ki jo je Angelik storil vsemu samostanu in ker cerkovnik ni pozabil pripovedovati, kako izredne zasluge si je pridobil, da pohujšanje ni postalo še večje, ga je pater gvardijan tako toplo pohvalil, da so se v cerkovnikovem srcu porodila najlepša upanja na lepo in izdatno napitnino. Toda ta upanja se niso izpolnila. Pater gvardijan je pač obljubil cerkovniku bogato plačilo, ki naj bi je pa prejel šele v nebesih, pričakovanega evenka pa ni nič odrinil. To je cerkovnika tako razkačilo, da je odhajaje iz samostana posnemal izgled patra vratarja in se tudi poslovil s trpkimi besedami, vzetimi iz živalstva, ter s slovensko

izjavo: »Prav je imel pater Angelik, da jim je napravil tako sramoto.«

Toda patru Angeliku ni bilo s tem spreobrnjenjem cerkovnikovega mišljenja prav nič pomagano. Očetje kapucini so bili ogorčeni in njih nevolja je bila toliko večja, ker jim je bilo znano, da jim je v deželi vladajoča francoska gosposka prav malo naklonjena in da jih hoče framazonški maršal Marmont odpraviti iz Ljubljane in njih samostan spremeniti v vojašnico. Očetje kapucini so se zaradi tega posebno trudili, da se čim bolj prikupijo ljubljanskemu prebivalstvu, kakor tudi okoličanom, in da bi se ničesar ne zgodilo, kar bi moglo dati povod pritožbam in napeljati vodo na mlin francoske gosposke.

Pri večerji v refektoriju je vladal ta dan splošen molk. Vsi so grdo gledali. Gvardijan je bil zamišljen, ostali patri pa se ga niso upali motiti z nobeno opazko in z nobenim vprašanjem, kajti uganili so, da ugiba, kako kazen naj odmeri Angeliku. Srditi izraz gvardijanovega obličja je pričeval, da kuje posebne naklepe glede Angelika, ki je med tem trdno in sladko spal v svoji celici in niti v sanjah ni slutil, kako črni oblaki se zbirajo nad njegovo obrito glavo. Ti oblaki so se še zgostili naslednje

jutro, ko je prejel pater gvardijan od francoske policije dolgo pisanje zastran pohujšanja, katero je provzročil pater Angelik. V tem pisanju je bilo tudi rečeno, da mora policija iz Angelikovega vedenja in vpitja sklepati na mišljenje kapucinskih patrov in na navade, ki morajo vladati v njihovem samostanu ter da bo vsled tega imela odslej jako pazljivo oko na samostan in na njegove prebivalce. Strah, ki ga je to pisanje provzročilo med očeti kapucini, je še povečal sveto jezo gvardijanovo in utrdil v njem sklep, da zasluži pater Angelik tako kazen, da jo bo pomnil vse žive dni in mu bo za vselej pregnala veselje javno kričati: Vivat eviček in revolucija.

II.

Na zgornjem koncu kapucinskega vrta nasproti uršulinski cerkvi je stalo poslopje, iz katerega so Francozi pozneje napravili artilerijsko skladišče. Samostanskim prebivalcem je služilo za najraznovrstnejše namene. V tem starem in slabo ohranjenem skladišču so spravljali staro pohištvo in vrtnarsko orodje, shranjevali krompir in repo in nosili tjakaj vse, kar jim je bilo odveč ali jim delalo napoto. Tekom dolgih let se je tu nabralo toliko ropotije, da nihče ni vedel, kaj vse tu leži, izvzemši patra Angelika, ki je na občno veselost vseh svojih sobratov kaj rad stikal med to staro šaro, češ, da išče po starih pismih. Patri so se smejali na glas, Angelik pa se je smejal na tihem in je vedel, da ima vzroke.

Pod poslopjem je bila skoro temna vlažna in smradljiva klet, in v tej kleti je na sami slami ležal pater Angelik in si boleстно vzdihujoč gladil zadnjo plat svojega častitljivega telesa. Še sam ni prav vedel, kaj vse

je doživel v eni sami uri in kako je prišel v samostansko ječo. Najprej je bil poklican v refektorij in tam ga je pater gvardijan vpričo zbranih menihov strahovito oštel. Angelik je to s pokorno vdanostjo, če tudi brez kesanja, molče poslušal, pripogibal glavo, hinavsko ječal in si samo v mislih dovolil opazko, da izgublja pater gvardijan malo preveč besedi za nekoliko v pijanosti storjenega pohujšanja.

A to porogljivo razpoloženje je patra Angelika hitro minulo, ko so ga na koncu gvardijanovega govora trije menihi povabili, naj gre z njimi v skladišče. Tedaj se je začelo Angeliku zazdevati, da z gvardijanovim oštevanjem še ni vse opravljeno. A učakal je veliko več, nego je v najskrajnejšem slučaju pričakoval. Menihi so ga položili na klop; na trdo, leseno, dolgo klop, ki je bila Angeliku od nekdanj sumljiva; eden ga je držal za roke, drugi za noge, mišičasti pater, ki so mu zaradi njegovega dozdevno mehkega srea verne ljubljanske ovčice rekly pater Špinača, pa jih je Angeliku s prožno dolgo palico naštel deset tako gorkih in tako pekočih, da je Angelik tulil, kakor ris, ki ga devajo iz kože.

A tudi s tem še vedno ni bilo vse pri kraju. Po končanem opraviilu s palico, je pater Špinača svojega ne-

ljubega sobrata dal položiti na slamo v kleti in je s kruto ravnodušnostjo in hudobnim usmevom zaklenil vrata, ne da bi Angeliku povedal, koliko časa mu bo ostati v tej strašni ječi.

Zdihujé se je premetaval Angelik po slami, odganjal podgane, ki so zvedavo smukale okrog njega in dajal svojim telesnim in duševnim mukam izraza z nekrščanskimi besedami, ki jih na njegovo srečo ni nihče slišal, kajti sicer bi bil pater Špinača gotovo zopet dobil priliko vporabiti svojo dolgo in prožno palico.

Ko so bili premagani prvi viharji, ki so divjali v njega duši in so tudi bolečine začele odnehavati, je siromak zamogel šele razborito misliti.

»Oh pater Špinača!« to so bile prve preišljene besede, ki jih je po svoji nezgodi izustil Angelik. »Kaj bi ti jaz mogel ta dan plačati. Z obrestmi bi ti ga vrnil in še s kakšnimi obrestmi! Tu notri bi te zaprl za celo življenje, da bi te podgane živega razjedle in dvakrat na dan bi te žgačkal z razbeljenim železom in celo življenje bi ti ne dal drugega jesti kakor špinačo, zabeljeno s kakšnim žolčem.«

Zahotelo se mu je vode, a oziral se je zaman po svoji ječi. Niti vode mu niso dali, da bi pogasil svojo žejo in si z njo hladil rane. Na srečo je bila klet vlažna. Angelik si je zbral

najbolj vlažno mesto, razgalil je ranjeno stran svojega telesa in jo pritisnil ob zid, da mu je mokrota lajšala bolesti.

»To je dobro, da nimam nič časti. Prava sreča je! Mi vsaj ni treba, da bi bil zdaj še razžaljen, ko imam že tako dosti bolečin. Ah, ali sem norec! Sam bog ve, ali sem norec, ker sem kapucin, ali sem kapucin, ker sem norec.«

Navzlic telesnim bolestim, ki so Angelika trle, se mu je polagoma vendar vrnila dobra volja in spomnivši se doživljaja tega dne, se je začel sam sebi smejati.

»Pošteno sem jo skupil! In preveč je bilo, veliko preveč. A kaj naj storim? Tako bom naredil, kakor ti sti vojak, ki jih je dobil kar petindvajset. Ko so ga vprašali, kako je bilo, jim je rekel: ah, mar mi je, kaj se za mojim hrbtom zgodi. Ampak bilo je prvič in bilo je zadnjič.«

Ozrl se je na vrata in se zasmel na ves glas. prešerno in porogljivo.

»Ti ubogi, smešni pater Špinača« je govoril, kakor bi imel svojega strahovalca pred seboj. »Kaj meniš, da me bodo ta-le vrata zadržala? Jaz stojim pred temi vratmi, kakor je stal naš sedanji vladar presvetli cesar Napoleon — bog mu daj zdravje in vsem framazonom — pred zidovi Tulona, samo da se njemu ni bilo

treba ob zid pritiskati. Kakor je bil on pred Tulonom tepen, tako sem bil jaz tukaj tepen, razloček je le ta, da Napoleon pred Tulonom ni imel osebnih bolečin, jaz jih pa imam. Takrat je cesar sklenil, da začne novo življenje. »Le počakajte, kujoni, vi ničvredni kujoni,« je zaklical. In izpolnil je svojo obljubo. Res, daleč je prišel, vsa čast, in nič mu ni reči. Jaz sicer ne bom prišel tako daleč, in ne bom nikoli nosil cesarske kro- ne pa tudi kapucinske frizure ne bom več nosil. Novo življenje se mo- ra začeti. Polenovke in zelja sem ta- ko že zdavnaj sit. In zato ne rečem nič drugega, kakor: le počakajte, ku- joni, vi ničvredni kujoni.«

Zažugal je s pestjo proti vra- tom in začel kovati v svojem srcu črne naklepe. Kolikor bolj je čutil praznoto v svojem želodcu in si v du- hu predstavljal, kako so njegovi so- bratje zadovoljno obedovali in sedaj po svojih celicah prebavljajo, toliko hujši so postajali njegovi naklepi.

»Ne pomaga nič, počakati mo- ram, da se naredi noč, prej ne smem ničesar storiti« je godrnjal Angelik in se zopet vlegel na slamo ter se vdal svojim mislim, ki pa so bile najbolj posvečene patru Špinači, ki v svoji zlobnosti kaznovanemu jet- niku ni privoščil niti kruha, niti vo- de. Zakaj želodčno praznoto je pater

Angelik še veliko težje prenašal, kakor pa vse telesne bolečine. V tem oziru je imel rahel čut in najboljše razumevanje za vse take človeške slabosti in nikdar ni s tako resnično gorečnostjo izvrševal svojega mašniškega poklica, kakor če mu je bilo moliti: varuj nas lakote, žeje in takih nadlog.

Počasi so tekle ure in Angeliku se je dozdevalo, da traja vsaka ura celo večnost. Prišel je mrak in nastala je tema. Angelik je bil že ves divji same lakote in žeje, a čakal je zaman, da bi mu kdo prinesel kak grižljaj ali vode. Ko je slišal iz samostana zvonec, ki je menihe klical k počitku, je vedel, da mu je gvardijan poostril prisojeno kazen celo s postom in da se ta večer vrata njegove ječe ne bodo več odprla.

»Zdaj pa na delo,« je mrmral, ko je samostanski zvonec utihnil in v hipu je pozabil na vse svoje telesne in duševne bolesti, saj je vedel, da bo čez malo časa deležen sladke tolažbe.

Izpod kamenite stopnice pri vratih svoje ječe je potegnil velik kuhinjski nož, ki ga je v modri dalekovidnosti imel že dolgo časa za vse slučaje tu spravljenega in je ž njim odvrtil ključavnične vijake tako spretno in naglo, kakor da bi se bil že prej v tem do dobra izvežbal.

»Tako, pater Špinača,« je zadovoljno šepetal, ko so se vrata odprla. »Zame tvoja ječa ni dosti zavarovana. Tiček je zunaj in ga nikoli več ne bo sem notri.«

Navzlic vsi, v skladišču nagromadeni ropotiji se je Angelik tudi v temi tako dobro spoznal, da je brez težav prišel do gornjega konca, ne da bi bil ob kako stvar zadel. Tam na koncu je šlo nekoliko težje. Moral je plezati čez celo barikado starih omar in stolov, da je prišel v kot. Tu je previdno tipaje odmaknil nekaj desk, na kar se je prikazala precejšnja odprtina, iz katere je molela lestev.

Angelik je počasi stopil na lestev, zakril odprtino z deskami, kolikor se je to dalo storiti in potem splezal v globino.

Sedaj je bil v drugi kleti samostanskega skladišča. Klet je bila prazna, le poleg lestve je stala miza, na kateri je ležala vsakovrstna šara. Angelik je z lahkoto našel kresilo in gobo in je v naglici užgal debelo voščenko, ki je ležala na mizi. Mudilo se mu ni zdaj nič; čutil se je popolnoma varnega.

»Tako, tako,« je zadovoljno govoril sam s seboj. »Ljubi sobratje, zdaj vam lahko osle kažem. Pa je bilo le prav, da sem rajnemu patru

Tiburciju — naj ga v peklu milostno trpinčijo — nosil tobak in žganje in klobase, ko so ga imeli v samostanski ječi, ker se ni navadil storjenih obljub. Saj sem mu bil vedno od srca hvaležen, da mi je pokazal to-le luknjo, ki je nihče drugi v samostanu ne pozna, a še nikoli tako, kakor danes.«

Med tem samogovorom in enakimi premišljevanji je Angelik marljivo razmetaval vso šaro na mizi in deval na stran vsakovrstne svežnje večje in manjše vsebine.

»Malo prezgodaj mi je prišla današnja katastrofa,« je godrnjal. »Nimam še vsega, kar bi bilo treba za primeren nastop. Pa vse bi še šlo, ko bi imel le popolno obleko.«

Razvezoval je svoje svežnje in razgrinjal na mizi vsakovrstna oblačila.

»Suknja je prav lepa in gospoška in tudi telovnik mi bo dobro pristojal, srajca je naravnost krasna, noben framazon nima lepše. Čevlji, klobuk — vse, vse je dobro, samo hlač še nimam. Pasja dlaka, da me je nesreča pri mojih pripravah prehitela. Kaj naj storim. V meščanski obleki se vendar brez hlač ne morem prikazati na cesti!«

Toda Angelik ni bil mož nepotrebnega razmišljanja. Pogumno je

vrgel meniško haljo od sebe in hitro oblekel meščansko obleko. Pristojala mu je sicer dobro, a vendar se je moral sam sebi smejati, ko je videl izpod suknje svoje debele, kosmate noge.

»Nič ne de, čeden mož sem pa vendar in ko bom imel hlače in mi bo Špelica ostrigla kapucinski venec na glavi in mršavo brado, ga bom že pihnil, da bo veselje.«

Čez meščansko obleko je Angelik vrgel zopet svojo kapucinsko haljo in zavil čevlje, klobuk in razne druge stvari v culico.

Ko je bilo vse to opravljeno, je izmed stare šare potegnil velik lonec, v katerem je pod smetmi ležala mastna mesarska denarnica.

»Bodi pozdravljen, ti moj zaklad! Štiristo goldinarjev! Vse darila za duše v vicah. Koliko sem se mučil in potil v spovednicah, predno so mi babnice znosile ta denar. Uboge duše v vicah, nikar mi ne zamerite, da si bom ta denar od vas izposodil in si ž njim pomagal v novo življenje. Bom pa molil za vas, če bom imel kaj časa.«

Spravil je denar in ključ, pregledal še enkrat vestno vso šaro na mizi, če ni morda kaj pozabil in jo razmetal po kleti. Prevrnil je tudi mizo in lestev in se pripravil za od-

hod. S culico in svečo v eni roki in s kuhinjskim nožem v drugi, se je sredi kleti razkoračil. V duhu so mu stopili pred oči vsi njegovi samostanski sobratje in kakor bi jih imel pred sabo, je z gromkim glasom vzel od njih slovo.

»Zdaj pa adijo, vi moji sobratje, ki vas tako ljubim, da vam želim vse, kar je na svetu najslabšega. Bog naj vas nikdar ne blagoslovi. Rajše kot na vas, naj pade blagoslov na kapucinarske bolhe, ki so velike, kakor mlade miši in grizejo kakor rogači. Naj se te bolhe razplode in razmnože na milijone in naj vas nikdar ne zapuste. Zgaga naj vas dere noč in dan in božjast naj vas meče pri procesijah, da se boste prekucevali kakor bežeči zajci. In tercijalkam naj pri spovedi iz ust smrdi, kakor iz podposteljnika hudičeve tašče in sveta Petka naj pošlje nad vaša črevesa tako zaprtijo, da je ne bo premagalo vse ribje olje tega sveta.«

Po tem slovesnem prokletju je Angelik zavihtel svoj kuhinjski nož, kakor balkanski junak svoj buzdo- van, se moško zasukal, zavriskal na ves glas in odšel skozi temo v novo življenje.

III.

Pot skozi temo, po kateri je korakal pater Angelik v novo življenje, je bila ozka in obokana. Zgrajena je morala biti že v onih časih, ko so za klosterskimi zidovi živeli sami veseli ljudje; taki, ki so imeli prepričanje, da je najlepše tistim na svetu, ki brez dela lahko dobro žive, a niso imeli denarja, da bi se po tem načelu ravnali. V tistih časih, ko so sprejemali v samostane skoro samo plemške sinove in hčere in ko so v ženskih samostanih prerijali cele pojedine in plese.

Izza tistih časov je vodil iz kapucinskega samostana podzemski hodnik v poslopje uršulinskega samostana. Morali so biti časi, ko je bil ta hodnik rabljen, toda zgodilo se je kdo ve po kakem slučaju in po kakih okolščinah, da ga je naposled v kapucinskem samostanu poznal samo še pater Angelik.

Ko se je ta na svojem begu iz samostana plazil po tem hodniku v

prijetni zavesti, da ga rabi zadnji-krat, se je nehote spomnil one noči, ko je ob roki svojega pokojnega prijatelja, patra Tiburcija, prvič plaho in v strahu za svoje življenje korakal po ti poti. Tisti dan mu je bil sobrat in sotrpin Tiburcij zaupal največjo skrivnost svojega življenja, da namreč ljubi, da srčno ljubi, a da živi izvoljenka njegovega srca za klošterskimi zidovi. In povedal mu je tudi, da ima njegova izvoljenka prijateljico, mlado cvetočo nunico, ki je v kloštru tako skrajno nesrečna, da bi celo kosmatega kapucina vzela za tolažnika svojih srčnih žalosti, samo da bi ji ne bilo obupati od neutešnega hrepenenja po življenjskih sladkostih.

Ker je bil Angelik že davno prej pozabil na vse svoje meniške obljube, iz kroga njegovih znank pa je framazonski vpliv francoske gospe pregnal vse mlajše ženstvo, mu ni bilo treba nič prigovarjati. Še tisto uro je šel s patrom Tiburcijem po podzemskem hodniku v klet uršulinskega samostana ter tamkaj učakal največje presenečenje, kar mu jih je kdaj nanese življenje.

Ko je namreč stal pred mlado, cvetočo nuno in ji je pogledal v obraz, ni mogel od strmenja ziniti nobene besede in je samo odpiral in

zapiral usta ter lovil sapo, kakor potapljaajoči se maček.

»To je moja prijateljica, sestra Adelgunda,« je rekla Tiburcijeva izvoljenka, ki si ni mogla tolmačiti čudnega vedenja Angelikovega in je hotela narediti konec sitnemu ji prizoru.

»Kakšna sestra Adelgunda,« je zdaj vzkliknil Angelik. »To je vendar Češminova Špelica, moja presrčna prijateljica izza mladih dni, Špelica — ali me še poznaš?«

Sestra Adelgunda je šele zdaj spoznala v Angeliku svojega nekdanjega prijatelja. Obe roke mu je ponudila in nič se ni branila, ko jo je Angelik v svoji neskončni radosti privil k sebi in jo poljuboval tako vroče, da so se hipoma vzbudili v njej vsi spomini na one blažene urice v domači drvarnici, ko jo je takratni študent, pater Angelik, seksualno izobraževal.

V tej uri sta oba spoznala resnico starega pregovora, da prva ljubezen nikdar ne zarjavi. Prvi poljub je zopet obudil v njiju sreih vso nekdanjo strastno ljubezen in oba sta si prisegla še tisto uro, da ju nobena moč na svetu več ne loči.

Od tistega dneva je Angelik pogostoma hodil po podzemskem hodniku v uršulinski samostan in slad-

ke so bile ure, ki jih je tamkaj preživel s sestro Adelgundo. Kakor pa človek ni nikdar zadovoljen in si vedno kaj novega želi, tako je tudi ljubezensko veselje vzbudilo koprnenje po drugih užitkih posvetnega življenja in sama je začela nagovarjati patra Angelika, naj skupno pobegneta iz samostana. Angelik je bil takoj pripravljen to storiti, saj je bil sam naveličan samostanskega življenja, a iz naravne previdnosti je stvar odlašal, češ, da mora nabrati prej kaj denarja, sicer bi znala zabresti v največje težave in celo v nesrečo.

Samostanska katastrofa, ki je nad njegovo telo prinesla tako gorje, je podrla zadnje pomisleke, ki jih je še imel. Odločen je bil pobegniti še to noč s sestro Adelgundo, pa naj se zgodi karkoli. Da se Adelgunda ne bo obotavljala niti trenotka, to je vedel, saj je hotela zaradi njegovega odlašanja že sama uteči.

Adelgunda je bila že nestrpna, ko je Angelik odklenil vrata podzemskega hodnika in stopil v uršulinsko klet, kjer ga je že celo uro pričakovala.

»Kje si se pa toliko časa mudil,« je vprašala nekoliko zlovoljno in se malo branila, ko jo je hotel poljubiti. »In kako si danes čudno debel . . .«

»Da, da, danes sem kar naglo-
ma odebelel, posebno zadaj,« je do-
brovoljno rekel Angelik in pogladil
Adelgundi okroglo lice. »Zakaj,
danes, ljubljena izvoljenka mojega
srca, je prišel končno dolgo za-
željeni dan rešitve. Vse kar je mo-
jega imam pri sebi in — prosta je
pot v zlato svobodo.«

»Res — ali je res — oh, ti moj
ljubi, moj sladki kapucinarček,« je
vsa iz sebe zaklicala sestra Adelgun-
da. »Daj, da te objamem . . . tako te
imam rada . . .«

Z obema rokama se je sestra
Adelgunda oklenila Angelika, ga po-
ljubljala in pritiskala k sebi in ska-
kala okrog njega in ga vlekla za
brado, da je ubeglemu patru kar kri
stopila v obraz.

Adelgunda bi bila najraje kar
tako zapustila samostan in Angelik
je moral izgubiti mnogo besedi, pred-
no ji je dopovedal, da je treba še po-
čakati, vsaj do polnoči.

»Dokler je kaj ljudi na cesti, ne
moreva iti,« ji je dopovedoval Ange-
lik. »Šaj bo še tako dovolj težav in ne-
varnosti. Le pomisli, da moraš ti do-
biti obleko in meni manjkajo hlače.
Dokler sva v redovniških haljah, je
vedno mogoče, da naju primejo in
vtaknejo nazaj v samostana in jaz

vem, kaj bi se potem zgodilo z obema.«

In pater Angelik se je instinktivno dotaknil tiste strani svojega telesa, ki je ravno ta dan izkusila, kaj je samostanska kazen.

Adelgunda pa je bila lahkomi-selna in brezskrbna.

»Ah, kaj bi si belil glavo,« je vzkliknila prešerno. »Premeten fant si in boš sebi in meni že pomagal. Ni zlodej, da bi se midva dala ujeti.«

Tako je Adelgunda delala Angeliku pogum, on pa ji je to vračal s tem, da ji je pomagal pri njenih zadnjih pripravah za beg. Oba sta si bila svesta, da kot menih in nuna se ne moreta nikjer pokazati in zato sta se že davno prej dogovorila, da se obleče Adelgunda pri begu v kapucinsko haljo. Izpod kapuce ne bo dosti videti njenega obrazka in ne bo v tem kostumu nihče v njej spoznal ženske. Kapucinsko haljo in sandale je bil Angelik že pred meseci preskrbel in shranil jih je v kleti sami, v kateri se je končal iz kapucinskega samostana vodeči podzemski hodnik.

Ko je Adelgunda slekla nunsko haljo in oblekla kapucinsko, ji je Angelik pomagal z veliko vnemo in drhtečimi prsti, končno pa je absolutno zahteval, da si ne sme sama sleči nogavice in natakiniti sandal,

češ, da bi tega brez njegove pomoči gotovo ne napravila dobro. In smeje se, mu je dovolila, da izvrši to mučno delo samostojno in ga je samo po nosu krenila, ko je deloma nehote, deloma nalašč postal preveč neroden.

Naposled je ura na uršulinski cerkvi udarila in naznanila dvanajsto uro. Slovesno je Angelik prijel Adelgundo za roko.

»Prišel je čas odhoda. Predno pa greva, te prosim, moja ljubljena Adelgunda, prisezi mi, da me boš vedno ljubila in da mi boš vedno zvesta. Jaz bi umrl žalosti . . .«

Adelgunda ga ni pustila dalje govoriti.

»Prisežem! Vse, kar hočeš . . . samo pojdiva . . .«

Prijela ga je za roko, toda Angelik še ni hotel iti.

»Lačen sem . . . žejen sem . . . noben hrvaški volk ne more biti tako lačen, kakor sem jaz . . . Ali ni mogoče, da bi vzela kaj seboj . . . kako klobaso ali kaj takega . . .«

Toda klet je bila prazna, popolnoma prazna, in Adelgunda pri najbolji volji ni mogla lačnemu kapucinu postreči.

»Vse shrambe so zaklenjene in ključke ima mati predstojnica pod vzglavjem . . .«

»Naj jo trpinčijo skušnjave, da bo z glavo butala ob zid!«

Angelik je bil resnično jezen, kajti lakota ga je tako morila, da je bil že ves obnemogel. Srdito je vihtel svoj kuhinjski nož in le težko ga je Adelgunda pomirila in ga pripravila, da se je vdal v svojo usodo.

»V prvo krčmo, ki bo odprta, pojdem prosit,« se je rotil Angelik, »pa če me še nocoj poženejo nazaj v kapucinski klošter.«

In jezno je zagrabil svojo culico in se odpravljaj za odhod.

V uršulinskem samostanu je vladala grobna tihota, ko sta Adelgunda in Angelik zapustila klet in po stopnicah prišla na hodnik. Adelgunda je držala Angelika za roko in ga vodila, kajti v kloštru je bilo temno in Angelik poslopja ni poznal. Stopala sta previdno in kar mogoče tiho, zadržujé sapo, Angelik pa je krčevito držal svoj kuhinjski nož, pripravljen tudi na najhujše krvoprelitje.

»Kakor piščanca jo zakoljem, če mi stopi kaka nuna čez pot,« se je tiho rotil, pri tem pa se tresel po vsem životu kakor bi imel mrzlico, zakaj pogumen je bil Angelik samo z jezikom kadar je bil pijan, drugače pa se je bal boga, policaja in kapucinske palice tako, da bi bil pri najmanjši nevarnosti bežal.

Duri iz samostana na vrt so bile pač zaklenjene, a v ključavnici je tičal ključ, in tako sta beguna srečno prišla iz hiše na vrt.

Noč je bila temna, a v svoji plahosti sta se Angelik in Adelgunda vendar stisnila k zidu in se plazila ob njem, dokler nista prišla v senco starih kostanjev.

Tu sta, držeč se za roke, obstala in se oddahnila.

»Kako prideva čez zid?« je zdaj vprašal Angelik. »Ali bi se dala kje dobiti lestev?«

»Za cvetličnjakom leži več lestev,« je odgovorila Adelgunda. »Pojdi, pokažem ti jih.«

Šla sta dalje. Slišalo se ni nič drugega, kakor rahel šum, ki so ga provzročale sandale. Mir je vladal kakor na pokopališču.

Naenkrat je Angelik obstal kakor okamnel in čez trenotek planil pod bližnje drevo ter potegnil Adelgundo za sabo.

»Kaj je to? Ali vidiš — tam-le — ali je to človeško bitje — ali je to strah — —«

Tudi Adelgunda je zadrhtela in se stisnila k svojemu ljubimcu.

»Kaj — je — kaj pa vidiš — oh Angelik —«

»Le glej — tam — nekaj belega se pregiba — in zdi se — da sega život do neba — beživa — —«

Angelik bi bil najraje bežal, a zadržala ga je Adelgunda, ki je bila šele zdaj videla ono prikazen, ki je Angelika spravila v tak strah.

»Počakaj,« je rekla, pojdiva bliže — v tistem kotu ne bo nič hudega —«

Počasi sta se bližala kotu za cvetličnjakom. Vse jasneje sta razločevala neko belo stvar, ki jo je veterc sukal sem in tja in Angelik je z izbuljenimi očmi pripravljaj svoj nož za sunek. Še nekaj korakov in Adelgunda je udarila v smeh.

»Oh, Angelik — to so nunske srajce . . .« se je krohotala. »Sestra Izidora, ki oskrbuje perilo, je zopet malo preveč pogledala v kupico in pozabila svoje dolžnosti. Sirota! Pa bo morala zopet na drvih klečati.«

Res so visele tamkaj oprane nunske srajce. Angeliku se je odvalil kamen od srca. Kar glasno se je oddahnil.

»In jaz sem se tako prestrašil. Seveda sem se samo zate bal, golo-bica moja, zakaj jaz, o jaz se nič ne bojim, ne ljudi, ne strahov, ne groma, ne strele, ne kanonov, ne vojakov . . .«

»O, vojakov se jaz tudi nič ne bojim, pa če jih pride cela kompani-

ja« je hitela zatrjevati nunica. »Prav rada jih imam . . .«

»Kaj govoriš, Špelica«, je s povzdignjenim glasom in strahotno resnobo zaklical Angelik. »Ali že več ne veš, kaj si mi prisegla. Raje te pustim v kloštru, rajši končam tukajle sebi in tebi življenje, kakor da bi se izpostavil nevarnosti, da mi postaneš nezvesta . . .«

»Ti si pravi tiger ljubosumnosti,« je rekla nunica in se stisnila k Angeliku. »A bodi pomirjen, saj mi lahko zaupaš, da ti ostanem zvesta.«

»O saj bi ti rad zaupal«, je tarnal Angelik, »a kaj ko ne morem. Če si postala nezvesta svojemu nebeškemu ženinu, kako naj jaz, nevredni kapucin upam, da boš meni zvesta.«

Adelgunda se je bala prepira in še bolj se je bala, da bi jo Angelik v zadnjem trenutku pustil na cedilu. In zaradi tega ga je z objemi in poljubi in prisegami zagotavljala, da mu ostane zvesta do groba in še dalje do sodnega dne. In Angelik je verjel, dasi je zavzdihnil, »oh če le za mojim hrbtom zdaj fige ne kažeš.«

Za cvetličnjakom je bilo več lestev. Angelik je eno izbral, spravil nunsko srajco pod pazduho in čez nekaj trenutkov je bil s svojo izvoljenko na drugi strani samostanskega zidu.

IV.

Zadovoljnega srca in veselih upanj polna, sta šla Angelik in Adelgunda, držeč se pod pazduho skozi Nunsko ulico in sta prišla na Kongresni trg. Vse mesto je že spalo in nikjer ni bilo videti nobenega človeka. Angelik se je najprej skrbno ozrl, potem jo je naravnost zavil proti vratom kapucinskega samostana.

»Kaj me mar pelješ h kapucinom?« je vprašala Adelgunda. »Saj nimava na tej strani nič iskati in ti bi bil pač lahko vesel, da nimaš tod nič več opraviti.«

»H kapucinom te že peljem, a pustil te tam ne bom, dasi bi se te noben kapucin ne branil« je odgovoril Angelik. »Nič se ne boj! Raje te privoščim vsakemu drugemu, kakor pa kapucinom. Ampak majhno šalo si hočem privoščiti, da se bodo ljudje malo smejali, kapucini pa mnogo jezili.«

Prišedši pred porto kapucinskega samostana, je Angelik potegnil

izpod pazduhe na nunskem vrtu vzeto srajco in jo razgrnil.

»Vzemi srajco, ki je tako prostorna, da bi še kak prelat vanjo šel,« je rekel svoji spremljevalki. »Jaz te vzdignem, ti pa pričvrsti srajco z mojim kuhinjskim nožem na vrata, da bo srajca dobro visela in je veter ne bo odnesel.«

Krohota je sta izvršila to porednost. Nunska srajca je visela na vratih in veter jo je napihoval in obračal sem in tja.

»Kar valili se bodo smeha, ko bodo videli žensko srajco na vratih kapucinskega samostana. Če mi da bog zdravje in priložnost, obesim o priložnosti še ženske hlače na porto. Ljudi zabavati in kapucine dražiti je vender dobro delo. Kar vidim jih, moje ljube sobrate, kako se bodo po večerji v refektoriju bičali. Vsak udarec naj zapeče, kakor razbeljeno železo.«

Z veselim smehom je Angelik opazoval srajco na porti in nekako težko se je pripravljaj, da nadaljuje svojo pot. A komaj je bil storil nekaj korakov, je že obstal. Zadržalo ga je vpitje, ki je prihajalo iz hiše, stoječe na vogalu Vegove ulice in Kongresnega trga.

»V tej hiši je slavna gostilna, ki je po celi deželi znana,« je Angelik

razlagal svoji spremljevalki. »Znamenita, izvrstna gostilna je to; noben pošten človek se ne upa notri. Le francoski in laški vojaki, tihotapci, malopridneži in gotove ženske se tu zbirajo in razsajajo ti cele noči, kakor bi bili obsedeni. Ko bi ti vedela, kolikrat sem v kloštru stal pri oknu svoje celice in se jezil nad tem vpitjem in nad grdobijami, ki se tu gode in si mislil: oh, zakaj ne morem jaz zraven biti.«

Gostilni se je reklo »v peklu«. Pritlični lokal, namenjen za boljše goste, je bil skoro vedno prazen, toliko živahneje pa je bilo vsako noč v globoki podzemski dvorani, posebno, ker je bilo tu policijsko dovoljeno zbirališče malopridnih žensk, katerih je bilo tedaj mnogo v Ljubljani, največ tujk, ki so prišle za vojaki, a tudi dovolj domačink.

Angelik je svojo spremljevalko peljal proti tej gostilni.

»Dobro se skrij pod kapuco,« ji je naročeval spotoma, »da ti ne bodo videli v obraz. In nič ne govori in nič se ne boj. Krčmar me dobro pozna in kuharica me spoštuje, ker sem enkrat, ko je bila obsedena, iz nje hudiča izgnal.«

»Čemu pa siliš v gostilno?« je vpraševala Adelgunda. »Mislim, da bi bilo bolje, da poskusiva dobiti druge obleke.«

»Lačen sem! Tako sem lačen, da bi še prekajene kapucinarske parklje obiral, če bi jih dobil. Le mene se drži in nič ne govori, pa bo vse dobro. Dokler nisem sit in malo pijan, ne morem nič pametnega misliti.«

Hišna vrata so bila odprta in pogumno je stopil Angelik v vežo in s krščanskim pozdravom prekoračil kuhinjski prag. Za mizo je sedela priletna kuharica vsa razgreta in potna in pila vino iz precejšnjega lončka.

»Oh gospod pater Angelik.« je vzkliknila kuharica veselo presenečena, ko je zagledala svojega znanca. Hitro si je s predpasnikom obrisala usta in spoštljivo poljubila Angeliku roko.

»Ne zamerite mi, ljuba sestra v Gospodu, da vas ob tej pozni uri motim. S tem najmlajšim svojim sobratom sva namenjena na Vič izpovedat nekaj bolnikov. Pa sva oba lačna. Prišli so hudi časi za nas služabnike božje. V kloštru smo danes opoldne imeli samo posušene kebre na juhi, za večerjo pa sploh nič. O vi ne veste, kako revni smo kapucini. Framazoni nas preganjajo in nazadnje bomo morali še bolhe na limanice loviti, da bomo sploh kaj mesnega užili.«

Kuharica se je usmiljenja in ginenosti kar topila in vzdihuje je štorkljala po kuhinji.

»Oh, ubogi gospodje! Kakšno zasluženje si bodete pridobili. Na zlatih stolah bodete v nebesih sedeli.. Oh, oh, kebre na juhi!«

»Da, moja sestra v Gospodu, kebre, posušene kebre moramo uživati! Prej smo jih imeli samo za pokoro, zdaj pa jih uživamo namesto mesa. In kebre so še veliko slabši, kakor kobilice, ki so jih časih uživali svetniki.«

Med takim govorjenjem, prepletanim z globokimi vzdihljaji, je kuharica pomaknila pred Angelika bokal vina in hitela zavijati kose mrzle pečenke in nekaj klobas in kruha. S svetlimi pogledi ji je sledil Angelik, med tem ko je strastno cmakaje vase vlival dobro vinsko kapljico. Še predno je kuharica vse pripravila, je Angelik že izpraznil bokal in ker je bil popolnoma tešč, lačen in žejen kar se je dalo, ga je močno vino hipoma omamilo. Kar gugati se je začel, kri mu je zalila lica in vinenost ga je naredila tako preširnega, da je skrivaj Adalgundo krepko uščipnil. Na srečo je bila kuharica sama vinjena in ni slišala, kako je Adalgunda odskočila in polglasno zacvilila »a-jej«.

Prav ko se je Angelik kuharici najtopleje zahvaljeval in ji obetal koliko bo zanjo molil, so se odprle duri podzemske dvorane in zaslišalo se je celo v kuhinjo tako kričanje in prepevanje in muziciranje, da se je Adelgunda umaknila v kot in se je zganil tudi Angelik.

»Oh ta pregrešni, ta izprideni svet! Te izgubljene duše! Sodoma in Gomora! O nebo, pošlji ogenj in žveplo in kolofonijo nad to hišo in pokončaj vse, samo to vrlo in pošteno in bogaboječo kuharico obvaruj vseh nezgod in dodeli ji srečo na ti zemlji in po njeni smrti jo vzemi v sedma nebesa, kjer sede sami škofje in posebno pobožne žene.«

»Oh, kako so dobri,« se je razjokala kuharica in zopet poljubljala Angeliku roko. »Oh kako sem srečna . . .«

Angelik je pa že ni več slišal. Krik iz podzemske dvorane je vplival, kakor da sliši sirenske glasove. Srce ga je vleklo tja. »Počakaj,« je zašepetal svoji spremljevalki in previdno korakal po stopnicah v podzemsko gostilniško sobo, v pekel, ter obstal pri odprtih vratih.

Pekel je bil natlačeno poln in tuljenje je bilo strahovito. Slišalo se je zategnjene glasove hripave harmonike in poskočno piskanje obrab-

ljenega klarineta. Gosti dim je Angeliku komaj dovolil, da je razločeval ljudi. Bili so zbrani vojaki in civilisti in vmes je bilo mnogo žensk. Nekatere so se kar pričo občinstva pustile objemati in poljubljati. In smejale so se ali cvilile in razsajale, kakor moški.

»Še v pravem peklu ne more biti hujše«, je mrmral vinjeni Angelik, stoječ pri vratih. »Tako je, kakor bi bili sto hudičev z verig spustili. Škoda, da imam še meniško haljo na sebi. Kar notri bi šel in bi norel, kakor ti nore. No, pa sem enkrat vsaj videl, kar sem tolikrat želel, zdaj vsaj vem, kaj se tu godi in če bog da in sreča junaška, se bom jaz še marsikako noč tukaj razveseljeval.«

Angelik se kar ni mogel ločiti od vrat, tako ga je zanimalo početje v podzemski dvorani. Ko je pritekla mimo njega natakarica, se je stisnil v kot, samo da bi še dalje pasel poglede nad zbrano družbo.

Adelgunda je stala na vrhu stopnic in ga je polglasno klicala, naj že gre. Končno ji je hotel ustreči in oditi, a zadržalo ga je, ker je iz dvorane naenkrat zaslišal klice: »tiho — pst — pssst — tiho — silenzio — silenze — pst —.«

Sredi dvorane je stala čedna mlada ženska na mizi, dajala zname-

nja, metala razposajeno poljube na vse strani, privzdigovala krilo in se sukala in koketno zvijala, čakaje, da poneha šum. Klarinet je zapiskal, harmonika je pritegnila in mlada ženska je visoko dvignila nogo in začela peti. Angelik je z odprtimi ustmi zijal na ta prizor, gledal debelo in si brisal pot s čela. Kaj takega ni še nikdar videl, kaj takega si niti v sanjah ni mogel predstavljati.

Komaj je bila razposajena pevka z groznim glasom zapela prvo katico, je nastal nov vihar. Dolg, črn Italijan v vojaški suknji je začel razbijati po mizi in se dreti kakor jesihar.

»Ostia! — Cosa? — Fora! — To ga je ena canzon — ki se ga mora pet u sama srajs — ostia —«

Tej izjavi je sledilo urnebesno tuljenje. Pevka se je začela smejati, da se je komaj na nogah vzdrževala. Dvajset rok je seglo po nji in v trenotku so jo vojaki nesli iz dvorane. Angelik je, videč, da se bližajo vratom, stekel po stopnicah in se stisnil za zid ter prežal z napetostjo, kaj se zgodi, med tem ko je Adelgunda strahu drhtela in ga vlekla za haljo na stran.

Vojaki so pevko postavili na stopnice in ji smeje se prigovarjali, naj vendar ne pokvari družbi vese-

lja in naj nastopi v sami srajci, češ, da bo zabava velikanska in da se bo zanjo že nabralo kaj denarja. In ženska se ni dosti branila. V trenutku je bila slečena in vojaki so jo zopet nesli v dvorano, njena obleka pa je ostala na stopnicah.

Tedaj pa se je Angelik splazil nazaj na svoje prejšnje mesto. Sicer bi bil za ves svet rad gledal, kaj se bo godilo v dvorani, ali premagal je vendar svojo radovednost. Med tem, ko so v dvorani zbrani ljudje kakor blazni noreli, je Angelik pobral obleko, ki jo je pevka pustila na stopnicah in zbežal ž njo po stopnicah.

»Hitro, hitro,« je šepetaje zaklical Adelgundi in držeč jo za roko, je bežal ž njo iz hiše in naprej po Vegovih ulicah in dalje, dokler ni prišel na Cojzov vrt, ki je bil takrat tam, kjer je zdaj Cojzova cesta.

»Dobro je šlo — prav dobro,« se je teško sopeč veselil Angelik. »Največja težava je premagana. Da si le ti, Adelgundica — zlodej ga povohaj, kdor ti je izbral to hrvaško ime — dobila obleko. Tam-le v senco stopi in se preobleci. Tvojo haljo vzamem jaz. Zdaj dobiš vsaj lahko stanovanje, in zdaj si greš vsaj lahko kupit novo obleko. O, jaz hočem, da boš lepo oblečena in da me bo ves svet zate zavidal.«

Adelgunda je bila vsa srečna, da je dobila žensko obleko. Za gostim grmom se je naglo preoblekla. Sicer je bila obleka pevke iz »Pekla« prav slaba in malo vredna, ali za to se Adelgunda ob tej uri ni menila.

Zadovoljna sta Angelik in Adelgunda zapustila Cojzov vrt in šla čez most na Sv. Jakoba trg.

»Kam me pelješ?« je vprašala Adelgunda.

»V Pasjo ulico, ljuba moja,« je odgovoril Angelik in držeč Adelgundo čez pas, jo peljal naprej. »Tam stanuje stara, napol slepa in skoro gluha ženska, ki jo jaz pridno obiskujem. Hišo ima in precej denarja in njena neumnost je še dosti večja, kakor njena pobožnost. Tam boš ostala toliko časa, da se jaz iz kapucina izpremenim v mestnega gospoda.«

»Kaj misliš, da me bo baba vzela pod streho, ko me nič ne pozna?«

»Ne boj se! Jaz ji povem, da sem te iztrgal iz rok sovražnikov, ki so ti stregli po nedolžnosti, povem ji, da sem rešil tvojo dušo iz hudičevih krempljev in da si ona pridobi velikansko zasluženje, če te vzame k sebi za toliko časa, da te pride iskat tvoj brat. Videla boš, da pojde vse gladko.«

V.

Angelik ni nič pretiraval, ko je svoji izvoljenki obljubil, da ji pri polgluhi in pilslepi starki v Pasji ulici brez vseh težav preskrbi prenočišče. Še govoriti mu ni bilo dosti treba. Samo oči je obračal k nebu, kazal na Adelgundo in na posteljo in starka ga je razumela in mu z veseljem ustregla. V zahvalo ji je Angelik pokazal, naj s sklenjenimi rokami poklekne pred njim, na kar jo je s kapucinsko vrvjo trikrat s slovesnimi gestami udaril pod hrbtom, kar je morala starka smatrati za posebno odlikovanje, ker je vroče poljubljala Angeliku roko in se mu jeclja je ginjenosti zahvaljevala.

Angelik bi bil pač najraje ostal pri svoji ljubici, ali tega si ni upal storiti in je zato vzel od nje slovo, ker mu je Adelgunda izza starkinega hrbta metala poljube, ga dražila in mu zapeljivo šepetala:

»Ostani pri meni, kapucinarček, ostani, boš dobil poljubčke, tako vroče in pekoče . . .«

In Angelik je zopet obračal oči in slovesno, kakor bi govoril starki svete besede, je šušljajal:

»Oj ti moja nunica — če te zdaj pogledam, kako si zala in presrčkana, me obhajajo tako slabe misli, da bi za vsako zaslužil toliko let peklenškega trpljenja, kolikor imam las.«

»Kapucinarček, ali me hočeš res zapustiti? Zdaj bi potrebovala hišno . . .«

»Odstopi izkušnja!« je dihnil Angelik v odgovor, ko ga je hrepenenje po Adelgundinih poljubih začelo premagovati. Naglo je dal starki roko in vrv, da poljubi oboje in je odšel rekoč:

»Ko se jutri vidiva, nastopim kot tvoj brat; pazi, da se boš po tem ravnala.«

Bila je še temna noč, ko je Angelik zopet stopil na ulico in počasnih korakov, držeč roke v rokavih, šel zopet v mesto. Opravljen je bil šele en del njegove prve naloge. Rešena je bila šele Adelgunda. Zdaj je moral misliti sam nase.

Ko je šel mimo cerkve sv. Jakoba, je ura odbila šele tri.

»Še dosti imam časa,« je razmišljeval Angelik, »in lahko si napravim dober načrt. Najprej moram dobiti hlače. Te se bodo dobile. Zjutraj jih kupim pri kakem starinarju. A čemu naj jih kupim? Denar je redka stvar. Zlodej vedi, kako je to, da imajo ravno bogati ljudje največ denarja. Pa kaj bi si s tem belil glavo zdaj, ko imam druge stvari premišljevati. Torej hlače moram dobiti. Dokler imam na sebi kapucinsko haljo, jih ne bom plačal; dobil jih bom zastonj. Starinarju bom rekel, da jih rabim za nesrečnega bolnika, ki je zadnje hlače prodal, da si je kupil zdravilo. Sploh pa, saj si lahko na ta način preskrbim več obleke in perila in kar še treba. Zakaj bi si pa ne preskrbel, kar potrebujem?«

Angelik je bil tako zamaknjen v svoje misli, da ni nič pazil, kam ga nesejo noge. Kar kolovratil je po ulicah in se šele zavedel, ko se je zaletel v neko črno trdo stvar.

»Kje pa sem?« se je vprašal in se oziral. »Menda na Mirju. No, tu se vsaj ni bati, da bi koga srečal.«

Zadel je bil ob prazen zeljarski sod.

»Lej, lej,« je dejal sam pri sebi. »To je pa sreča! Kakor nalašč sem naletel na ta sod. Tu bom lahko po-

čival toliko časa, da se začne dani-
niti.«

Zlezel je v sod in se zadovoljno stegnil.

»Saj sem že potreben malo počitka in malo okrepčila. Čast vrli kuharici iz pekla, da mi je dala toliko dobrih stvari na pot. Prav privileglo se mi bo.«

Vzel je iz svežnja klobaso in teknila mu je izvrstno.

»To je dobro, da sod po zelju diši — klobasa ima koj boljši okus, če ima človek vsaj malo zeljnatega duha zraven.«

Dremal je v svojem sodu in med tem polagoma jedel in cmakal in cmakal toliko časa, da je naposled vse snedel.

»Apetit imam pa res izvrsten,« je občudoval sam sebe. »Ne vem, kako so mi mogli v kloštru očitati, da nisem nič prida človek, ko sem tako zdrav, da bi lahko popasel celo Mirje.«

Angelik se je po teh besedah zavalil v pozicijo, v kateri je navadno ležal v kloštru in mirno in trdno zaspal.

»Če me bo kdo zalotil, bom pa rekel, da sem od truda in lakote na potu omagal in tukaj pričakoval zadnje ure.« To je bila njegova po-

slednja misel, na kar je začel smrčati in je smrčal in žagal tako, da so poljske miši plaho bežale na vse strani in da je maček na bližnji strehi iz strahu poskočil v dimnik.

Trdno in sladko je spal Angelik v zeljarskem sodu, in tudi dež, ki je začel zjutraj padati in mu je pral iz soda moleče noge, ga ni mogel prebuditi. Bil je že dan, ko se je začel Angelik preobračati in odpirati oči, a minulo je še precej časa, predno se je do dobra zavedel, kje da je in kaj je vse preživel v pretekli noči.

Na bližnji cesti je hodilo že mnogo ljudi sem in tja in Angelik je uganil, da se mora požuriti.

»V kloštru me gotovo že pogrešajo in čisto gotovo bodo moj skrivnostni odhod naznanili policiji. Treba je, da pridem hitro iz te kute, drugače me zalotijo in potem — oh, potem bi zopet pela palica patra Špinače, da bi bilo joj.«

Ko na cesti ravno nikogar ni bilo, se je splazil iz soda.

»Ta dež, ta grdi dež! Pa nič ne pomaga, — iti moram.«

Angelik je potegnil kapuco čez glavo in jo je pogumno udaril proti mestu. Namenjen je bil na Stari trg, da si preskrbi hlače, ki so bile v tem trenutku največja njegova skrb. Ko

je prišel na Breg, je videl na uri šentjakobski, da je že deset in to je še pospešilo njegove korake, kajti prešnil ga je strah, da ga policija že išče in da je izgubljen, če se hitro iz kapucina ne izpremeni v civilnega človeka.

Ustavil se je koj pri prvem starinarju in vprašal za hlače.

»Potrebujem jih za nekega reveža, ki je bil hudo bolan. Tak revež je, da je moral zadnje hlače prodati, samo da je zdravila kupil.« Tako je pripovedoval Angelik, med tem ko je starinar snemal hlače in jih pred njim razprostiral.

»Take velikosti je ta revež, kakor sem jaz. Blagi mož, Vi bi storili zelo dobro in zaslužno delo, če bi hlače darovali. Nebeški oče bo to zapisal v zlate bukve, kjer ima zapisane samaritance in njih dobra dela in na sodni dan Vam bo to gotovo prav prišlo...«

Angelik bi bil hlače rad zastonj dobil, toda starinar, na katerega je naletel, ni bil v veri nič prav trden, in je očitno kazal, da nima pravega spoštovanja pred kapucini.

»Veste gospod,« je dejal, »do sodnega dne pa jaz ne bom čakal na plačilo za par hlač. Sploh pa znesejo babnice kapucinarjem toliko denar-

ja, da bi Vi te hlače že lahko plačali.«

»Oh, mož, kaj govorite,« je vzkliknil Angelik, v katerem se je oglasil kapucinski duh s tako vne-
mo, da je pozabil, kako se mu mudi.
»Oh mož, Vaše besede niso krščanske. Kapucini smo reveži vseh revežev. Kar blagi ljudje Bogu darujejo, to razdamo vse revežem in bolnikom. V uboštvu živimo, v strašnem uboštvu. Stradamo, ljubi mož, stradamo! Iz pajkov delamo klobase, da sploh kaj mesnega uživamo...«

Starinar pa se še ni dal omehčati, še smejal se je Angeliku porogljivo in nekrščansko. Obenem pa je tudi začel hlače hladnokrvno pospravljati, da bi brezplodnemu besedičenju konec naredil. To je Angeliku poklicalo v spomin, da ne sme tratiti časa, in ga napotilo, da je vzdihuje odštel starinarju zahtevani denar.

Zdaj je v Angelikovi duši nastala nova velika skrb, kje namreč naj dobi priliko, da sleče kuto in obleče hlače ter obuže čevlje, ne da bi to kdo zapazil. V Pasji ulici, kamor je bil spravil Adelgundo, je bilo to nemogoče, drugega primernega kraja pa ni vedel. Stisnil se je k bližnjim hišnim vratom, kajti bil je že tako

premočen, da je kar teklo od njega, in ni vedel, kam bi se obrnil. Zbegano se je naokoli oziral, kakor maček, kadar grmi, in v duhu govoril grde framazonske besede, ker mu nič pametnega ni prišlo na misel.

V tem težkem, mučnem položaju, je naenkrat videl, da je zavil v ulico, kjer se je skrival mož pravice, služabnik gosposke s sabljo ob boku, pravi pristni policaj. Angelika je prešinila taka groza, da je začel šklepetati z zobmi. Kakor brezumen je planil v vežo in zaloputnil vrata. Potem pa je obstal, kakor okamenel in ni vedel, kaj bi storil, in je ves vrtoglav čakal, kdaj ga prime roka postave.

V tem hipu je prihitela iz kuhinje sključena, brljava ženica gledat, kdo da je zaloputnil vrata, in zdaj je Angelik mislil, da ni zanj nobene rešitve.

»Zunaj policaj — tukaj stara baba — oh, nebeški oče, ti, ki se še čisto tujih ljudi usmiliš, še Judov in psoglavcev, daj, usmili se še mene, ki sva vendar znana, saj sem tvoj služabnik, četudi ne eden najvrednejših.« Tako je Angelik skesano in obupano vzdihoval, ko se mu je bližala stara ženica in mu ponižno poljubila roko.

»O, prečastiti oče — kaka čast za našo hišo — o, jaz bi bila srečna, če bi jim mogla kaj postreči — koga pa iščejo?«

Angelik je med tem slišal, da je policaj šel mimo hiše, ne da bi se ustavil, in odvalil se mu je kamen od srca. Kar oddahnil se je in zopet dobil sam sebe v oblast.

Postala ga je sama svetost in ponižnost.

»Ljuba krščanska žena,« je rekel starki, »eno prošnjo imam...«

V tem trenutku še sam ni vedel, kaj bi rekel, kaj bi prosil, saj je izgovorjene besede izrekel iz same navade, ker jih je malone vselej rabil, kadar je kot kapucin kam prišel.

»O častiti gospod, naj le povedo, kaj bi radi, prav z veseljem jim bom ustregla.«

Angelikovo oko je med tem zagledalo na koncu hodnika ozka vrata, na katerih je bila naslikana ničla. V tistem trenutku se je v njegovih očeh vnel tak žar, kakor v očeh kakega bistrumnega dakeljna, ki se mu je posrečilo pouzmati mastno klobaso, in izraz srčnega veselja je spreletel njegov obraz.

»Ljuba krščanska žena,« je dejal Angelik, »nikar mi ne zamerite — jaz nisem samo mašnik, nego časih

tudi človek... prosim za ključ k onim vratom.«

Starka si je skoraj izpahnila noge, tako je hitela po ključ, in je spoštljivo spremila Angelika na konec hodnika in mu odprla vrata.

Notranji glas je starki velel, da se mora umakniti izpred vrat z naslikano ničlo, in umaknila se je do vhoda v hišo ter tam čakala v družbi raznih dekel na odhod kapucinskega patra.

Angelik pa je bil kraju svojega mudenja popolnoma neprimerno srečen in tako vesel, da bi bil najraje zavriskal, in da je v duhu blagoslavljal policaja, ki ga je bil pregnal s hišnega praga. Saj je imel tu, za vratmi z ničlo, ugodno priliko izvršiti potrebno premembo v svoji zunanosti.

»Kar hudiču bi se zapisal, tako sem dobre volje,« se je smejal sam pri sebi in se začel preoblačiti.

»Adijo kuta in čepica!«

V nekaj trenutkih je bila kuta slečena in so bile hlače oblečene. Iz zvežnja je vzel lepe svetle čevlje in jih obul in del na glavo sicer nekoliko pomečkani, vendar dosti čedni klobuk. Izgledal je kakor kak pisar, a bil je s seboj prav zadovoljen in zdelo se mu je, da izgleda kakor kak baron.

»Zdaj mora pasti še brada,« je nekako otožno vzdihnil, »ta moja lepa, dolga kapucinska brada, na kateri je viselo že toliko kislega zelja in kisle repe, in ki jo je tako malo ženskih rok gladilo. Pa nič ne pomaga, žrtvovati moram tudi ta svoj ponos, če hočem postati nov človek.«

Pripravljen je bil na to žrtev že od tedaj, ko se je odločil, da pobegne iz samostana, in imel pri sebi škarjice. Naglo vendar z drhtečo roko je postrigel svojo lepo, dolgo brado in jo skrbno zavil v robec ter jo spravil v žep, ker se mu je zdelo nevredno, da bi jo poslal v večnost po edini poti, ki mu je bila v tistem trenutku za vratmi z ničlo odprta.

Zdaj je bil pri kraju z vsemi svojimi pripravami, in ker je imel v žepu na različna imena se glaseča spričevala in več krstnih listov, ga je navdajalo prijetno zaupanje, da se nima ničesar posebnega več bati.

»Zadnjo oviro bom že kako še premagal,« je govoril sam pri sebi in gledal skozi ključavnico na hodnik, kako bi neopaženo prišel izza vrat z ničlo in iz hiše. Ženske pa so nepremično stale pri izhodu, čakale, da neha kapucin biti človek in postane zopet pater. In začudeno so zmajevale z glavami, da morajo tako dolgo čakati. Tudi Angeliku je postajal

njegov položaj vedno neprijetnejši, a ni in ni mu prišla nobena rešilna misel. Že je hotel vse riskirati in z divjimi skoki splasiti ženske ter pobegniti, ko je slišal v bližini glasno govorjenje. Po stopnicah tik njegovih vrat so prišle tri gospe in krenile proti izhodu. V tem trenutku je Angelik tiho odprl vrata in se zmuznil na stopnice. Ženske pri izhodu ga niso zapazile, ker je bila njih pozornost obrnjena na odhajajoče gospe. »Kistehant — kistehant,« so pozdravljale dekle in začele gošpem pripovedovati, kaj jih zadržuje na hišnem pragu.

Tedaj je pa Angelik moško, s trdimi koraki prilomastil po stopnicah in ne meneč se za ženstvo, pri izhodu sicer naglo, a samozavestno zapustil hišo, ne da bi se bil le kolikaj ozrl. Ženske so sicer rado vedno ogledovale tujega gospoda, stikale glave in ugibale, kdo da je in kje da je bil, a nobena ni slutila, da je šel mimo njih ubegli kapucin.

Angelik je bil že davno iz obližja hiše, ko se je potrpežljivim ženskam začelo dozdevati, da patra vendar nekoliko predolgo ni na dan.

»Morda je pa gospodu slabo postalo,« so začele ugibati ženske in sključena starka, ki je bila Angelika sprejela, je hitela pojasnjevati, da je

kapucin izgledal prav slabo, kakor bi se bil hudo postil in da je bil očitno silno izmučen, brez dvoma ker je cele noči premolil in se bičal.

Naposled so se ženske napotile proti koncu hodnika, da vidijo, kaj je z gospodom. Previdno so pristopile in sključena ženica je spoštljivo potrkala na vrata z ničlo in vprašala:

»Gospod, častiti oče, ali jim je slabo?«

Ker seveda ni bilo odgovora, je potrkala močneje in ravno odprla brezzoba usta, da bi ponovila vprašanje, ko je ena tovarišic planila naprej. Zapazila je, da vrata niso zaprta. Odprla jih je na stežaj in odskočila ter dala od sebe glas, kakor star berač, ki ga hoče naduha zadaviti. V prostoru je ležala kapucinska kuta in poleg nje sandale, patra pa ni bilo nikjer.

Nemega strmenja prevzete so pristopile ženske in pregledovale kuto in jo stresale vsaka posebej, kakor bi se hotele prepričati, da kapucina res več ni v njej.

»Ni jih,« je v silni ginjenosti zavzdihnila sključena ženica.

»Ni jih, ne ena kocina ni ostala,« je zašepetala druga.

»Oh, ljube ženske kristjanske,« je zdaj zavzdihnila zopet sključena

ženica, ki je v zboru tovarišic imela prvo besedo, »doživele smo nekaj posebnega, priče smo izrednega dogodka. Blagor nam! Gospod so bili marternik, to sem jim poznala na obrazu; dopolnili so svoje poslanstvo in se od tukaj vzdignili v višave, za pričo tega dogodka pa zapustili tukaj kuto.«

Trepetaje blaženosti so ženske padle na kolena. Goreče so poljubovale kuto in sandale ter pošiljale vroče vzdihljaje za njim, o katerem so mislile, da se je dvignil v višave, med tem ko je v istem trenutku v Pasji ulici objemal in poljuboval ubeglo nunico Adelgundo.

VI.

V hiši polslepe in polgluhe ženice v Pasji ulici je vladalo zadovoljstvo. V kuhinji je sedela posestnica sama in poljubovala masten škapulir, ki ji ga je izročil gosposki človek, češ, da ji ga pošilja pater Angelik v zahvalo, ker je na njegovo prošnjo v pozni nočni uri vzela tujo žensko pod streho. Ta gosposki človek, ki je rekel, da je brat tuje ženske, je starki tudi povedal, da je škapulir posebno dragocen, ker je v njem zašite nekaj dlake tistega kozla, ki je na gori Libanon, ko se je Judež obesil, tako meketal, da so se tresli stolpi v Damasku. Ženica je bila srečna in vesela tega škapulirja, spoštljivo ga je stiskala na srce in v duhu blagoslavljala daritelja patra Angelika.

Med tem je pa tuji gosposki človek sedel v njeni sobi in na kolenih mu je sedela ubegla nunica in oba sta se poljubovala, se smejala in objemala v neskončni sreči.

Vmes sta se tudi menila o svoji prihodnjosti in delala načrte, kaj jima je storiti.

»Najprej si moram zagotoviti kak zaslužek,« je menil Angelik. »Nekaj denarja imam in za nekaj časa sva brez skrbi. Ali misliti je na prihodnjost... E, če bi jaz še kaj drugega znal kot samo tercijalke za norca imeti, bi že šlo. Tako bo pa težko.«

»Saj si vendar študiran človek,« je pripomnila Adelgunda.

»Ah, lepo te prosim! V šolo sem pač hodil, učil se pa nisem nič. Zmerom sem mislil, da me bo pamet že tako srečala brez učenja. Zdaj se pa kesam. Ko bi smel vsaj povedati, kdo da sem. Pa ne smem. Skrivati se morava, drugače bi naju vtaknili zopet v samostan in to bi bila nesreča vseh nesreč.«

Kar žalosten je postal Angelik in povесil glavo. Toda le za trenotek, zakaj Adelgunda ga je prijela za obe ušesi in mu dala tako gorak poljub, da je hipoma pozabil na vse gorje.

»Bo že kako šlo,« je rekel nekako prešerno. »Dokler boš ti pri meni, ne izgubim poguma. Tu ne moreva ostati, kajti babniče bodo hitro izvedele, da je ušel pater Angelik in da je izginila sestra Adelgunda. Premislil sem že vse in napravil svoj načrt. Nastopiti morava seveda kot tuj-

ca in ker nimava poročnega lista, se bodeva izdajala kot brat in sestra. Rekla bodeva, da sva doslej živela na deželi.«

Adelgunda je bila z vsem zadovoljna.

»Izročam usodo svojega življenja tvojim rokam, moj zlati kapucinarček,« je rekla nežno in je svoje mehke roke ovila Angeliku okrog vratu.

»Jaz te ljubim in upam, da postanem srečna s teboj.«

Združila sta se v vročem, dolgotrajnem poljubu.

»Zdaj pa na delo,« je vzkliknil Angelik in se sredi sobe široko razkoračil. »Jaz pojdem kupit kovčeg in nekaj obleke in perila, potem poiščem stanovanje in pridem potlej z vozom po tebe, kajti v tej obleki, ki sva si jo izposodila, ne moreš na cesto. To je za danes najino opravilo. Zvečer pa pojdeva v »Pekel«, da vidiva, kako se ljudje dobro imajo in da se kaj lepega naučiva.«

Angelik je svoj namen brez težav izpolnil. Preskrbel je sebi in Adelgundi, kar sta potrebovala in tudi stanovanje je našel prav primerno v Križevniških ulicah.

»Ko bi imel kaj več denarja, bi si že še drugače pomagal,« je modroval sam pri sebi. »Kar za barona bi se izdal in bi že prišel do kakega

boljšega kruha. A denar mi kar kopni pod prsti in varčevati bom moral, kar se bo dalo, drugače pridem lahko v stiske.«

Preselitev je šla hitro od rok. Adelgunda je bila sicer nekam neugodno presenečena, ko je zagledala skromno sobo, ki jo je bil Angelik najel, a pomirila jo je Angelikova obljuba, da se bo kmalu vse obrnilo na bolje in da bo imela lepo stanovanje in kuharico in hišno in na zadnje celo kočijo.

Adelgunda se je dala toliko lažje pomiriti, ker je bil Angelik zanjo kupil obleko, ki sicer ni bila več nova, a tako lepa, da je bila Adelgunda z njo jako zadovoljna. Izposodila si je pri sosedi šivalne potrebščine in se takoj lotila dela, da popravi na obleki, kar je bilo potrebno, da bi ji bolje pristojala.

Angelik je sedel kraj nje in je razmišljeval, kako naj bi se imenoval, kajti strah, da ga ločijo od Adelgunde in ga zopet vtaknejo v samostan, je bil tako velik, da bi za nobeno ceno ne bil izdal svojega pravega imena. Naposled je izmed izkaznic, ki jih je imel, izbral papirje, glaseče se na ime nekega umrlega tovariša in sklenil, da za Adelgundo sam napravi krstni list, saj si je bil že v samostanu preskrbel potrebnih

tiskovin za take slučaje. Zavedal se je sicer, da te izkaznice ne bodo popolnoma zadostovale, a upal je, da si ž njimi pomaga vsaj v sili.

V mraku je šel z Adelgundo na izprehod.

»Prvič v svojem življenju grem kot gospod na izprehod. Še nikoli nisem z nobeno mlado žensko javno nastopil. Kar na Cojzov vrt pojdiva. Tam se v mraku izprehaja vsa ljubljanska gospoda in midva, Špelica, se bodeva med njo pomešala. Škoda, da te ne morem voditi pod pazduho! Potem bi me ljudje šele prav zavidali.«

Adelgunda je bila izprehoda prav vesela, a to njeno veselje se je izpremenilo v resnično blaženost, ko je zapazila, da se zlasti oficirji kaj radovedno po njej ozirajo. Iz same hvaležnosti, ne da bi si kaj mislila, se jim je kar mogoče ljubeznivo smejala in se celo za njimi obračala. Nič ni zapazila, da se vse čudi njenemu vedenju in preslišala je v svoji zadovoljnosti popolnoma glasne opazke, ki so jih delale nekatere dame zaradi njenega nespodobnega vedenja. Angelik pa, ki je imel prav tako malo pojma o svetu in njegovih navadah, kakor ubegla nunica, je hodil poleg nje ves plah, tako tujega

se je čutil med šetajočo se gospodo, in povešal poglede.

»Oh, kako se mi ti oficirji dopadejo,« je šepetaje zavzdihnila Adelgunda in s tem pripoznanjem prebudila Angelika iz njegove prepadenosti. Kakor strela, tako so zadele te besede Angelika v srce.

»Kaj boš že koj prvi dan začela?« je skoro jokaje zaklical. »O, Špelica, ali si že pozabila na svojo prisego, da mi boš zvesta do groba in da boš ljubila samo mene?«

Angelikova užaljenost je Adelgundo vendar ganila.

»Saj imam samo tebe rada,« mu je tiho zatrjevala. »Tebe in nikogar drugega. Oficirji se mi dopadejo samo zaradi uniform. Nič se zame ne boj! Kako naj ti postanem nezvesta, ko francoski ne znam in vsi ti ljudje govore francoski.«

Adelgundino prijazno zatrjevanje je sicer precej pomirilo Angelika, a popolnoma ga ni prepričalo.

»O, Špelica,« je tarnal, »kaj pomagajo vsi dobri nameni, če je pa meso slabo. Jaz sem imel tudi najboljše namene, ko sem obljubil uboštvo, pokornost in čistost, pa sem jih vse prelomil. In če si ti postala nezvesta svojemu nebeškemu ženinu, bi se pač lahko zgodilo, da se izneve-

riš tudi meni, čeprav ne znaš francoski. O, Špelica . . .«

»Nikar ne pridiguj, saj nisi več kapucin,« ga je nevoljno prekinila ubegla nuna. »Jaz vendar nisem ušla iz kloštra, da bi samo tebe gledala.«

Angelik je sicer uvideval, da ima Adalgunda prav ali sprijazniti se vendar ni mogel z mislijo, da bo Adalgunda zdaj občevala tudi z drugimi ljudmi, ne samo ž njim, da bo hotela živeti in od življenja še kaj več imeti, kot samo njegovo srce.

»Kuto sem slekel ali kapucinarskega duha še nisem iz sebe izgnal,« je sam pri sebi rekel, glasno pa je dejal svoji spremljevalki: »Špelica, moja duša je do vrha polna žalosti, pojdiva v gostilno, da se potolažim.«

Ko sta prišla Angelik in Adalgunda v »Pekel«, je bila dvorana že precej polna. Harmonika je že hreščala in klarinet je piskal, na zgornjem koncu dvorane pa je nekaj dvomljivih žensk plesalo z vojaki.

Angelik in Adalgunda sta zapazila, da je njiju prihod obudil občo pozornost. Brezskrbna Adalgunda je bila prav zadovoljna, da se je vse nanjo oziralo, Angelik pa je postal takoj malodušen.

»Kaj naju tako gledajo? Ali se nama mar pozna, da sva ušla iz kloštra? Ježeš, če bi naju prijeli . . .«

»Ti si pravi strahopetec,« ga je ogorčeno zavrnila Adelgunda. »Mislila sem, da bom v tebi imela hrabrega zaščitnika, a nazadnje te bom morala še jaz varovati. Daj, primi se me za krilo!«

»Špelica...«

»Kar je res, je res!« je energično nadaljevala Adelgunda. »Če si imel pogum, da si iz starih babnic hudiča izganjal, se tudi ni treba bati vsakega policaja. Pa ti si menda hraber samo kadar si pijan.«

Angelika je ta lekcija tako potrla, da ni več zinil. Tiho je sedel poleg Adelgunde in samo jedel in pil, kakor bi se bil štirinajst dni postil. Angela pa je manj pozornosti posvečala jedi in pijači, toliko več pa početju drugih gostov, ki jih je bilo vedno več in ki jih je Adelgunda očividno zanimala. Adelgunda je lahko spoznala, da je najčednejša ženska v dvorani in da veljajo topli pogledi starih in mladih moških njeni lepoti, kar ji je jako ugajalo.

Med tem, ko je Adelgunda koketirala na vse strani, je Angelik pil in pil. Najprej je pil, da potolaži svojo žalost, potem je pil, ker mu je dišala pijača in tedaj je začel tudi skrivaj gledati na plesišče, kjer so se pari vse bolj divje sukali, da so krilca frčala na vse strani, in naposled

je pil, ker je bil že pijan in ni več vedel, kaj počenja. Vinski duhovi so ga razvneli, začel se je smejati, da je imel solze v očeh, in posnemajoč druge, po vsakem plesu in vsaki pesmi ploskati in kričati in razsajati, da je prekosil največje razposajence.

»Fantje, korajža velja,« je vpil nad plesalci. »Sukajte dekleta, da jim bodo krila čez glavo letela. Oh, ko bi jaz znal plesati. Jaz bi vam pokazal, kaj se pravi vesel biti.«

Angelikovo početje je provzročilo, da se je polno mladih ljudi vsedlo k njegovi mizi, eni da bi ž njim pili, drugi, ker jih je mikala Adelgunda. Silili so vanjo in jo nagovarjali, naj gre plesat, ji napivali in ji stiskali roke, in Adelgunda je vsa vrtoglava uganjala ž njimi naj-smelejše burke. Angelikova miza je postala središče vse zabave.

»Oh, kako smo veseli,« je vpil Angelik. »Hvala bogu, da imamo že na tem svetu »pekel« in da ni treba čakati na smrt.«

Odbila je že polnoč, ko se je v dvorani prikazal skrbno oblečen gospod. Obstal je nekaj trenutkov pri vratih in se potem počasi bližal Angelikovi mizi. Držal se je dostojanstveno in nekako ošabno motril razposajeno družbo. To pa pijanemu Angeliku ni bilo prav.

»Eha,« je zaklical. »Kdo pa smo, da tako gledamo, kakor pater provincijal, kadar kapucinarje zmerja?«

Tujec se ni zganil, ker pa se je cela družba glasno smejala, je to Angelika vzpodbodlo, da je nadaljeval s svojimi zabavljicami.

»Kaj, to je gospod!« je govoril svoji družbi. »Visok klobuk ima in zlato verižico. Imeniten gospod. Od daleč se mu pozna, da je poštenjak.«

Mirno in slovesno je pristopil tuji gospod bliže in se obrnil proti Angeliku.

»Jaz sem sin generala, vitez Rovetta di Kadona.«

»Prava reč,« je zarenčal Angelik. »Morda je bil moj oče še kaj več kot general, morda še kakšen kralj ali pa škof; saj noben človek ne ve, kdo je njegov pravi oče.«

»Jaz sem vitez Rovetta di Kadona,« je ponavljal tujec ostreje. »In kdo ste vi?«

»Kdo sem jaz? Ali vas to zanima? Ali vas to briga? Da pa boste vedeli, da nisem od muh, vam povem, da sem pa baron Koleraba di Kastrola.«

»Vivat, baron Koleraba!« je zatulila vsa družba in začela smejé se kar blazno razbijati po mizah, da so se kozarci prekucevali, da so ljudje skup drli in je celo harmonika utihnila.

»Gospod — vi mi bodele dali zadoščenje,« je rekel tujec še vedno miren.

»Zadoščenje? O, prosim! Ali naj vam je pripeljem okolu desnega ali okolu levega ušesa? Kar izberite si.«

Tujca pa tudi ta nesramnost ni spravila iz duševnega ravnovesja. Premeril je Angelika zaničljivo od nog do glave in rekel hladno:

»Vi ste pijani — obžalujem, da sem to šele zdaj spoznal.«

Po teh besedah se je ravnodušno obrnil in je dostojanstveno odšel.

»Adijo, gospod vitez, pa doma pozdravite!« je kričal Angelik za njim. Čuteč se kot zmagovalec je naročil vnovič vina in potem z vso družbo pil in razsajal naprej, kakor bi bil brez uma, dokler se je sploh mogel vzdržati na nogah.

Adelgunda se je medtem zabavala po svoje. Polagoma je vinski duh prevzel tudi njo in dasi ni znala plesati, se je dala vendar pregovoriti, da je šla plesat. Sukali so jo potem brez prestanka. Eden ji je razodeval svojo ljubezen, drugi obetal zakon, pogumnejši so jo tudi skrivaj poljubovali, ali zaman so ji prigovarjali, naj pusti pijanega »brata«.

Že se je zunaj začelo daniti in še je trajalo to divjanje. Angelik je bil najglasnejši med vsemi, dokler

ga ni pijača premagala popolnoma. Najprej mu je zastal jezik, da je samo grgral, potem pa mu je glava klonila na mizo in zaspal je tako trdno, da ga ni bilo mogoče prebuditi niti z mrzlo vodo.

Adelgunda ni vedela, kaj naj stori. Krčmar, ki je bil takih dogodkov vajen, jo je tolažil, češ, naj gre sama domov, »brata« pa naj pusti v krčmi, da se prespi. A če Adelgunda tudi ni imela pravih pojmov o ljubezenski zvestobi, vendar svojega kapucina ni hotela zapustiti. Prosila je svoje plesalce za pomoč in ti so dvignili Angelika izza mize in ga kakor mrliča nesli na ulico in potem na njegov dom. Eden je spredaj slovesno korakajoč nosil svečo in polglasno pel pogrebno pesem, zadaj pa je Adelgunda šla roko pod roko s svojimi novimi prijatelji in ni nič vedela, koliko poljubov je na tej poti dobila in koliko jih je dala, vedela je samo, da je življenje neznansko prijetno in da bo doživela še mnogo veselega.

Prihod te hrupne družbe je zbudil vso Križevniško ulico. Ljudje so odpirali okna in si razjarjeni prepovedovali tako kaljenje nočnega miru, najbolj ogorčeni pa so bili stanovalci v oni hiši, kjer je bil Angelik najel stanovanje. Hišna gospodinja se je z okna rotila, da takih ljudi ne

trpi pod svojo streho in da jim ne odpre hišnih vrat, pa če bi sam francoski cesar prišel prosit. Mož s svečo, ki je neprestano prepeval pogrebno pesem, je vmes zvonil in zvonil, da bi odprli in njegovi spremljevalci so vpili na hišno gospodinjo in odgovarjali drugim nevoljnežem, da se je razlegalo daleč naokrog.

Med tem vpitjem pa so pridrveli od različnih strani možje postave, in predno so se razgrajači prav zavedli, kaj se je zgodilo, so jih redarji že obstopili in zagrabili. In cela družba, ki se je bila, izvzemši nezavestnega Angelika, spričo redarjev kar hipoma streznila, je morala oditi na policijski urad, ki je bil takrat v oni hiši, kjer je zdaj banka »Slavija«. In tam so redarji vso to družbo s pijanim Angelikom in nesrečno Adelgundo spravili pod ključ, z malo prijetno obljubo, da bodo drugi dan zaslišani in primerno kaznovani, in niso jih omehčale nobene prošnje in tudi ne grenke solze obupane Adelgunde.

VII.

V veliki prostorni sobi policijskega urada je stal Angelik, ves vrtoglav in še z izbuljenimi, krvavimi očmi gledal strogega gospoda, ki je sedel za mizo. Angelik ni nič vedel, ne kaj se je ponoči zgodilo, ne kje da se nahaja. Spal je še vedno trdno, ko sta ga dva redarja ne preveč nežno začela buditi in ga vlekla, komaj da je oči odprl, pred policijskega uradnika. Zdaj je samo slutil, da se nahaja v rokah gosposke, a že ta slutnja je zadostovala, da so se mu šibila kolena in da je z grozo strmел na uradnega gospoda, ki še ni pogledal Angelika in mirno pisal, kakor da je sam v sobi. Nekaj časa je Angelik čakal, da ga uradnik ogori, a ker se to ni zgodilo, se je osokolil in ponižno rekel:

»Oh, gospod mogočni, ki sta Vam bog in cesar dala oblast...«

»Pišem...« je zagrmel uradnik in Angelik je strahoma utihnil.

Ko je uradnik za trenotek nehal pisati, je mislil Angelik, da je zdaj čas izpregovoriti.

»Oh, gospod mogočni, ki sta Vam nebeški oče in francoski cesar dala oblast...«

»Pišem...« je zarjul uradnik in udaril ob mizo, da je Angelik kar odskočil in se z obema rokama prijel za zid.

»Kako sem se ustrašil,« je sam pri sebi vzdihoval Angelik. »Oh, ko bi mu zdaj jaz smel reči, naj piše... Tako bi mu to zabrusil, da bi se s stola prekuenil.«

Končno je uradnik odložil pero in vzel popisani papir v roke.

»Kako se pišete?« je osorno vprašal, in izpod čela pogledal na Angelika.

Ta je skoro omedlel strahu. V duhu je zagledal kapucinski samostan, verige in palico patra Špinače, in je obupno sklenil roke.

»Oh... mogočni gospod... tako sem zmešan... sam ne vem... kako se pišem...«

»Ta človek je še zdaj pijan,« je dejal uradnik kakor bi sam s seboj govoril in potem vprašal Angelika:

»Kako se pa piše vaš oče?«

»Ga... ga... sploh nimam.«

»Trotelj!« je dobrohotno rekel uradnik. »Kako se pa piše Vaša mati?«

»Tudi... tudi... matere nisem nikoli imel...«

Uradnik je vrgel na Angelika dolg vprašajoč pogled, mrmral nekaj, kar se je Angeliku zdelo, da se glasi kakor: »Säuferwahnsinn« in potem vprašal:

»Kako ste pa na svet prišli, če nimate ne očeta, ne matere?«

»Gospod mogočni, tega ne vem... Farovška kuharica me je našla... in gospod fajmošter so se me usmilili...«

Angelik se je od strahu tako streznil, da je uganil vsa neštevilna vprašanja, na katera mu bo še odgovoriti, in grozno mu je bilo pri srcu, ker ni vedel, kaj naj odgovori in kako naj se reši.

»Kar zvrnil se bom na tla, kakor bi bil brez zavesti,« je mislil sam pri sebi. »Tako dobim vsaj nekaj ur časa, da si vse premislim.«

Začel se je res polagoma zibati in se z rokami prijemati zidu, vmes pa pehal iz sebe besede:

»Oh... gospod cesarski... oblast imate... čez življenje in smrt...«

Tedaj je vstopil v sobo policaj, pogledal Angelika in v silnem strmenju zaklical:

»Saj to je kapucinski pater, o katerem govori celo mesto, da je živ v nebesa zletel.«

Komaj je bil policaj zaklical te besede, se je Angelik zazibal in padel od samega strahu, kakor je bil dolg in širok, na tla.

Ko se je Angelik tako nenadoma sesedel in obležal na tleh, sta mu policijski uradnik in redar vsa preplašena priskočila na pomoč in ga spravila na noge. Policijski uradnik mu je hotel ponuditi stol, a je to opustil, ker se je izkazala nujna potreba, sobo temeljito prezračiti in dati ubeglemu kapucinu priliko, da pride zopet k sebi.

Naposled je Angelik ves prepadel in zbegan sedel pred policijskim uradnikom in s tresočim se glasom odgovarjal na njegova vprašanja.

»Povejte mi vendar, ljubi gospod,« je rekel uradnik sočutno, »kaj se je vendar z vami zgodilo? Ko se je med babnicami raznesel glas, da ste se kar iz kute vzdignili in zleteli živ v višave, je policija vprašala v kapucinskem samostanu, kaj da je z vami, in dobila je odgovor, da ste prostovoljno zapustili samostan. Ali je to resnično?«

»Prosim, gospod cesarski, to ni resnično, da sem živ v nebesa zletel... resnično pa je, da sem samostan prostovoljno zapustil. O, da, prostovoljno in prosim vas, blagi, pleme-

niti gospod, nikar me ne pošljite nazaj.«

In Angelik je zdrknil s stola in je padel na kolena in je s povzdignjenimi rokami prosil:

»Oh, gospod, nikar me ne pošljite nazaj v samostan! Vi ste gotovo framazon, prosim vas pri vseh framazonskih svetnikih, nikar nazaj v samostan.«

Strme je gledal policijski uradnik obupajočega Angelika.

»Ali ljubi gospod,« mu je zaklical, »saj vas nihče ne sili, da bi šli nazaj v samostan. To je bilo mogoče po avstrijskih postavah, zdaj pa veljajo tu francoske postave. In po teh gre lahko vsak iz samostana, kdor hoče in nihče na svetu nima pravice ga siliti, da bi šel nazaj.«

Angelik je to poslušal kakor razodetje iz nebes. Po njegovem obrazu se je razlila sama blaženost, planil je pokonci in v skrajni razburjenosti je zaklical:

»Kaj pravijo? Ali je to mogoče? Ali je to res? Slišijo, gospod, naj to zapišejo! Naj to zapišejo na tak papir, na katerem je štampelj in naj zraven pritisnejo cesarskega ptiča. Naj to zapišejo, da bom lahko vsakemu ponudil pod nos.«

»Tega ni treba, ljubi gospod,« je dejal uradnik. »Živa duša vas ne bo

vprašala in kapucini sami so sporočili, da vas več ne priznavajo za svojega.«

»Kako me to veseli! Oh, in jaz sem se tako bal!«

Naenkrat je Angelik utihnil in postal zopet ves plah.

»Ne zamerite, gospod cesarski, če vas še nekaj vprašam. Ali velja ta nova postava samo za kapucine, ali tudi za druge redove?«

»Za vse, brez izjeme.«

»Tudi za ženske?«

»Tudi.«

Angelik je zavzdihnil, srečen izraz se je pojavil na njegovem obrazu, in sladko je dihnil:

»Potem se pa tudi Špelici ni več bati, da bi morala nazaj v klošter. Oh, gospod, ko bi jaz vedel, kako je framazonskim svetnikom ime, jaz bi se vsakemu posebe zahvalil.«

Zdaj, ko je bil Angelik popolnoma potolažen in pomirjen, tako za svojo usodo, kakor za usodo svoje ljubljene Špelice, se je vedrega lica usedel zopet na svoj stol in je drage volje odgovarjal na vsa vprašanja policijskega uradnika.

»Veste, gospod cesarski,« se je opravičeval, »jaz sem bil tako nesrečen in žalosten, da sem se iz samega obupanja snoči opil. Saj me je sram, ali saj nisem vedel, kaj sem delal. V

kloštru se mora človek navaditi pijančevanja.«

»Saj se je že marsikaj slabega slišalo o kapucinskem samostanu,« je menil policijski uradnik. »Vi bi mi lahko marsikaj povedali in bi storili s tem cesarski vladi veliko uslugo.«

Angelik se je hipoma spomnil, v kakem strahu so bili kapucini pred francosko vlado in kako so se vedno bali, da jih prepodi iz Ljubljane.

»Ta bi rad kaj slabega izvedel o kapucinih,« si je mislil Angelik, in bistro pogledal policijskega uradnika. »To me zelo veseli. Čakajte, ljubi moji nekdanji sobratje, jaz vam bom plačal, kar ste mi storili.«

Glasno pa je z globokim vzdihom in hinavsko povešenimi očmi rekel:

»O, cesarski gospod — ne zamerite mi, če prosim, da bi smel molčati. Ne sodite, da ne boste sojeni, je zapisano v svetih bukvah. Saj bi se dalo marsikaj povedati, kajti tudi kapucinsko meso je slabo, a kaj bi vlačil take stvari na dan. In na zadnje bi moral še pričati pred sodnijo, in to bi mi bilo strašno hudo in me je tudi sram, take reči pripovedovati.«

Policijski uradnik je vrgel čez očala oster pogled na Angelika, a ta je znal svojo vlogo tako izvrstno igrati, da je celo premotil starega in izkušenega moža pravice.

»Siliti vas pač ne morem, da bi mi povedali, kar veste, a če bi gosposka sama kaj izvedela, se pričevanju ne boste mogli umakniti,« je previdno rekel policijski uradnik. »To pa morate že povedati, iz kakih vzrokov ste pobegnili iz samostana, kajti policija ima dolžnost, da to dožene. To zahteva postava.«

»A če pa postava tako govori, potem seveda ne smem molčati,« se je oglasil Angelik. »Postava je postava, naj bo cesarska ali posvetna.«

»Kako ste torej prišli v samostan in kaj vas je pripravalo, da ste pobegnili?« je vprašal policijski uradnik, in kakor bi se igral, vzel pero v roke in primaknil k sebi papir.

»Sva že skupaj,« se je sam pri sebi smehljajal Angelik. »Fant, pazi, kaj boš govoril; birič si bo vse zapisal, glej, da te ne bo mogel za jezik prijeti.«

In potem je pobožno vzdihuje začel Angelik lagati. Lagal je tako, da je sam sebe občudoval, in kadar je kako prav krepko povedal, mu je stopila pred oči podoba patra Špinače in zadovoljen si je rekel: »Zdaj vam jih pa jaz naštevam, da boste imeli dovolj.«

VIII.

Svoboden mož! Šele v trenotku, ko je Angelik zapustil policijski urad, je popolnoma pojmil in razumel, kaj se to pravi, biti svoboden mož. Zavest, da niti njega, niti Adelgunde ne more nihče spraviti nazaj v samostan, je bila tako vesela in osrečujoča, da bi bil Angelik najraje klobuk v zrak metal in pri belem dnevu vriskal po ljubljanskih ulicah.

Ko je od policije korakal proti svojemu skromnemu stanovanju, ni nič slutil, kaj se je bilo med tem zgodilo z njegovimi nočnimi znanci. Na policiji je samo vprašal, če so tudi Adelgundo izpustili, in ko so mu to potrdili, je bil brez skrbi, kajti mislil je, da je na njegovem stanovanju. Tam pa je ni bilo. Tam mu niso samo z žaljivimi besedami in trdimi očitki povedali, da ga gospodinja nič več ne mara pod streho, tam mu niso samo ukazali, naj svoje stvari takoj pobere in ž njimi vred izgine, ne-

go povedali so mu tudi, da se Adelgunda od minule noči sploh ni več prikazala v hiši.

To je pregnalo iz Angelikovega srca vse veselje. Kaj mu je bilo za zmerjanje in za stanovanje! Hišni gospodinji je slovesno obljubil specialna trpinčenja v peklu in s tem je bila zanj ta stvar opravljena. A kam je izginila Adelgunda, kaj se je ž njo zgodilo? To je bila skrb, ki mu je legla na srce. Pospravil je svoje stvari v zveženj, ki ga je dal spraviti bližnji branjevki, in je šel potem iskat kraljico svojega srca. Brez preudar-ka je begal po ulicah, izpraševal vsakovrstne ljudi po njej in ker ni našel nobenega sledu, je žalost in obupanje svojega srca tolažil z brinovčki in s evičkom v vsaki krčmi, kjer je po njej poizvedoval.

»O ti zvezda mojega življenja!« je vzdihoval bridko. »Ti moja Spelica! Zakaj nisi, kakor prava zvezda, ki se prikaže samo zvečer, zjutraj pa zopet izgine. Kako bi bila midva srečna in jaz bi ne imel nobenih skrbi in nobenih stroškov.«

Med tem, ko je Angelik tako begal po mestu in iskal svojo izvoljenko, se je Adelgunda razposajeno valjala po stari prostorni zofi v veliki sobi stare visoke hiše v Gosposkih ulicah. Z drugimi razgrajači vred je bila že zgodaj zapustila policijski za-

por, kajti prisojena je bila vsakemu mala globa, ki so jo takoj plačali in se potem razšli. Z enim izmed teh je šla tudi Adelgunda. Povedal ji je, da ima prijateljico, ki pri gledališču v zboru poje in ki rada tudi v »Pekel« prihaja in ponudil ji je, da jo popelje k njej in da tamkaj počaka »brata«.

Adelgunda je to ponudbo rada sprejela in se ni kesala. Gledališka pevka je bila že nekoliko starejša ženska, po rojstvu Tržačanka, ki je videla mnogo sveta in je mnogo doživela. Sprejela je Adelgundo prijazno in postali sta takoj prijateljici. Ker je bila Adelgunda trudna, je legla na pevkinino posteljo in med vedno zaupnejšimi pogovori jima je hitro tekel čas.

Pri teh pogovorih je Adelgunda tudi povedala, da je minulo noč preživela v »Peklu« in je pri ti priliki izvedela, da je ta pevka tista ženska, kateri je bil Angelik odnesel obleko.

»Ne morete si misliti, kako divjanje je nastalo, ko smo spoznali, da je izginila moja obleka,« je pripovedovala pevka Olimpija. »Mislila sem iz začetka, da jo je kdo za šalo skrnil. Preiskali smo vso hišo, a obleke nikjer ni bilo. Ti vinjeni ljudje so kar tulili veselja, ko sem jaz v sami srajci begala po gostilni in iskala svojo obleko. Posli so mi hoteli posoditi

najpotrebneje, da bi šla domu, a ti pijanci tega niso pustili.«

»Kako ste pa prišli domov«, je vprašala Adelgunda, ki se je skrbno varovala izdati svojo tajnost, da je namreč ona sama v tej obleki dokončala svoj beg iz samostana.

»Oh, to je bilo najhuje in tudi najsmešneje«, je pripovedovala pevka. »Kaj takega pa še nisem doživela. Zavili so me v velik plašč in ker se nisem mogla braniti in kričati, tudi nisem mogla, toliko sem se smejala, so me naravnost nesli pred kapucinski samostan. Predno sem še spoznala, kaj nameravajo, so bili že priklicali samostanskega vratarja. Komaj se je prikazal, so začeli nanj kričati, naj me hitro blagoslovi, češ, da grem na drugi svet in da je že večji del moje obleke šel naprej. In v tistem trenutku so strgali z mene plašč in jaz sem v sami srajci stala pred kapucinom, ki je kar okamenel, se začel prekrižavati in je končno med smehom mojih spremljevalcev zaloputnil vrata. Ah, vi ne veste, koliko smo se tedaj smejali. Mislila sem si, da bom smeha počila.«

In smejali sta se obe, Olimpija in Adelgunda, smejali, da so jima debele solze tekle po licih in Adelgunda se je prekucevala po postelji, kakor bi bila iz uma, posebno, ker si je

predstavljala, kako bo ta dogodek razveselil Angelika.

Adelgunda ni vedela, da se ji samostana ni treba več bati in je vsled tega tudi svoji novi prijateljici prikrivala, kdo in kaj da je. A vse, kar ji je Olimpija povedala o gledališču in o različnih zabavah, in ker ni življenja poznala nič, se ji je dozdevalo, da ima Olimpija nebeško lepo življenje in vsled tega se je v njenem srcu porodila želja, da bi sama poskusila svojo srečo pri gledališču. Olimpija, ki je spoznala nenavadno lepoto svoje nove prijateljice in uganila, da bode tudi ona imela svojo korist, če se združi kar najtesneje z Adelgundo in ji zdaj pomaga, ji je z vsotvorno prigoovarjala, naj nič ne premišljuje in naj se kar odloči, vse drugo da se že uredi. In Adelgunda je rada privolila v to, kar ji je Olimpija ponujala, saj je to sama želela, in je pri tem popolnoma pozabila na Angelika.

Ta se je po več ur trajajočem zasledovanju upehan in potrtn nastanil v »Peklu«. Tu je hotel počakati, da pridejo znanci, s katerimi je minulo noč popival. Ti so bili zadnje njegovo upanje, kajti domneval je, da je Adelgunda s katerim izmed teh odšla in domišljjal si je, da se le ne upa na dan in se skriva pred policijo, njeno srce pa da koprni po

njem in njena duša da kliče v ljubezni njegovo ime. V resnici pa se je Adelgunda ravno takrat tolkla po stegnih in se kričavo smejala mastnim dovtipom, s katerimi jo je kratkočasila njena nova prijateljica.

IX.

V prvem ljubljanskem hotelu »Pri bidelmanu« na Mestnem trgu je stal v portirjevi sobi velik suh gospod in je poskušal hotelskemu osebju dopovedati, da išče spodobnega človeka, ki bi hotel nekaj tednov biti njegov tajnik in spremljevalec.

»Anga človk, anga gaspud — un signor, ki ga pozna tutta la città. Ga bo dobro plačala, saki dan due fiorini, dva guldinar.«

Hotelsko osebje je stikalo glave in ugibalo, koga bi bilo priporočati. Naposled se je spomnil natakár človeka, ki mu je bil že nekaj časa dolžan precej denarja.

»Kaj pa če bi priporočali tistega sina slavnega generala z laškim imenom, ki menda od samih dolgov živi?«

»Saj je res«, se je razveselil portir. »Rovetta di Kadona, ta bo pravi mož! Posla nima in denarja tudi ne, čakaj, ga gre hlapec iskat.«

Ni potekla ena ura in vitez Rovetta di Kadona je z grandeco španskega granda prestopil prag sobe, v kateri je prebival dolgi suhi Italijan, grof Panigaj.

»Slišal sem, da mi želite stávití neke ponudbe, gospod grof«, je rekel. »Na razpolaganje sem vam, toda žal, da ne znam italijanski. Moj oče je bil slaven general italijanskega rodu, a služboval je samo na Madžarskem. Znáte morda madžarski? Tugya magyarum beszédnit? Ki nem hajolni, nem dohány zoknak! Potem bi se lahko pomenila.«

Stari Italijan je odmahoval z obema rokama.

»Ostia — ungarése! Ga ne znam ungarése! Ma parlo malo pu slovensko e un poco tedesco — si farà ben, se ga bo naredila.«

Cavaliere Rovetta di Kadona se je dostojanstveno usedel na stol, ki mu je bil ponuden in vprašal, kake posle bi imel opravljati, če bi stopil v grofovo službo.

»Dunque cominciamo« je dejal italijanski grof. »Najprej ga moram povedat, kaj sem ga prišla iskat u Lubiana. Jaz sem ga že bila u Lubiana. Sem ga bila ufficiale di governo, pa ga je že ventiotto anni. Takrat sem ga šla una volta far una passeggiata u Trnovo, pa sem ga našla una ragazza, ana lepa mula. Ta lepa mu-

la mi ga je vrgla una occhiata anu oku, pa ga je rekla »preklja«. O, tistega lepega occhiata, o tistega dolce voce! Ga ne morem pozabit! Jaz sem ga vprašala tista mula: Chi è preklja? In ona se ga je smejala in ga je pokazala na mene in je vrgla spet una occhiata, ki ga je padla u mojega srce in ga neredila notri una rivoluzione. Jaz sem ga prašal tista mula, če me hoče amare saki dan popoldne in tistega angel ga je bil contento. Sem ga bila srečna anu celu letu. Potem sem ga morala zapustiti Lubiana, pa sem ga šla u Milano. Tista mula ga je dobila un fanciullo, anga otrok, in ta otrok ga je moj sin. Sem ga posiljal moja mula saki mesec denar in ona mi ga je saki mesec pisala. Potem sem ga dobila ankrat denar nazaj in nobena risposta več na mojega pismo. Sem ga pisala tudi na direzione di polizia, pa sem dobila risposta, da je moja mula prišla iskat mio figlio, mojega sin ga šla via in nobeden ne ve, dove. Zdaj sem ga bogata in stara in sem u Lubiana.«

Vitez Rovetta di Kadona je spoštljivo poslušal starega grofa in dobro je prikrival svoje notranje veselje, da mu je prišel v roke petičen človek, ki ga je smatral za kompletnega norca.

»Vi torej želite, gospod grof, da bi vam pomagal iskati vašega sina? Lahko delo to pač ne bo, ali ker poznam Ljubljano natančno, upam vendar, da se mi to posreči.«

»Si, si,« je prikimal val stari grof. »Iskati bomo mojega sin. Jaz ga bom plačala due fiorini na dan, dva guldinar e costo e tutte le spese. Ga bomo iskali mio figlio po dnevi, zvečer pa se ga bomo divertirali.«

Vitez Rovetta di Kadona je bil z grofovo ponudbo jako zadovoljen in je na tihem začel delati načrte, kako bo iskanje zavlačeval, da bi mogel čim dlje skubiti starega gospoda. Ko je bil dogovor sklenjen, je grof iz svoje listnice vzel bankovec za sto frankov in ga »za pokritje malih izdatkov« izročil svojemu faktotumu, kar je vitez Rovetti di Kadona tako imponiralo, da se je globoko priklonil, dasi se je sicer držal ponosno, kakor najmogočnejši gospod.

Vitez Rovetta di Kadona je svojo službo takoj nastopil. Dogovorjeno je bilo, da bo grofu Panigaju od opoldne naprej vedno na razpolaganje, kajti dopoldne je hotel grof spati. Z delom sta hotela začeti naslednji dan, ta večer pa je želel grof prijetno doživeti.

Rovetta je peljal grofa najprej v gledališče in mu kratil čas s tem,

da mu je navajal imena javnih dostojanstvenikov, ki so sedeli v posameznih ložah. A bolj, kakor vsi ti cdličnjaki in imenitniki, je starega gospoda zanimala v zadnji vrsti v parterju sedeča mlada dama.

»Varda che mula«, je občudujé vzkliknil stari grof, ko jo je zagledal. »Ta ga je una bellezza, ma proprio una bellezza.«

In pozabil je na predstavo in na vse dostojanstvenike, pozabil tudi na svojega spremljevalca in gledal samo mlado damo v zadnji vrsti, ne meneč se za posmehljive obraze, ki so jih delali v njegovi bližini sedeči ljudje.

»Kdo ga je ta mula?« je končno vprašal Rovetto. »Ali ga poznate?«

»Ta mora biti tujka«, je odločno izjavil Rovetta. »Jaz poznam vsakega človeka v Ljubljani, zlasti vsako boljšo žensko. To sem sicer moral že nekje videti, pa se ne spomnim kje . . .«

Rovetti je bilo jako neprijetno, da ne pozna prve osebe, za katero ga je vprašal grof. Ljutil se je sam nase toliko bolj, ker je bil prepričan, da je tujko že nekje videl. Mislil je in mislil, napenjal svoj spomin in končno zagrabil grofa za roko:

»Zdaj sem se spomnil, gospod grof«, je vzkliknil. »To žensko sem

videl danes ponoči v družbi strašno pijanih ljudi v nekem lokalnu, ki se mu pravi »Pekel«. Njen spremljevalec je rekel, da je baron Koleraba di Kastrola.«

»Ga bomo šla pogledat tista lokal in tista baron Koleraba«, je odločil grof in je nepremično nadaljeval opazovanje Adelgunde, ki je bila že davno zapazila, kako pozornost ji posveča stari gospod in si je v medaktih preganjala čas s koketiranjem in se je tudi grofu tako izzivajoče smehljala, da je bil ves iz sebe in komaj čakal na konec predstave.

Končno je vendar padla zavesa in stari grof je hitel iz gledališča, kar se ga nesle noge, da bi ne zgrešil Adelgunde. Postavil se je k izhodu in ko je prišla Adelgunda, jo je kar ogovoril.

»Signorina, moja ammirazione za vasa belezza, je taka velika...«

»Gospod, jaz vas ne poznam! Kaj hočete?«

»O signorina, kaj ga bom hotela«, je besedičil grof, »samo decomagnare na vaša hiša.«

»Ali mislite, da je pri meni kako zavetišče za invalide«, se je razljutila Adelgunda. »Pojdite svojo pot in pustite me v miru. Jaz čakam tukaj svojo prijateljico.«

»Ga bom čakala tudi jaz«, je izjavil grof. »E, ciò, Rovetta, pejte ga sem.«

Adelgunda je morala precej časa čakati, predno je prišla Olimpija iz gledališke garderobe. To čakanje ji je bilo mučno, ne samo, ker sta grof Panigaj in Rovetta nanjo prežala, kakor dva jastreba, marveč ker so jo nadlegovali tudi še različni drugi moški, mladi in stari, predrzni in plahi, sirovi in ljubeznjivi. Vse svoje življenje ni Adelgunda spoznala toliko moških, kakor v tej pol uri čakanja pri gledališkem izhodu, spoznala je pa tudi moško predrznost in pohlepnost in ta jo je pri vsi njeni prešernosti in lahkomiselnosti navdala s strahom. Začela je šele zdaj spoznavati položaj ženske, ki nič poštenega ne zna, ki ne ve, kako naj poskrbi za vsakdanje potrebe in nima nikogar, ki bi se zanjo zavzemal, jo vodil in ščitil.

Šele zdaj se je spomnila Angelika. Prej ji ves dan ni prišel na misel. Olimpija ji je bila pripovedovala toliko mikavnega, popisovala užitke, ki jih daje življenje izvoljencem, tako zapeljivo, da je bila Adelgunda kar omamljena in jo je hrepenenje po sijaju in bogastvu, po veselju in uživanju prevzelo s tako silo, da ni ne enkrat mislila na ubeglega kapucina.

Šele zdaj, ko je čutila, kako zelo potrebuje zvestega prijatelja, se je

domislila Angelika. Živo si je predstavljala, kako bi jo branil nadležnih zapeljivcev, a vendar si ni želela, da bi bil pri njej. Zavedala se je, da jo od dobrega, zvestega Angelika loči globoko brezdno, da hoče ona v višave, da hrepeni ona po sijaju in bogastvu, on pa da nima nobenih moči, povzpeti se iz svojih nižav.

»Propadel bo in v blatu bo utonil,« si je mislila šetajoč se pred gledališčem. »V najboljšem slučaju si ustvari ubožno existenco, si bo pomagal toliko, da bo revno životaril. Jaz pa nisem utekla iz samostana, da bi se zadovoljila s takim beraškim življenjem.«

Njen sklep je bil trden. Z Angelikom je pač hotela ostati v prijateljstvu, toda hotela je biti svobodna in hoditi svoja pota. Namenila se je, da to Angeliku pismeno sporoči.

»Izvedel bo že, kje da bivam, a da ne bo imel zaradi mene skrbi, mu sporočim, naj me pride obiskat. Če mu pošljem pismo v »Pekel«, ga gotovo dobi.«

Naposled je prišla Olimpija. Adelgunda ji je hitela nasproti in se je oklenila, a še predno ji je mogla povedati, kaj se je zgodilo, sta se že približala stari Italijan in njegov spremljevalec. A naletela sta slabo. Komaj je bil stari grof izpregovoril

prve besede, ga je že prekinila Adelgunda.

»Spravite se naprej,« je zakričala ježno. »Taka stara podrtija, kakor ste vi, naj raje misli na smrt, pa ne na ženske.«

»O kakšna furiosa, o kakšnega temperamento,« se je čudil Italijan. »O, un baccio ... anga poljub ...«

»Obhajati se dajte, bo bolje za vas, kakor da mislite na poljube,« se je ljutila Adelgunda. »In mislite raje na mrtvaški oder, kakor pa na ženske postelje.«

Tedaj pa je posegla vmes izkušena Olimpija in je začela s starim grofom govoriti italijanski. Starec je bil kar vesel, ko je slišal svoj jezik in vnel se je med njim in Olimpijo živahen pogovor.

Adelgunda se je čudila, kaj ima Olimpija staremu nadlegovalcu povedati. Razumela ni ničesar, nego je le iz vsega vedenja starega grofa spoznala, da je s tem jako zadovoljen, kar mu pripoveduje Olimpija. Naposled se je stari Italijan prav prijazno poslovil in se na pol spoštljivo in na pol ironično poklonil tudi Adelgundi.«

»Adio, coccola,« ji je rekel, »sem ga molto contento, ga bom naredila jutri ana visita.«

»Kaj bom jaz naredila jutri, vas nič ne briga,« je osorno odgovorila Adelgunda.

»Ga bom jaz naredila,« je odgovoril starec prešerno, toda Adelgunda ga že ni več razumela, ker je bila potegnila Olimpijo za seboj in je ž njo odšla hitrih korakov.

Panigaj in Rovetta sta gledala nekaj časa za njima, potem pa si je starec zadovoljno mel roke in dejal svojemu spremljevalcu:

»Sem ga vrgla vse in ordine. Ti sta ta stara ga je pametna ženska. Adesso pa ga pejma u »Pekel«.«

V podzemski dvorani gostilne v »Peklu« je še vedno sedel Angelik in čakal, da bi prišel kateri njegovih znancev, ki bi mu vedel povedati, kam je izginila Adelgunda. A nikogar ni bilo.

»Taki strahopetci!« se je ljutil Angelik. »Enkrat so bili aretirani, pa so izgubili ves pogum in se še v gostilno več ne upajo. Še piti se bodo odvadili in še za procesijami bodo hodili. O, kako malodušen je današnji svet.«

Sam je sedel Angelik za mizo in otožno so krožili njegovi pogledi po dvorani. Natakariča mu je bila pojasnila, da je v »Peklu« le prve tri ali štiri dni v tednu veselo, druge dni pa da so navadni gostje vsled po-

manjkanja denarja neprostovoljno solidni. Angelik, ki je dobro poznal moč denarja, je bil zadovoljen, da je bila vsaj njegova denarnica še dobro založena, tako da je mogel ves svoj čas posvečevati iskanju Adelgunde.

»Dokler je ne dobim,« je modroval sam pri sebi, »si ne bom glave belil, kakega dela se naj primem. Najraje bi postal general, pa ne verjamem, da bi šlo; ali bom pa postal gostilničar, če mi bodo dali dovolilo. Pa bi bilo bolje, če bi mi ga ne dali, saj sem tako nesrečno ustvarjen, da bi vse sam popil. No, pa saj se da tudi drugače živeti. Bom pa kavke lovil, jih rdeče, zeleno in modro poslikal in jih prodajal za papige. Pa vodo iz reke Jordan bom lahko prodajal; ta je dobra za oči in za protin in vode na Kranjskem ne bo zmanjkalo, neumnih ljudi pa tudi ne. Ali bom pa škapulirje izdeloval. Ali bom pa nabiral za kako cerkev v Afriki. Ali bom pa napravil božjo pot. Tam okoli Vrhnike so prav pripravní gozdovi. Jaz se bom našemil za Luciferja in bom hodil ponoči ljudi strašit, Adelgunda se jim bo pa prikazovala kot svetnica. Če bi dobro delala, bi še obogatela.«

Take in enake načrte je delal Angelik in zatopljen v svoje misli ni nič zapazil, da sta prišla v »Pe-

kel« tudi stari grof Panigaj in njegov spremljevalec Rovetta, da sta posvečevala prav njemu posebno pozornost in važno med sabo šušljala.

»Se mi zdi, da ga je en močen člouk, ta barone Koleraba,« je menil stari Italijan. »Bom poslala raje vas, Rovetta, da ga boste vse povedala.«

Rovetta, ki je imel pred Angelikom še od prejšnje noči strah, je bil nasprotnega mnenja.

»Vi mu boste bolj imponirali, gospod grof,« je menil, »in bi bilo bolje, da sami ž njim govorite.«

»O, ga ne bom nič sama govorila,« se je branil grof, »le govorite vi, ki ste ga forte, kako se pravi, ga imate moč.«

In Rovetta se je vdal, četudi jako nerad.

Previdno je Rovetta pristopil k Angelikovi mizi. Bal se je, da bi ga Angelik ne spoznal. Toda ta je bil že popolnoma pozabil, kaj je vse doživel prejšnjo noč in ni slutil, da je spoštljivo bližajočega se tujca že enkrat v ravno tem lokalu pošteno, da, prav kapucinsko oštel.

»Dovolite, gospod baron . . .«

Angelik je pogledal na desno in na levo stran svojega sedeža, in ko se je prepričal, da sedi čisto sam pri mizi, je začuden vprašal:

»S katerim baronom pa govorite?«

»Saj ste vendar vi gospod baron Koleraba,« je menil Rovetta.

»Jaz?« je strmel Angelik. »O koleraba sem že, prava kapucinska koleraba, ali baron — nikar ne zamerite — še nisem utegnil postati, ker sem šele pred nekaj dnevi iz kapucinske kute zlezel.«

Spoznanje, da je Angelik že precej vinjen in da ga sploh ne pozna, je dalo Rovetti pogum, da je prisedel k mizi in prepričan je bil, da bo brez posebnih težav izvedel vse, kar želi izvedeti.

»Vi se izvolite šaliti, gospod,« je rekel prijazno. »Kdo naj verjame, da ste vi kdaj nosili kapucinsko kuto. Na vas ni prav nič kapucinskega.«

»Pa sem vendar kuto nosil in še precej časa,« je melanholično izjavil Angelik. »Ampak žal mi je za vsako uro, ki sem jo v kloštru prebil. O, kako sem bil takrat neumen!«

»A kako ste vendar prišli v samostan?« je poizvedoval Rovetta.

»Skozi zakristijo! Kot dijak sem namreč hodil h kapucinom na hrano in ker se v šoli nisem nič učil, delati pa tudi nisem hotel, sem šel v zakristijo in sem se ponudil za kapucina. Mislil sem, da bom v kloštru

prijetno živel, v božjem strahu pečenko otepaval in sladko vince srkal. Pa sem se moral vedno za kazen postiti, ravno takrat, kadar so imeli pečenko in purana. In kako so še sicer ravnali z menoj! Strašno! Še danes se mi poznajo rane. Če hočete, vam jih pokažem!«

In Angelik je vstal s svojega sedeža in dasi se je le jako težko na nogah vzdržal, se je vendar začel pripravljati, da bi Rovetti pokazal rane, ki mu jih je prizadejala palica patra Špinače. Rovetta mu je komaj dopovedal, da nič ne dvomi o resničnosti njegovih besed in le s težavo ga je pripravil do tega, da se je zopet usedel.

Rovetta bi bil sicer rad izvedel, zakaj so v kloštru tako hudo ravnali z Angelikom, a kadar je začel Angelik o kapučinih govoriti, ni mogel nehati. Videč, da ima v Rovetti zvestega poslušalca, mu je začel na dolgo in na široko pripovedovati klošterske historije, resnične in izmišljene, samo o svojem početju ni ničesar povedal. Rovetta dolgo časa ni mogel priti do besede. Končno se mu je pa vendar posrečilo, zasukati pogovor tako, kakor je želel.

»Kaj pa zdaj počenjate?« je vprašal Angelika. »Ali ste si že izbrali kak poklic, ali poiskali kako

službo? Kakor se mi zdi, nimate skrbeti samo zase!«

Angelika je to vprašanje spomnilo na realne potrebe življenja in ga opozorilo, da bi mu morda ta prijazni, dostojanstveni gospod pomagal do dobrega kruha.

»Nič nimam, ne poklica ne službe,« je zavzdihnil in naredil skrajno žalosten obraz. »In tudi denarja nimam nič. O, vi ne veste, kako je človeku hudo, ki nič nima in nič ne zna. Če veste za kako dobro službo, pomagajte mi, da jo dobim, vse svoje življenje bi vam bil hvaležen in molil bom za vas cele noči.«

Rovetta je zadovoljen kimal z glavo. S človekom, ki nič ni in nič nima, se da govoriti, si je mislil in sočutno je rekel:

»Poskusil bom storiti za vas, kar mi bo mogoče, samo potrpeti bodeite morali nekaj časa. Službe se ne stresa iz rokava. Nekaj denarja bodeite pa že imeli za ta čas.«

»Kje ga bom vzel?« je hinavsko vzdihoval Angelik. »Ko sem prišel na svet — bog daj moji materi vse dobro — nisem imel ne enega vinarja v žepu in pri kapucinih ga tudi nisem nikoli videl. Revež sem, revež, in bi kako dobro službo prav rad prevzel.«

»Zanesite se name,« je dejal Rovetta slovesno. »Imam odlične prijatelje in izvrstne zveze in pomagal vam bom toliko raje, ker vem, da imate ljubeznivo sestro. Videl sem jo včeraj in ugajala mi je zelo.«

»O, že verjamem, da vam je ugajala,« je zarenčal Angelik. »Vam bi ugajala in še marsikomu. Ali svetujem vam, da se nič preveč za njo ne ozirate. Danes, ko sem govoril s cesarskim gospodom na policiji, mi ni treba več skrivati, da to ni moja sestra, marveč moja nevesta. Zapomnite si to, častiti gospod; moja nevesta je, ki je ne dam za vse službe, kar jih imata francoski in avstrijski cesar in še turški sultan povrh.«

Angelik je bil postal jako nezaupen proti Rovettu. Meril ga je z grdimi pogledi in govoril je tako glasno in izzivajoče, da je vsa dvorana gledala nanj. Toda vitez Rovetta di Ladona se ga ni nič več bal. Spoznal je, da ima opraviti z nedolžnim pijančkom in ni mu bilo težko, ga pomiriti.

»Ne razburjajte se, gospod,« mu je rekel. »Jaz sem oženjen in nimam glede vaše neveste prav nobenih namenov. Napravila je name dober vtisk, to je vse. Prosim vas, da ji sporočite moje pozdrave in ji rečete, da ji želim vse najboljše.«

»Tako, tako, vi ste oženjeni.«
Angelik je bil pomirjen. »No, in mla-
di tudi niste več in grdi ste tudi. Pa
bodiva zopet prijatelja. Vaših po-
zdravov pa svoji nevesti ne morem
sporočiti. Še sam ne vem, kje da je.
Že ves dan jo iščem, pa je ne morem
najti. Samih skrbi se mi je začelo
mešati.«

»Ne bo tako hudo. Malo je goto-
vo tudi vino že vplivalo na vas.«

»Ali mislite, da sem pijan?« se
je razljutil Angelik. »Jaz sploh ni-
sem nikoli pijan! Ljubi gospod, jaz
sem ga dvanajst let pri kapucinih
pil in kaj prenesem. Zapomnite si to.«

Rovetta je z izbranimi besedami
hitel dopovedovati Angeliku, da o
njegovi popolni treznosti nič ne dvo-
mi, niti o njegovih pivskih zmožno-
stih, češ, da je že mnogo slišal, da je
pri kapucinih izvrstna šola za spo-
znavanje vinske kapljice, potem pa
je zopet pogovor zasukal na Adel-
gundo.

»Nič ne vem, kje da je,« je tar-
nal Angelik. »Če je le niso odpeljali.
Tako čedna je in tako imam rad.
Še umrl bi, če bi je več ne bilo nazaj,
ali bi se pa na klošterska vrata
obesil.«

Žalostno je Angelik povесil gla-
vo. Njegov pogled je padel pri tem
na polni kozarec in ker polnih ko-

zarcev ni mogel trpeti, ga je hitro izpraznil. Rovetta pa mu ga je novič natočil iz same hvaležnosti, da mu je povedal vse, kar je hotel izvedeti od njega in točil mu je toliko časa, da Angelik ni mogel več govoriti in je samo še butal z glavo ob mizo in bolestno ječal ali pa klical: »Špelica, Špelica!«

Tedaj je Rovetta svojega novega prijatelja brez slovesa zapustil in je odšel s starim Italijanom, ki je bil z izidom Rovettove intervencije jako zadovoljen.

»Bene, bene,« je govoril stari grof. »Ste ga naredila molto bene. Ga bomo poslala ta kapucino iz Lubiana — ma kako?«

»Tega niti treba ni,« je dejal Rovetta. »Najbolje bo, da prepustite vse meni — jaz vam jamčim, da naredim tega kapucina vsaj za nekaj časa neškodljivega. Seveda — nekaj bo to veljalo.«

Stari Italijan je takoj odrinil bankovec za sto frankov in prepustil Rovettu, da spravi vse v red. In Rovetta je še tisto noč poslal na policijo brezimno ovadbo, da sedi v »Peklu« pijan kapucin, ki zabavlja na cesarja in na francoske oblastnike in ko se je Angelik iz svojega pijanskega spanja prebudil, je strahoma zapazil, da je v zaporu.

X.

Olimpija ni bila umetnica. Pella je kakor sraka in vsa njena igra je bila omejena na to, da je z rokami rogovilila po zraku in kazala noge. Spadala je med one ženske, ki niso mogle prenašati skromnih razmer, v katerih jim je bilo sojeno živeti, ki se je hotela dvigniti iz teh razmer, pa jo je vihar življenja vrgel ob tla. Gledališče je bilo zanjo, kakor za mnoge druge, zadnje zavetišče in zadnja postaja, predno je padla v blato.

Bila je bogata izkušenj. Poznala je svet in ljudi, poznala vse užitke in vsa trpljenja, a to poznanje ni imelo zanjo nobene vrednosti več, saj je bila že davno iz tistih let, ko bi si bila mogla še pomagati z njim.

»Življenje je, kakor igra,« je modrovala, ko se je, prišedši z Adalgundo iz gledališča na svoje več kot skromno stanovanje, razpravljala in obenem kuhala čaj. »Eden mora partijo dobiti in eden jo mora izgubiti.

Jaz spadam med tiste, ki so partijo izgubili in nič mi več ne more pomagati. Nekaj let bom še životarila pri gledališču in skubla nezrele malomestne mladeniče, ki se še dajo ujeti v zanke postarne fregate, potem me bodo vrgli na cesto in končala bom v bedi in v sramoti, kakor že toliko tisoč drugih. In tudi tebe, Adelgunda, ne čaka nič drugega, če boš poslušala samo svoje srce in sledila svojim nagnenjem.«

Trpko je govorila Olimpija, s tisto grenkobo, ki jo ima človek v duši, kadar je resigniral, a se s svojo usodo še ni mogel sprijazniti.

Adelgunda je plaho sedela za mizo. Oprla je glavo ob svoje roke in molče zrla pred sebe.

»Premisli dobro, kar ti svetujem,« je korakajoč po sobi nadaljevala Olimpija. »Vsak človek ima v svojem življenju trenotek, ko se za vselej odloči njegova prihodnjost. Meni se zdi, da je tvoj trenotek zdaj prišel. Kaj imaš pričakovati? Razodela si mi svoje razmere in jaz ti lahko rečem, da so ti zaprti vsi izhodi. Ubegla nuna si, nimaš ne sorodnikov, ne prijateljev, ki bi ti mogli pomagati, nikogar nimaš, razen tistega pijanega kapucina, ki nič ni in nič nima. Kaj moreš postati? Pestunja — natakarica — hišna —

ničesar drugega. Če imaš toliko moči v sebi, da boš mogla samo sebe premagovati in zatajevati in opravljati dolga leta tako službo, posveti se ji, in morda najdeš v tem stanu srečo. Toda, zdi se mi, da nisi tega zmožna. Rekla si, da si po smrti svoje matere s 16. letom stopila v samostan. Šest let si tam dobro živela in lenobo pasla, šest let si hodila k spovedi in se v skrivnostni temi spovednice s tujimi moškimi menila o stvareh, o katerih bi se v nobeni spodobni družbi ne upala govoriti. Po užitkih hrepeniš. Svilene obleke bi rada nosila, dragocenosti bi rada imela, rada bi dobro in prijetno živela — e, dekle, ti nisi ne za natakario, ne za hišno, ti si že danes izgubljena in vprašanje je samo, ali bo tvoj konec na gnojišču, kakor moj, ali pa boš končala kot pobožna dobrotnica cerkve in siromakov, ki jo bo vse spoštovalo, čeprav je z uničevanjem moških prišla do denarja.«

Adelgunda se še vedno ni gani-la. Vsa zamaknjena je zrla na mizo in bila vsa bleda.

»Bodi pametna,« je čez nekaj časa zopet povzela Olimpija. »Stari Italijan ti napravi jutri vizito. Rekla sem mu, da si skoro nedolžno dekle, ki sveta še nič ne pozna. Stari norec je bogat. Štirideset let je služil

cesarju malomarno in nepošteno — maščuj nad njim vse tiste, ki jim je delal krivice in vzemi mu denarja, kolikor moreš. Star pregovor pravi, da ima vsak moški v svojem srcu dremajočega prasca. Ti si pri starem Italijanu tega prasca zbudila, — draži ga čim dlje je mogoče; dokler ta prasec zopet ne zadremlje, boš staremu Italijanu lahko praznila žepe, kolikor boš hotela.«

»Ne morem,« je zdaj dihnila Adelgunda. »Starec se mi gabi. Ko bi mi bil simpatičen, ko bi ga mogla imeti rada — da, to bi bilo kaj drugega. Vem, da sem pokvarjena ženska, ali da bi se temu starcu hlinila . . . ne, ne.«

»Kako si še otročja!« je vzkliknila Olimpija. »Ko sem bila jaz tvoje starosti, sem ravno tako govorila, in ker sem se tudi po teh nazorih ravnala, sem zaigrala vse svoje življenje. Veruj mi, Adelgunda, zate je bolje, da greš kozarce pomivat in sobe pometat, kajti kot hišna ali natakariča boš laglje prišla do sreče, kakor v kateremkoli stanu, ki ti je še odprt.«

Molče sta popili čaj in zaužili svojo revno večerjico, potem je Olimpija začela svojo sobo spravljati v red.

»Če pride jutri stari Italijan, mora že soba napraviti nanj dober vtisk,« je menila Olimpija. »Vtisk solidnosti je neizogibno potreben. Mož je star in vaje elegantnih stanovanj, gledališko ciganstvo mu je gotovo zoprno. Tudi ti, Adelgunda, se moraš jutri opraviti preprosto ali okusno. Med svojimi gledališkimi oblekami bom že dobila kaj pripravnega. Stari norec te ne sme imeti za kako lahkoživko, ki si jo danes pridobi, jutri pa zopet lahko otrese.«

»Ah, Olimpija, — ne morem, ne morem,« se je razjokala Adelgunda. »Za denar naj se prodam in še takemu grdemu starcu . . .«

»Ti si postala sentimentalna,« je nekoliko porogljivo vzkliknila Olimpija. »Saj ti ne pravim, da se moraš prodati! Le prodajati se moraš. Stari norec te mora kupovati in kupovati, dobiti pa te ne sme. In če se boš nazadnje res prodala, se moraš prodati za drag denar. Svet te bo sodil samo po visokosti kupnine, ne po tvojem dejanju.«

Olimpija je sedla zopet k mizi in prijazno gladeč Adelgundi lepe lase, ji je tiho govorila:

»Glej, otrok, v življenju je že tako, da ni nikjer nič pravice. Ubogo dekle, ki se speča z vojakom, zaničuje ves svet, metresam visokih

posvetnih in cerkvenih gospodov pa se vse klanja. Če ukrade siromašen, gladen človek par čevljev ali star dežnik, bi ga ljudje najraje ubili, če pa kdo ukrade milijon, ga isti ljudje občudujejo. Ravno tako je z ženskami. Postani bogata in vse te bo občudovalo in se ti klanjalo, pa naj si prišla na katerikoli način do bogastva; če pa se ti ne posreči obogateti, boš poginila za plotom in svet bo na te samo pljuval, zakaj, ni je v stvarstvu tako neusmiljene bestije, kakor je človek.«

Olimpija se je počasi razpravljala in je legla v posteljo.

»Bili so časi, ko sem verjela v dobroto in v ljubezen,« je govorila, »in ker sem se po tem ravnala, sem uničila samo sebe. Na svetu ni ne dobrote, ne ljubezni. Prava ženska je tista, ki vsa taka nagnenja premaga in pozna le samo sebe, svojo srečo in svojo korist. Zdaj pa lahko noč, Adelgunda in stori, kar hočeš.«

Olimpija se je obrnila k zidu in zaspala, Adelgunda pa je ostala še dolgo za mizo, zatopljena v svoje misli. Vstala je šele, ko se je že zunaj danilo. Na njenem obrazu pa ni bilo več izraza skrbi in žalosti, vsa se je smejala. Notranji boj je bil dobojevan in zmagalo je hrepenenje

po užitku, po sijaju in bogastvu nad vsemi pomisleki.

»Saj mi ni odprta nobena druga pot,« je sama sebi v tolažbo mislila Adelgunda. »V kloštru sem se ravno dovolj pokvarila, da nisem za nobeno pošteno delo. Ali gorje vam moškim! Gorje vsakemu posebe, kdor mi pride v roko in gorje vam vsem skupaj!«

Oblečena se je vrgla na posteljo in zaspala s pomilovalnim vzdihom: »Ti ubogi stari norec, kako se mi smiliš!«

Z veselim smehom je zjutraj skočila Adelgunda s svojega ležišča in bosonoga skakala po sobi, se sukala in plesala, da je Olimpija strme vpraševala, kaj da ji je. Toda Adelgunda se je samo smejala in objemala svojo prijateljico in norela dalje.

»Posodi mi kako obleko svetle barve,« je prosila in se kakor mačica laskala Olimpiji in jo gladila. »Svetlo, lahko obleko bi rada; vem, da bi se v taki svobodneje gibala in bila živahnejša, če pride tisti stari Italijan.«

»Kako si se odločila?« je radovedno poizvedovala Olimpija. »Tako dobre volje si . . .«

»Poskusiti hočem svojo srečo!« je zaklicala Adelgunda. »Odločitev pa ni v mojih rokah. A le pusti me

in nič ne izprašuj. Jaz ne smem nič ugibati in nič premišljevati, sicer postanem malodušna in žalostna. Meni je pa treba samozavesti in poguma in veselja, naj že potem pride karkoli.«

Z vnemo sta začeli Adelgunda in Olimpija spravljati sobo v red. Pohištvo je bilo skromno, a spretni ženski roki sta vendar znali dati sobi nekaj prijaznega in domačega. Vse je bilo zdaj snažno, vse okusno razpostavljeno in na mizi so stale sveže dehteče cvetlice. Adelgunda je bila v svoji svetli obleki tako ljubka in lepa, tako zapeljiva in koketna, da ji je Olimpija prerokovala najlepše uspehe. Adelgunda pa je odmajevala z glavo in ni hotela verjeti.

»Nimam temperamenta, da bi se znala moškimi dobrikati in laskati,« je rekla. »Če naj bom živahna in vesela, moram govoriti, kakor mislim in se moram tako vesti, kakor mi vелеva moja natura. Klošterski spovednik mi je večkrat rekel, da sem roža, na kateri je pa jako mnogo trnja. Moške roke, ki bodo po meni segale, bodo mnogo krvavele . . . Kdo ve, če se tudi stari Italijan ne umakne poprej, predno se zbode.«

A stari Italijan se ni poprej umaknil. Olimpija ga je počakala na stopnicah, kjer je imela ž njim dolg

pogovor ter ga natančno podučila, kako naj postopa, da si pridobi Adalgundino naklonjenost.

»Bodite previdni in ne preveč vsiljivi,« mu je svetovala, ko mu je iz Adalgundine preteklosti razkrila, kar se ji je zdelo potrebno in iz svojih izkušenj dostavila, kar se ji je zdelo umestno. »Adalgunda je vesela in dobra, je popolnoma nepristopna, potem pa zopet včasih razposajena. Ne smete ji zameriti, če bi katero preveč rekla in glejte, da vam postane naklonjena vsaj iz hvaležnosti.«

»Grazie za tega dobra leziona,« se je zahvaljeval stari Italijan. »Sem ga prinesla un fiore in ena braccialetto za signorina in celega srca poln ljubezni, ga bo že šla.«

Čez trenotek je stal stari gospod v sobi pred Adalgundo. Ko jo je videl pred seboj tako lepo in cvetočo, da se mu je zdela vredna vseh smrtnih in naglavnih grehov, ga je spreletelo tako vroče hrepenenje, da je popolnoma izgubil duševno ravnovesje. Nameraval je nastopiti kot snubec, ki je hotel za znanje nekaj mesecev žrtvovati primerno vsoto, a pozabil je pri pogledu na Adalgundo na ta svoj sklep in se ji približal, kakor človek, ki je resnično zaljubljen.

»Dovolite, signorina, da vam poljubim roko,« je rekel spoštljivo in nagnil svojo sivo glavo. »Ta piccola, bela rokca . . .«

»Imam še eno tako rokco,« se je prešerno oglasila Adelgunda in mu pomolila drugo roko pod nos. »Če hočete še to poljubiti, vam tudi ne bom branila.«

In stari Italijan je hitro poljubil še drugo roko in ves očaran se je slovesno predstavil:

»Jaz sem ga conte Giacomo Panigaj di Latisana, barone di Portogonaro e di Borghetto . . .«

»Kaj — vi ste vse to? Grof ste in baron?« je strmela Adelgunda. »Kako pa prenašate toliko imen, ko ste tako stari? Prosim vas, ali imate kak potni list, ali kako drugo izkazilo, da ste tudi res grof in baron in ne kak star natakár?«

»Imam ga sega,« je ponosno rekel grof. »Imam ga documenti, pa tudi denaro, molto denaro, in vas ljubim, signorina, tanto, tanto . . .«

»Tako hitro? Saj me še ne poznate!«

»Ga bom spoznala, ga bom že spoznala! O, Adelgunda . . .«

»Moje ime tudi že veste?«

»Ga vem vse,« je zatrjeval grof. »Ga vem še molto . . .«

»Potem ste pa morda v službi javne varnosti? Kaj mi pa pravzaprav hočete?«

»Meni ga je treba un poco poesia,« je zdihoval grof. »Sem ga čista sama na svetu, a sem ga stara samo na glava, srce ga je mlada in ga je treba poesia.«

»Najbrž zaradi boljšega prebavljanja!«

»Moja ljubezen ga je kakor morje — vi ste ga naredila v tega morje ena tempesta.«

»Ali ljubi gospod grof, jaz se morske ljubezni bojim.«

»Non fa niente,« je ječal grof. »Jaz te ga ljubim, Adelgunda. Ecco, sem ti ga prinesla ta cvetlica in ta braccialetto . . .«

Zapestnica je bila lepa in je Adelgundo resnično razveselila. Hitro jo je dejala na roko in jo z zadovoljstvom ogledovala. Naenkrat pa je vzkliknila:

»Ali gospod grof, vi ste prinesli eno samo zapestnico, jaz imam pa dve roki.«

»Ga bom prinesla še ena,« je obetal grof in stiskajoč se k Adelgundi, prosil »un baccio, angelo mio, enega poljub . . .«

»Danes še ne, gospod grof,« se je navidezno branila Adelgunda, »me je tako sram . . . ali veste, nekaj vam

bom dala za spomin . . . vi ste mi dali zapestnico . . ., jaz vam bom zanjo dala podkolenico.«

In hitro je snela podkolenico, a tako, da je stari Italijan videl njeno nogo, četudi le trenotek.

»Tu imate za spomin, gospod grof.«

Starec je bil ves v ognju, vse bliže se je stiskal k Adelgundi in meketal sladke besede.

»O, to ga boma živela srečno, coccolo mio, to ga bodo krasni dnevi . . .«

»Dnevi, da, dnevi že,« je menila Adelgunda, »a kaj bo z nočmi?«

»Ga bodo krasne ure,« je besedičil starec, ki ni itak vsega umel, kar je govorila Adelgunda, »ga bom tanto felice . . . Ti me ga boš ljubila in jaz te ga bom ljubila in tistega kapucino ga bomo poslala v Afrika, da ga bodo zamorci snedli . . .«

Tako je fantaziral stari grof celo uro in Adelgundi s tresočo roko gladil obrazek in poljubljal roko in bil vesel, če se je nanj malo naslonila, ali ga vlekla za ušesa ali za nos.

»Ali, zapomnite si,« mu je rekla, »da se z menoj ne bodete šalili. Če umrjem vsled vaše prevelike ljubezni, hočem kaj zapustiti. Jaz hočem imeti lep pogreb. In uršulinkam hočem posebe kaj zapustiti. Že da bo

mater predstojnica po obedu vstala in rekla: »molimo za našo dobrotnico, Adelgundo, ki je po življenju, posvečenem kreposti in človekoljubju, šla v nebeško kraljestvo, pa se še pri slovesu od sveta spomnila na nas.« Vsaj 600 frankov moram zapustiti, predno grem z vami na morje vaše ljubezni.«

In Adelgunda se je vsedla grofu na kolena, mu ovila roko okrog vratu in ga poljubila. Starcu so se kolena tresla, strašno je s svojimi koščenimi rokami stiskal sladko breme k sebi in nič se ni branil, ko mu je Adelgunda segla v žep in vzela iz listnice nekaj velikih bankovcev.

»To je za uršulinke, in za reveže, in za sveče pri mojem pogrebu,« se je razposajeno smejala in je spravila denar. V zahvalo pa se je resno stisnila k drhtečemu starcu in nežno šaljivo rekla:

»Gobček naredi, lep gobček — tako, ti moja opica,« in dala mu je dolg, vroč poljub, da je starega Italijana začelo trgati po malih možganih in so mu oči stopile iz globin.

Čez nekaj trenutkov pa je Adelgunda že zopet planila na noge, kakor bi bila vsa iz sebe razburjenja.

»Za danes je dovolj, je preveč,« je rekla resno in šla nekajkrat po sobi.

»Adelgunda . . .« je zaječal star-
rec in stezal obe roki po njej. »Adel-
gunda . . .«

Ona pa se mu je poredno nasme-
jala in posnemajoč njegovo govori-
co, šegavo rekla:

»Ga je jutri še ena dan . . . in
pojutrišnjem ga je še ena . . .«

»In jaz ga bom prišla saki dan
k moja dulce, moja cara, moja bella
Adelgunda.«

Ko je starec odšel, so se mu si-
cer šibila kolena, a v njegovem srcu
je kraljevalo blaženstvo, Olimpija pa
je v nemem strmljenju poslušala
poročilo svoje prijateljice in občudu-
je vzkliknila: »Ti si komedijantka
vseh komedijantk!«

XI.

Vsa Ljubljana se je smejala. Vsa Ljubljana je namreč vedela, da je stari bogati grof Panigaj, nositelj starega imena, lastnik različnih redov, blazno zaljubljen v žensko nedvomljivega značaja, v bivšo nuno, ki je pobegnila iz samostana, in da ta ženska starega gospoda neusmiljeno skube in povrh še sramotno tiranizira. Ljudje so si pripovedovali, da grof svoji ljubici še pred oči ne sme, če ji ne prinese kakega dragocenega darila, da mora za vsak poljub plačati bankovec in sploh vsako najmanjšo prijaznost drago plačati, povrh pa da ga njegova ljubica še goljufa.

Samo Rovetta di Kadona se ni smejal, kajti Adelgunda mu je pokvarila vse načrte. Rovetta di Kadona je namreč imel blagi namen, odvzeti staremu grofu kar mogoče mnogo denarja, a odkar je grof bil suženj svoje ljubice, je imel denar samo še za njo in mu je šel le težko

kak bankovec izpod prstov, naj mu je Rovetta še tako prepričevalno dokazoval, da sicer njegovega sina ne najde. To je bil glavni vzrok, da je Rovetta sovražil Adalgundo in o njej raznašal, kar je izvedel, misleč, da na ta način končno vendar razdere ljubezensko razmerje, ki mu je delalo tako občutno škodo.

Adalgunda pa je živela veselo življenje. Imela je krasno stanovanje, imela najdražje obleke, imela vse več denarja in dragocenosti, vse polno častilcev in vse ženstvo jo je zavidalo. Naj je stari grof tudi s tigersko ljubosumnostjo nanjo pazil, Adalgunda je vendar znala uteči njegovim vohunom. Stanovala je v isti hiši, kakor njena prijateljica in zaveznica Olimpija, in kadar je zvečer odpravila grofa, je šla navadno k svoji prijateljici in tja so zaradi nje prihajali različni francoski oficirji in tam se je pri šampanjcu zabavala do pozne noči. A tudi v krogu teh mladih ljudi je ostala ženska, ki je mislila samo na svojo korist.

»Ženska sem brez rodovine in brez domačije, ženska iz samih živcev in trdne volje, a brez srca,« je priznavala svoji prijateljici, »in zato skubim vse te moške tako mirne vesti. Jaz ne poznam ne bolesti, ne usmiljenja. Vse to sem premagala in

zadušila. Postati hočem bogata, da bom mogla po svojem okusu živeti, kadar moški ne bodo več za mano noreli.«

Olimpija je v tihem občudovanju sklepalala roke, saj je vedela, da je to v veliki meri sad njenih naukov.

V tem, ko je Adelgunda živela tako brezskrbno in udobno, je Angelik ležal v ječi in obupaval sam nad seboj. Že nekaj tednov je tekla preiskava. Dan na dan so zasliševali različne priče na dolgo in na široko, saj je bil Angelik obdolžen hudih razžaljenj cesarja in francoske gosposke in je bil na sumu, da je avstrijski vohun, a dasi ni nobena priča nič slabega zanj izpovedala, ga vendar niso izpustili. Vsak dan je slišal isto slabo tolažbo: »Še nekaj prič je treba zaslišati, še nekaj časa je treba počakati.« In vsak dan se je žalosten vrgel na svoje ležišče in se prav nekrščansko rotil:

»Naj jih Lucifer moji duši, kadar jo dobi v kremplje, s svojim repom toliko nabriše, da bo dlako izgubil; naj me Belcebub toliko časa lasa, da bodo moje uši na glas cvilile, če bom še kdaj katero zinil o Francozih!«

Zakaj, to je bila največja Angelikova muka, da sam ni vedel, je - li nedolžen, ali pa je v svoji pijanosti

res kako nespametno besedo zinil. To je bil tudi vzrok, da ni imel nobene mirne ure in da se je vse noči brez spanja premetaval po svojem trdem ležišču in bil je vesel mrčesa, ki ga je bilo polno v zaporu. Lov na stenice in drugo golazen je bila njegova edina zabava, vmes pa je s krvavečim srcem mislil na Adelgundo.

»Gotovo mi jo je že kdo prevzel,« je vzdihoval. »Če ni bila zvesta nebeškemu ženinu, kako naj mislim, da bo meni.«

Ali naposled je vendar zmagala pravica in napočil je dan, ko so se odprla vrata temne ječe in je Angelik zopet kot svoboden mož zapustil policijsko poslopje. Celo prijazno so se od njega poslovili, se opravičevali in policijski uradnik mu je tudi povedal, da je prišel v preiskavo in v zapor vsled brezimne ovadbe ter mu priporočal, naj poizveduje, kdo da mu je mogel storiti to hudobijo.

»Kdo mi je mogel to storiti?« To je bilo zdaj vprašanje, ki Angeliku ni šlo iz glave. »Nikomur nisem nič storil. Ali so me ovadili kapucini, ker sem jih lepo popisal na policiji, ali pa kdo, ki mi je hotel Adelgundo ukrasti. Zakaj, če nobena priča nič proti meni ni povedala, potem jaz tudi nič slabega nisem rekel. Trpel sem po krivici. No, tistega bom

že dobil, ki mi je to napravil. In gorje mu. Ustrelil ga bom ; oči mu bom izkopal, ali mu bom pa klobuk vzal. Če ga pa ne dobim? Oh, potem naj se mu vname pod nosom večna luč, da se mu bodo saje delale v nosnicah, iz ušes naj mu teče goreča smola in žebliji naj se mu v trebuhu zarede . . .«

Kar ustaviti se je moral Angelik, da se je oddahnil, tako je bil razburjen in v ljuti jezi je dvignil pest in zagrozil ž njo neznanim sovražnikom, da so ga ljudje začuden pogledovali. Tega pa Angelik ni mogel prenašati, in ker je bil itak na ves svet jezen, se je mogočno razkoračil in začel radovedneže oštevati, kakor je svoje čase ošteval trdovratne grešnike, ki niso hoteli nič odriniti za duše v vicah.

»Zijala neumna!« je kričal. »Kaj me gledate? Če nimate nič opravila, pojdite h kapucinom po vrv in obesite se nanjo. Kdor se na kapucinsko vrv obesi, temu pade duša iz hlač naravnost v triindvajseti pekel, kamor se staka samo prelatski smrad. Tja spadate vi vsi, zijala zijalasta!«

In ker so se ljudje temu oštevanju le smejali, se je Angelik še huje razljutil. Hoteč nekega posebno predrznega paglavca po zasluženju zlasati, je skočil za njim. V tistem tre-

notku pa je zaslišal sumljiv šum, kakor bi se kaj trgalo in čutil, da se je nekaj zgodilo za njim. Kakor okamenel je obstal in z obema rokama segel nazaj in strahoma čutil, da so se mu hlače raztrgale. Nem samega obupanja, je stal sredi ceste. Z rokama je zakrival razpoklino svojih hlač in debele solze so mu tekle čez lice zaradi viharnega smeha vseh gledalcev.

In iz daljave je zaslišal tudi vesel smeh, ki mu je bil znan, le pre-dobro znan. Ni se upal ozreti, a čutil je, da se mu bliža Adelgunda in ves iz sebe je umaknil roke z odprtine svojih hlač, prijel svoj klobuk in be-žal med občnim posmehom, kar so ga nesle noge, samo da je ljudem pri-šel izpred oči.

Ko je Angelik videl, da je srečno utekel svojim zasmehovalcem, je planil v najbližjo vežo, da pride zo-pet do sape in da preudari, kaj naj stori. Njegova duša je bila polna ža-losti, zakaj rekel si je, da ga usoda nezaslišano hudo preganja, odkar je zapustil kapucinski samostan, in v njegovi notranjosti se je začelo ne-kaj oglašati, naj premisli, če bi mor-da ne bilo bolje, da prostovoljno iz-postavi svojega telesa zadnjo stran prožni dolgi palici patra Špinače in si s tem zagotovi zopet mirno in brez-

skrbno življenje, kakor da bi še dalje prenašal toliko zla. Toda misel na Češminovo Špelico je ta notranji glas hitro zadušila.

»Če me le ni spoznala,« je vzdihoval Angelik. »Rada se norca dela in vse žive dni bi mi počene hlače očitala in me smešila, da bi moje jeze ne bilo nikdar konec.«

Iz teh razmišljanj je Angelika prebudila mlada dekla, ki je pritekla po stopnicah. Angelik je strgano stran svojih hlač obrnil proti zidu in poklical dekle k sebi.

»O, punica, ti si gotovo še nedolžna in se boga bojiš,« jo je Angelik ogovoril s kapucinsko svečanostjo. »Če si hočeš pridobiti posebno zasluženje, pomagaj mi in jaz ti prinesem od svetega očeta blagoslovljen rožni venec.«

»Kaj se vam je pa zgodilo, gospod?« je vprašala punica, in videč, kako je Angelik bled in prepadel, je sočutno dostavila: »Kako pa izgledate?«

»Tako izgledam, kakor bi bil v eni uri prestal vse tridnevne muke Izveličarjeve,« je milo zavzdihnil Angelik. »Gospod je poslal name mnogo trpljenja in tudi nesreča se mi je zgodila. Povej, ti vrla krščanska devica, ali je v tej hiši kak človek, ki bi mi hotel za dobro plačilo

sešiti moje hlače, ki so se mi raztrgale.«

»Hlače so se vam raztrgale?« je vprašalo dekle. »Kje pa?«

Odgovora ni dobilo in ga tudi ni bilo treba, kajti Angelik se je slovesno obrnil in punica je na svoje oči videla ves obseg nesreče, ki je zadela Angelika. In začela se je smejati, da so ji tekle solze po polnih licih.

»Kar z menoj pojdite, gospod,« je končno krohotaje rekla, in Angelik je držal z obema rokama hlače skupaj in je z drobnimi koraki sledil dekletu.

»V hiši imamo staro šiviljo, ki vam bo hlače za silo zašila,« je pripovedovalo dekle, ki se je še vedno smejala. »A kako se vam je pa zgodilo, da so se vam hlače raztrgale?«

»Pokleknil sem, ko so šli nekoga obhajati,« je lagal Angelik. »A le hitro pojdiva, meni se zelo mudi.«

Stara šivilja je bila koj pripravljena ustreči Angelikovi prošnji, a ker je bila sramežljive narave, je poleg peči obesila rjuho in za to rjuho je moral sedeti Angelik in čakati na svoje hlače. To čakanje pa je bilo dolgotrajno in malo prijetno, kajti vsak čas je prišla k šivilji kaka ženska in vselej je šivilja odložila hlače in imela s svojo obiskovalko dolgotrajno konferenco. Naposled so pri-

šle kar tri ženske naenkrat in so toliko klepetale, da je postal Angelik ves nemiren. Da bi videl zgovorno ženstvo, je poskusil izza rjuhe pogledati v sobo, a odmaknil je rjuho tako nespretno, da je padla palica, na kateri je visela. Ženske so prestrašeno zakričale in odskočile, ko so zagledale pred seboj gosposko oblečnega človeka brez hlač. Šivilja pa se je razljutila in začela kričati na Angelika, kajti užaljena je bila na svoji sramežljivosti in bala se je za svoje dobro ime.

»Kosmatin grdi, neuarni,« se je ljutila šivilja. »Iz samega krščanskega usmiljenja mu šivam njegove umazane hlače, pa mi napravi tako sramoto. Kaj bodo ljudje mislili o meni. Nazadnje bo še kdo rekel, da še kaj imam s tem človekom.«

In jezno je zgrabila še vedno nezašite hlače in jih treščila pred noge Angeliku, ki je stal nepremično pri peči kakor kip in debelo gledal besnečo šiviljo. Že se je hotel pripogniti, da bi hlače pobral, ko se je zasmilil eni izmed navzočih žensk.

»Potrpite malo, gospod,« mu je rekla, »vam bom pa jaz posodila hlače. Pri nas stanuje francoski oficir, ki ima tudi civilno obleko. Koj vam prinesem njegove hlače.«

In prinesla mu jih je res hitro, in Angelik se ji je zahvalil z izbranimi besedami in v cerkvenem slogu tako toplo, da jo je ta zahvala globoko ganila.

»Noben duhovnik ne zna tako lepo govoriti,« je mehko dejala ginjena ženska. »Za ubogo vdovo, ki ji nihče ne privošči dobre besede, so taki trenotki prava tolažba.«

»Vdova — tolažba« — si je mislil Angelik in v svojem srcu sklenil, da se s to, tolažbe potrebno vdovo, prav temeljito seznanil, če je le količkaj v dobrih razmerah.

Zato je ponovil svojo zahvalo še za nekoliko stopinj topléje in dal vdovi roko. Pri vratih pa se je obrnil k šivilji, ki ga je prej tako grdo oštevala in z globokim grobnim glasom ji je rekel:

»O, ženska, nekrščanska! O, ženska, slabih misli in trdega srca. Vedi, kaj te čaka. Dokler boš živela, te bo pogubljen angel vsak teden enkrat s palcem v oko dregnil, po smrti pa prideš v pekel in hudiči te bodo na stranišču imeli za papir na veke vekomaj.«

Mogočno je Angelik trikrat zamahnil z roko proti stari šivilji, ki je trepetaje gledala strašnega moža in je potem s trdimi koraki naglo odšel. Bil je sam s seboj jako zadovoljen.

»Dobro sem jo izpovedal,« se je v mislih sam hvalil, »dobro sem opravil. Sploh znam babnicam glavo prati, da je kaj. O, nisem bil ne zadnji med kapucini. Ravno nasprotno. Če je bila babnica še tako trda in zakrknjena, mene se ni ubranila in še vsako sem ugnal. Škoda, da ne znam nič drugega poštenega. Če bi mi vsaj dovolili, da smem za svoj račun duše reševati. To bi bila kupčija. Kočijo bi lahko imel in še grajščino bi si lahko kupil. O, dokler bodo babnice brenčale, se bo kapucinom vedno dobro godilo.«

V prijetni zavesti, da se ni treba ničesar več bati, je Angelik porabil ta dan, da si je najprej preskrbel novo stanovanje in novo obleko, kajti dosedanja njegova obleka se je bila v zaporu močno pokvarila. Iz previdne štedljivosti si je tudi novo obleko nabavil pri starinarju, a to pot je šel v prodajalno, katere lastnik je bil dobro zapisan v kapucinskem samostanu. S svojo cerkveno zgovornostjo je Angelik moža res premotil tako, da mu je obleko dal za polovično ceno in mu povrh še povedal vse mogoče in nemogoče novice, za katere je znal Angelik s katehetsko spretnostjo in temeljitostjo izpraševati. A raj je moža še tako sukal in pestil, spraval je iz njega same stvari, ki ga

rišo dosti zanimale in ničesar tega, kar bi bil rad vedel.

Zanimala ga je namreč pa samo Adelgunda. Spoznal jo je bil po glasu, ko se je smejala njegovim strganim hlačam. Nekoliko ga je to pomirilo, saj je sedaj vedel, da živi v Ljubljani in da se nič več ne skriva. A kje da je, kaj da dela, kje bi jo mogel dobiti, to so bile zanj še uganke, katerih mu sicer o vseh čenčah dobro poučeni starinar ni mogel rešiti. Toliko več pa je vedel povedati pobožni mož o razuzdanih framazonih, ki prirejajo v redutni dvorani poleg cerkve Sv. Jakoba nesramne plese in o malopridnih francoskih oficirjih, ki imajo v svojem kopališču na Starem trgu vsak teden dvakrat pojedine, katerih se udeležujejo tudi ženske, ki časih nimajo nič drugega na sebi, kakor figova peresa.

Angelik je vzel to na znanje z glasnimi klici »oh, groza« — »oh svet pokvarjeni« in s tiho mislijo, da bi se prav nič ne branil povabila na tako priredbo.

Zapustil je starinarja z zadovoljstvom v srcu, da o sebi samem ni ničesar izvedel.

»Ti ljudje še nič ne vedo, da nisem šel živ v nebesa,« je govoril sam s seboj. »Najbrž verjamejo še zdaj, da se je zgodil čudež. Morda mi bo to

še prav prišlo. Kuto, v kateri je Adelgunda ušla iz samostana, imam še in jo bom dobro hranil. Kdo ve, če je še ne bom rabil. Denarja imam že nekam malo in misliti bo na prihodnjost.«

Korakajoč za vodo je prišel do trlice, v kateri je stala hiša, kjer je slekel svojo lastno kuto in jo s sandalami vred pustil za vratmi, zaznamenovanimi z ničlo. Obstal je pred hišo.

»Če bi prišla kaka tercijska pošast, bi jo lahko vprašal, če se je iz te hiše kapucinski pater Angelik živ vzdignil v višave,« je menil. »Malo bom le počakal.«

Ko je stopil na prag, mu je udarilo na uho nekako šušljanje, enakomerno polglasno žebranje, ki ga je napotilo, da je na prstih šel po veži do vogala, kjer se je začel hodnik. Previdno je pogledal izza vogala in presenečenja mu je zastala sapa.

Vrata z naslikano ničlo so bila odprta in v svitu dveh sveč je zagledal svojo na zidu visečo, s cveticami okrašeno kuto, okrog katere je klečalo sedem vzdihujočih in enakomerno polglasno žebrajočih žensk.

»O ženske krščanske,« so šepetale njegove ustne, »ve res zaslužite, da se kapucinski pater Angelik enkrat spusti z jasnih višav in se vam prika-

že na tem kraju, ki ste ga posvetile njegovemu spominu.«

Zapustil je hišo veselega srca, da si okrepča telo, kajti ves dan ni bil ničesar zaužil.

»Pameten človek se o pravem času pripravi za vse slučaje. — Ker bom po svoji smrti najbrž pogubljen, se moram že zdaj navaditi pekla, ergo, pojdem v »Pekel«, pa naj se tudi zopet opijem v tem breznu skušnjav.«

XII.

Gostilničar v »Peklu« je bil mož trdnih načel. Gostov, ki niso točno plačevali in gostov, ki so imeli opraviti s policijo, ni maral in jih je kruto odganjal. Na Angelika je bil pa še posebno hud, zakaj imel je zaradi njega toliko potov na policijo in je prestal toliko strahu zaradi koncesije, da mu tega ni mogel odpustiti. Ko je Angelik vstopil v njegovo krčmo, ga je pozdravil z grdimi pogledi in z osornimi besedami.

»No, kje smo se pa toliko časa klatili?«

»Kdo se je klatil?« se je razhudil Angelik. »Ko bi se le bil klatil kjerkoli, bi bilo bolje zame. Pa sem sedel, vi moj ljubi mož, sedel ves čas, sedel tako, da so se mi hlače strgale. Ali veste kaj se to pravi? In po nedolžnem sem sedel!«

Gostilničarju pa se Angelik ni prav nič smilil, še privoščil mu je prestano trpljenje in zlobno ga je vprašal:

»Ali vam je bilo kaj dolgčas v zaporu?«

»O, dolgčas pa prav nič,« je ravnodušno odgovoril Angelik. »Kaj bi mi bilo dolgčas! Po dnevi sem steni-ce preganjal in sem pri tem na vas mislil, ponoči sem pa sam sebi storije pripovedoval. Če hočete, še Vam katero povem. Na primer tisto o gostilničarju, ki je moral toliko vode popiti, kolikor jo je vinu pritočil.«

Gostilničarju pa tak pogovor nikakor ni ugajal in naredil mu je hitro konec.

»Slišite,« je rekel osorno, »če hočete, vam tudi jaz katero povem, na primer o kapucinu, ki so mu jih deset nabrisali na zadnjo stran in ga iz kloštra vrgli in ki ga bodo še za jezik cbesili, če bo poštenim obrtnikom in davkoplačevalcem sitnosti delal. Ali hočete?«

»Ne, hvala,« je odločno izjavil Angelik. »Ne maram vzbujati neprijetnih spominov. Na zadnje bi se mi še rane odprle... Rajši mi dajte kaj dobrega jesti in piti.«

Angelik ni dobil samo jesti in piti. Gostilničar mu je izročil tudi drobno pisemce, češ, da je prišlo zanj že pred tremi tedni. Ko je Angelik to pisemce prečital, je samega veselja skoro s stola padel, prevrnil steklenico in kozarec, potegnil prt za

seboj in hotel kakor blazen bežati iz gostilne. A zadržal ga je krčmar in ga šele izpustil, ko je vse plačal.

»Saj sem zmerom rekel, da je norec,« se je ljutil gostilničar. »Najbrž je v kloštru toliko polenovke jedel, da mu je to stopilo v možgane.«

A kaj je bilo Angeliku v tem trenutku za gostilničarja, ko je imel v rokah pismo svoje ljubljene Adelgunde, naznanjajoče mu njeno stanovanje. »Špelica, Špelica,« je sopel, ko je dirjal v Gosposko ulico, planil v hišo, kjer je stanovala Adelgunda in se zapodil po stopnicah gor in ter tek, dokler ni moral obstati.

»Malo previsoko sem zašel,« je menil, videč, da stoji pred zaklenjenimi vratmi v podstrešje. »Bom pa od zgoraj dol začel izpraševati.«

In izpraševal je od zgoraj dol pri vsakih vratih, kje da stanuje Češminova Špelica in izpraševal toliko časa, da je prišel zopet do hišnih vrat, kajti Češminove Špelice niso nikjer poznali.

»Pa ne, da se je kam preselila v tem času, ko sem bil jaz zaprt?« se je vpraševal Angelik in tužno gledal na cesto. »Ali pa si je izbrala drugo ime, ker siročica ne ve, da je ne morejo več v klošter vtakniti? Kaj naj storim? Najbolje bo, da začnem novič izpraševati.«

In začel je zdaj od zdolaj gor gredde vpraševati in sicer zdaj po gospodični Adelgundi, ki je bila v uršulinškem kloštru tako preganjana, da je morala pobegniti. Zdaj je hitro izvedel, da stanuje še v hiši in sicer v drugem nadstropju. Kakor bi mu bile zrasle peruti, tako hitro je prišel Angelik v drugo nadstropje, a njegovo srce ni bilo več veselo, kajti izvedel je bil še več kakor je vprašal. Ženica, ki mu je dala zahtevano pojasnilo, je to namreč formulirala z besedami. »a, tista nuna Adelgunda, ki ima starega Laha za ljubimca,« in te besede so padle Angeliku kakor kamen na srce in pregnale iz njega vso radost.

Dekla, ki mu je odprla, je pač potrdila njegovo vprašanje, da tod stanuje gospodična Adelgunda, a v sobo ga ni hotela pustiti, češ, da gospodična ob tako pozni uri ne sprejema obiskov. Toda Angelik se ni dal odpraviti.

»Punca, ne delaj mi napote,« je rekel s svarilnim glasom. »Danes grizem«. In s trdo roko je porinil deklo na stran. V tem trenutku pa so se tudi že odprla sobna vrata in na pragu se je v okusni nočni obleki prikazala Adelgunda.

»Špelica, moja Spelica,« je iz globine srca vzkliknil Angelik in z raz-

prostrtimi rokami se je bližal Adelgundi. »Daj, da te objamem, ti moja ljuba Špelica, pojdi na moje srce, ki kriči po tebi kakor žejen osel v puščavi po vodi.«

Toda Adelgunda se ni dala objeti, nego se je bolj prestrašena kakor presenečena naglo umaknila pred Angelikom v sobo. Šele ko ji je sledil Angelik in so bila vrata zaprta, se je dala objeti in poljubiti, a ni se pri tem ganila in ni vrnila nobenega poljuba.

»Tako pozno prihajaš,« je rekla nejevoljno. »In kaj si bo dekla mislila.«

»No, kaj drugega, kakor da se imava rada,« je menil Angelik. »To pa lahko ve ves svet, zakaj postava — le poslušaj — nova postava pravi, da naju ne morejo več vtakniti v samostan. Ali slišiš, Špelica? Nič več! In lahko se vzameva kadar hočeva.«

»To vem že davno,« je hladno odgovorila Adelgunda. »Kje si pa hodil toliko časa, da te ni bilo?«

Angelik se je usedel na mehko zofa in začel na dolgo in na široko poročati o svojih doživljajih od dneva svoje neprostopoljne ločitve od Adelgunde pa do tega večera. Vmes si je ogledoval stanovanje, občudoval lepo opravo in druge lepe stvari, ki so bile v sobi in končno posvetil svojo pozornost postelji.

»Krasna postelja je to,« je menil zadovoljno. »Imenitna postelja in tako mehka in tako prostorna.« In z zaljubljenim pogledom na Adelgundo je vzdihnil: »In se bo prav dobro in sladko spalo, kaj, Špelica?«

Adelgunda pa se ni odzvala njegovemu zaljubljenemu vabljenju. Uvidevala je, da mora enkrat za vselej povedati Angeliku, da mora njiju razmerju konec biti in storila je to s krutimi besedami, vedoč da sicer nič ne opravi.

»Ljubi prijatelj,« je rekla mirno in odločno, »najino razmerje mora postati drugačno, kakor je bilo deslej. Najbolje bo, da se kar danes pomeniva. Jaz te imam sicer prav rada, ti si sploh edini človek, ki sem ga kdaj ljubila, a tvoja ljubica ne morem več biti. Če bi ti kaj bil in kaj imel, bi z veseljem postala tvoja žena in vem, da bi bila oba srečna. Ali iz tebe ne bo nikoli nič. Ti nisi nič in ti ne znaš nič. Jaz pa ne maram ži eti v beraštvu in ne maram trpeti. Sebi bom pomagala, tebi pa ne morem in zato je najbolje, da se ali razideva za vedno ali pa da ostaneva samo prijatelja, vežejo naju skupni spomini, ki se ne dajo izbrisati, ali vzlic temu hočem jaz hoditi svojo pot, ti pa hodi svojo.«

Trdo in brezobzirno je govorila Adelgunda, dasi ji je bilo težko pri

sreču. Kakor udarci s kladivom, tako so Angelika zadele te besede; kar omahoval je in zmanjkovalo mu je sape in ves potrč se je sesedel na mehko zofo. Po dolgem molku je prišel toliko k sebi, da je bridko ihteč vzkliknil:

»Oh, Špelica — ti si me izdala! Oh, Špelica! Tako sem ti zaupal, kakor cesarskemu bankovcu, ti me pa goljufaš. Vse vem, vse vem! Nekega starega Laha imaš, ki ti je vse to kupil, kar tukaj vidim. S tistim starim Lahom me goljufaš... Oh, sram te bodi! Goljufaš me...«

»Motiš se,« je rekla zdaj Adalgunda resno. »Tisti stari Lah je res vame zaljubljen ali med nama ni nič, prav nič...«

»Oh, saj vem,« je jokal Angelik, »nič ni med vama, prav nič, časih še srajce ne.«

»Angelik — ne govori tako! Morda ti bom kdaj kaj več povedala, a danes ne morem. Danes tako ni mogoče s teboj pametno govoriti.«

Opirajoč glavo ob roke je Angelik ječal, da se je svoji nezvesti ljubici resnično smilil. A vendar mu ni privoščila niti ene tolažilne besede.

»Ti si taka, kakor je bila tista vdova v Efezu, ki je mislila, da je njen mož mrtev, pa se je na njegovi krsti zabavala z drugim. Mož pa ni

bil mrtev in je spet k sebi prišel... bilo je potem gorje... Tudi jaz sem bil tri tedne mrtev, namreč zaprt, in ti si se med tem zabavala s starim Lahom. Ali zdaj sem že zopet živ, namreč prost in zdaj bom jaz napravil gorje... o gorje...«

Razljučen je planil Angelik pokonci, dvignil je pest in grozeče je govoril:

»O, tekla bo kri v potokih in mrličiči bodo ležali na poljani kakor pohojene kobilice, in poslal bom goreče žveplo z neba...«

»Angelik, ti si znorel,« ga je prekinila Adelgunda. »Pojdi domu in naspri se in pridi jutri, da se mirno pomeniva.«

»O čem naj se pomeniva?« je zopet žalostno ječal Angelik. »Da si me zavrгла, to tako vem. Oh, kako sem nesrečen. Ugasni luč, da ne bom videl te svoje nesreče, drugače bom še skoprnel same žalosti. Ali pa imej še mene rada.«

»Bodi pameten, Angelik! Dveh ljubimcev vendar ne morem naenkrat imeti.«

»Zakaj ne? Kjer je za enega dovolj, tudi drugi ne bo stradal. Špeliča, še mene imej rada...«

Toda Adelgunda se ni in se ni dala pregovoriti, nego je zdaj s prijaznim prigovarjanjem, zdaj s trdimi

besedami dopovedovala Angeliku, da se morata na vsak način ločiti. Obetala mu je sicer, da bo rada ž njim občevala, ga prosila, naj jo večkrat obišče in mu celo slovesno obljubila, da postane rada njegova žena, če si ustanovi le količkaj ugodno eksistenco, toda Angelika ni s tem niti potolažila, niti odpravila iz hiše. Angelik je zdaj jokal in se zdaj jezil, zdaj je prosil in zdaj grozil, šel pa le ni. Adelgunda je postajala vse nemirnejša in srditejša, toda Angelik se ni premaknil z zofe, na katero se je bil usedel. Naposled je Adelgunda poklicala deklo in ji naročila, naj gre po policaja. Izrekla je to pač samo kot grožnjo, a pomagalo je takoj. Komaj je slišal Angelik besedo »policaj,« je že planil pokonci kakor bi ga bila zadela palica patra Špinače. Pred oči mu je stopil temni in vlažni policijski zapor, spomnil se je vseh stenic, ki so ga pikale, spomnil se naglusne hrane in ostrih zasliševanj in se v hipu spremenil v krotko jagnje.

»Že grem,« je rekel užaljen v svojih najsvetejših čustvih. »Sam pojdem. Ni treba nič policaja klicati. Če pa misliš, da se ti odpovem, se motiš.«

»Bodi vendar pameten, Angelik,« je zdaj prijazno rekla Adelgunda. »In za slovo mi daj poljub.«

»Ne dam ga,« jo je moško zavrnil Angelik. »Le to ti rečem, če mene ne maraš, pa drugega tudi ne boš imela.«

In ponosno je pograbil svoj klobuk in brez slovesa je zapustil sobo.

Iz hiše pa ni mogel, kajti hišna vrata so bila že zaklenjena. Adelgunda ni mislila na to, da bi bila poslala deklo odpret vrata, Angelik pa je bil preponosen, da bi bil šel nazaj vprašat za ključ.

Kolovratil je nekaj časa po veži in po dvorišču in se naposled usedel na zaboj, ki je stal pri vratih.

»Če prej ne, jutri zjutraj bo že kdo vrata odprl,« je rekel sam pri sebi in se stegnil na zaboj ter v zlic vsem razburjenjem tega dneva trdno zaspal in spal do dneva tako, da se je moral zjutraj še skrivati po stopnicah, ko je hišnik odklepal vrata.

»To hišo moram enkrat natanko revidirati,« je razmišljeval, ko je šel proti svojemu domu, »in s kakim človekom se moram seznaniti, ki tu stanuje — o ni še vse izgubljeno, Špelica moja, ni še vse izgubljeno.«

XIII.

V sami srajci je Angelik sedel na postelji v svoji skromni podstrešni sobi ter z intenzivnim zanimanjem ogledoval svoje gole noge. Ta dan je prišel prvič do spoznanja, da so njegove noge kosmate kakor njegova vest, in to mu je dalo zaupanje, da bo naposled vendar premagal vse težave, zavzel vse barikade, ki jih je usoda napravila na potu njegovega življenja, ter dosegel cilj svojih stremljenj: bogastvo in Špelico.

Preštel je bil dvakrat in trikrat svoje imetje in uspeh tega štetja je bilo spoznanje, da njegova imovina čudovito hitro gineva in da bo treba dobiti izdaten vir dohodkov.

»Če bi šlo tako naprej, bi se moral nazadnje še res kakega poštenega dela prijeti,« je slabovoljno govoril sam s seboj.»To bi bilo jako neprijetno. Posebno zdaj, ko moram odgnati onega starega Laha, ki zapeljuje Špelico. Z delom ni še noben človek prišel do bogastva. Ruda,

golj'fija tebe redi,« bi bil moral peti Vodnik, ki je tudi kuto slekel in potem imel tako srečo, da je postal velik gospod. Če je izkoriščanje človeške neumnosti goljufija — pa naj bo. Jaz drugega nič ne znam kot babnice za norca imeti — si bom pa s tem služil kovano rudo.«

Ta samogovor je le sumarično izrazil, kar je Angelik že prejšnji dan započel pri usmiljeni vdovi, ki mu je bila tako prijazno pomagala iz velike stiske s tem, da mu je posodila hlače. Vdova, ki je bila sicer stara že kakih petdeset let, je pa kraj vse svoje pobožnosti in vzlic svoji starosti imela še trenutke jako človeških hrepenenj. To je Angelik spoznal takoj pri svojem prvem obisku, ko je vdovi vrnil posojene mu hlače, in ker je pri ti priliki tudi izvedel, da ima vdova nekaj premoženja, da ima še več prijateljic, katerih slabše polovice že spe večno spanje ter končno dognal, da se vse to ženstvo tudi najživahneje zanima za loterijo, je po resnem preudarku napravil natančen načrt za svoje nadaljnje postopanje ter si obetal, da svojih moči in svojega časa v krogu teh vdov ne bo zaman trosil.

Za ta popoldan je bil določen prvi sestanek povabljenega ženstva pri njegovi vdoveli znanki, toda An-

gelik si je že v naprej izgovoril, da se bodo nadaljnji sestanki vršili zvečer, ker se mu je zdela tema pripravnejša za njegove namene.

Dopoldanski čas je porabil za poizvedovanje po grofu Panigaju. Oblezel je različne hiše v Gosposki ulici, koder je stanovala Adelgunda, in eksaminiral različne ženske, ki jih je poznal še izza časa, ko je bil kapucin, ki pa njega v meščanski obleki in brez brade niso spoznale. In ker je bila Adelgunda pri pobožnih ženskah znana kot ubegla nuna in že vsled tega pri njih slabo zapisana, je Angelik izvedel strahovite stvari o njenem početju. Toda vse to ni zmanjšalo njegove ljubezni do Adelgunde, pač pa povečalo njegovo sovraštvo do grofa Panigaja.

»O, nebeški oče,« je prosil v svojem srcu, »daj mi zgovornost sv. Polikarpa, ki je znal tako grozovito zmerjati, da je njegovo ime z zlatimi črkami zapisano v zgodovini duševnih velikanov naše cerkve. In daj mi moč tistega angela, ki ga je sv. Janez videl na Patmosu, ko je od hudiča obsedenega zmaja ob tla treščil, ga zvezal, ga vrgel v strahovito brezno in to brezno zapečatil. Te lastnosti mi daj, nebeški oče, da bom primerno obračunal s tistim starim Lahom, ki mi je zapeljal mojo Špelico.«

Ko je Angelik dokončal ta goreči samogovor, si je naročil v »Peklu« dobro kosilo. In ker ni imela melanholija njegove duše nobenega vpliva na poželjenja njegovega želodca, je zaužil svoje kosilo z običajnim tekom, ki ga je framazonsko navdahnjeni gostilničar v duhu imenoval kapucinsko požrešnost. Ko je bil Angelik tako sit, da je komaj dihal, je porinil krožnik z ostanki od sebe in iskreno zavzdihnil:

»Oh, zakaj nisem opica! Ta ni nikoli sita. Jaz bi prav rad še kake tri ure jedel, če bi imel le kam devati.«

Gostilničar se je na to priznanje njegove kuhinje revanžiral Angeliku s tem, da mu je dal na razpolaganje zobotrebec ter ga prijateljsko podučil o porabi tega instrumenta. Angelik mu je bil za to prijaznost prav hvaležen.

»Tako — tako,« je rekel na gostilničarjev poduk. »Lejte, lejte, kaj si ljudje vse izmislijo. In skoro čisto nov je ta zobotrebec.«

»I, kajpak,« je dejal gostilničar. »Samo pri dveh mizah so ga rabili.«

»Pa je res nekaj izvrstnega tak zobotrebec,« je menil Angelik. »V kloštru smo si zobe z vilicami trebili. To je pa jako nevarno, posebno če je človek nekaj pil. Nekoč smo

imeli gvardijana, ki se mu je po kosilu vedno roka tresla, in ta je imel večkrat tako opikan jezik, da ga je moral celo uro iz ust moleti in z vodo prati, da je rane hladil.«

Popolni uspeh, ki ga je gostilničar dosegel s svojim prvim civilizatoričnim poskusom, je vzbudil njegovo častilakomnost in storil je še daljnji korak ter poskusil Angeliku dopovedati, da riganje po obedu vsaj v javnih lokalih ne velja več za lepo navado, kakor je to bilo v starih krščanskih časih, namreč pred prihodom Francozov. Toda v tem oziru pri vsi svoji zgovornosti ni mogel prepričati Angelika.

»Jaz sem gotovo velik prijatelj Francozov, in če bi vsak teden enkrat prevažali kako nago dekle kot boginjo modrosti po Ljubljani, bi se jaz take procesije gotovo udeležil. Ali drugače sem mnenja, da mora človek naravno čivati. Riganje je pa naravno opravilo in se po klostersko imenuje meditacija. O, nikoli ne bom pozabil lepih uric meditiranja. Sploh so bili v klosterskem življenju moji edini svetli trenotki tisti, ko smo po obedu sedeli v refektoriju. Eden je glasno čital življenje svetnikov, drugi smo pa bili zatopljeni v premišljevanja in pehalo se nam je.«

Angelik je svoja izvajanja zaključil s tako krepkim »hek«, da je natakarici padel krožnik iz rok. Gostilničar je pri žvenketu črepinj takoj prekinil svoje civilizatorično prizadevanje in se posvetil okolnostim primernemu oštevanju svoje nerodne natakarice. Vnel se je prepir, pri katerem je natakarica zvrčala vso krivdo za razbitje krožnika na Angelika. Ta pa je bil tako sit, da niti svojega osebnega dostojanstva ni mogel braniti s potrebno eneržijo in s sebi lastno zgovornostjo. Resignirano je poslušal strupenē opazke razdražene natakarice in le od časa do časa dal od sebe kak »hek«.

Po srečno prestanem prebavljanju, ko je bil Angelik zopet v polni posesti svojih duševnih moči, se je odpravil na sestanek pri usmiljeni vdovi. Na tem potu je Angelik obžaloval, da o tej vdovi še ne ve nič več, kakor da ji je ime Rozalinda Predpasnikova in da v drugem nadstropju stare hiše v Salendrovi ulici že celih štirinajst let premaguje vdovske skušnjave. Tolažila pa ga je zavest, da se v najkrajšem času do dobra podučī o njenih razmerah, kakor tudi o razmerah njenih prijateljic, povabljenih na današnji sestanek in da bo potem brez težav izvrševal svoje načrte.

Ko je stopil čez prag vdove Rozalinde Predpasnikove, je zašumelo v sobi in sedem žensk se je dvignilo s stolov, sedem glav se je obrnilo proti vratom in sedem obrazov se je Angeliku nasmehnilo. Angelik je ostal, prekrižal roke na prsih in se slovesno priklonil, potem pa razprostrl roke in z globokim glasom rekel:

»Blagoslovljene in pozdravljene v Gospodu! Blagoslovljene in pozdravljene ve krščanske vdove, ki ste iz lastne moči tako trdne, da vas duhovi zapeljivosti in greha doslej niso mogli premagati. Srečno je moje oko, da vas vidi in moja duša vriska, da je našla pot do vas.«

Angelik je zopet prekrižal roke na prsih ter se globoko priklonil in vseh sedem vdov je storilo enako. In kakor Angelik so zbrane vdove napravile svete obraze in obračale oči, samo da so vdove s tihim občudovanjem mislile: »oh, kak mož,« med tem ko jih je Angelik sam pri sebi imenoval: »pošasti neumne.«

Potem se je Angelik usedel med vdove in pijoč neko kavi podobno tekočino, glede katere je na tihem želel, da bi se sproti premenila v brinjevec, je vdovam razlagal namen svojega prihoda.

»Moje poslanstvo na tem svetu,« je pripovedoval Angelik, »je posebne

vrste in zato sem tudi odložil svečeniško obleko. Bil sem misijonar v Afriki, obiskal sem Jeruzalem in Betlehem, kopal sem se v reki Jordan in počival sem na vrtu Gezemanet. In na tem vrtu mi je padla s starodavnega drevesa zrela tepka na čelo in bil sem razsvetljen. In zaslišal sem na gori Sinaj trombo in iz vejevja starodavne tepke mi je ukazal mogočen glas: Vzemi figovo pero in pojdi po svetu, in koder boš našel krepostne vdove, tamkaj ustanovi v znamenju figovega peresa bratovščino neutolaženih vdov. In če boš spoznal, da so te vdove vredne in zaslužne, jim smeš tudi pomagati, da zadene ena izmed njih terno v loteriji. Toda v vsaki deželi samo tista, ki je najvrednejša.«

»Oh — oh — oh — gospod — terno« — je ječalo sedem žensk. »Gospod — povejte numare —«.

Vse iz sebe so bile neutolažene vdove, vse so naenkrat regljale na Angelika in vse so prisegale, da so popolne in krepostne. Trajalo je precej časa, predno je prišel Angelik do besede.

»Poslušajte, spoštovane krščanske vdove,« je končno nadaljeval Angelik. »Človek ima v sebi moč, da stopi v zvezo s čeznaravnimi močmi. Most za to je dvojni trikotnik.«

S krepko roko je naslikal Angelik na mizo dva trikotnika, ki sta ležala drug na drugem, tako da sta stvarjala oba skupaj šest trikotnikov.

»Vidite, krščanske vdove, to znamenje se imenuje ključ Salamonov. Šest trikotnikov je tukaj, in od notranjega prostora sega na ven, namieč v večnost, šest osti, ki imajo dvanajst črt. Število dvanajst je skrivnostno število. Dvanajst je bilo apostolov, dvanajst rodov izraelskih, dvanajst je mesecev v letu, dvanajst je bilo kruhov v templju, dvanajst je zvezd v kroni nebeške kraljice in dvanajst je stebrov v nebeškem Jeruzalemu.«

»Oh, gospod, dalje, dalje,« so zastokale vdove, ko je Angelik nekoliko prenehal, da bi zajel sapo.

»Dvanajst tednov traja tudi pripravljane za odločitev,« je zopet povzel Angelik. »Pripravljati pa se je s premagovanjem skušnjav, ne s posti in praznimi molitvami. Enkrat na teden bo imela naša bratovščina skupno opravilo. Na mizo bom naslikal Salomonov ključ. V zunanje trikotnike morajo članice položiti vsaka srebrnik za pet frankov, da se hudobni duhovi ne bodo mogli približati. Ta denar bom porabil za maše za duše v vicah. V srednjem pro-

storu dvojnega trikotnika bo pa gorla blagoslovljena sveča.«

»Kdo bo pa skušnjave delal?« je tiho in sramežljivo vprašala Rozalinda Predpasnikova, in spravila je v takih ceremonijah sicer jako izvežbanega Angelika prvič v njegovem življenju nekoliko v zadrego. A znal si je pomagati.

»Skušnjave vam bodo delali hudobni duhovi,« je s karajočim glasom dejal Angelik. »Vsaka se bo morala zamisliti v greh. Če bo začela dobivati dopadajenje nad grehom, si bo morala to pregnati z bičanjem; v slučaju potrebe bom tudi jaz pomagal. Katera bo pa skušnjave najsičajnejše premagala in se izkazala za najpopolnejšo, tisti se bodo po preteku dvanajstih pokor, ko bo blagoslovljena sveča ugasnila, prikazale v srednjem prostoru dvojnega trikotnika tri številke in na te tri številke bo v loteriji zadela terno.«

»Oh, gospod, oh gospod,« so vzdihovale v blaženem pričakovanju topeče se vdove, »kdaj pa začnemo?«

»Kadar vas je volja, blage kršćanske vdove,« je menil Angelik. »Tudi danes bi lahko, a bolje bo, da se z zbranim duhom pripravimo. Predlagam torej, da bi naša bratovščina jutri imela svojo prvo vajo.«

Neutolažene vdove so bile s tem zadovoljne, a zadržale so Angelika še dolgo časa, zakaj hotele so izvedeti še toliko posamičnosti, da so časih spravile celo v laganju do popolnosti izvežbanega Angelika v stisko.

Ko pa je končno ves utrujen zapustil stanovanje Rozalinde Predpasnikove, je imel prijetno zavest, da bo vsaj dvanajst tednov lahko prav prijetno in brezskrbno živel na stroške neutolaženih vdov, a na daljnjo prihodnjost Angelik sploh ni bil v stanu misliti.

XIV.

Bratovščina neutolaženih vdov je lepo uspevala. Število članic se je v enem tednu pomnožilo za pet jezikov, tako, da je moral imeti Angelik po dve »vaji« na teden. Gorečnost je bila velika, a tudi skušnjave so bile čedalje večje in zlasti Rozalinda Predpasnikova je imela prestatjati vse hujše boje z zlobnimi duhovi, tako da je morala milo prositi Angelikove pomoči. Sredi temne sobe je bilo napravljeno čarovniško znamenje, v sredi je brlela debela voščenska, neutolažene vdove pa so klečale okrog dvojnega trikotnika tako, da so se z glavami dotikale tal. In ječanje je bilo veliko in milo je bilo zdihovanje in bolestno je zdaj ta, zdaj ona zaklicala:

»Oh, gospod, pomagajte, pomagajte!«

Tedaj pa je Angelik vzela dolgo mokro šibo, napravil svečana čarovniška znamenja z rokama in govoril z zamolklim glasom:

»Lakajčate lababate! Dvanajst je bilo apostolov, dvanajst rodov izraelskih, dvanajst kruhov v templju in skozi dvanajst vrat in dvanajst stebrov nebeškega Jeruzalema ti pomaga dvanajst objemov s šibo. Libašite lojepote — lababate lavkajate.«

In dvanajstkrat je zažvigala šiba in dvanajstkrat se je slišalo: »a-jej«.

Angelik je vestno in z vnemo opravljal posle duhovnega voditelja bratovščine neutolaženih vdov. Seveda je tudi vestno pobral pri vsaki vaji v čarovniško znamenje položene srebrne franke, in ko je Rozalinda Predpasnikova zadela koj po drugi vaji ambo v loteriji, je bila vdanost vseh članic njegove bratovščine brez meja.

V sosesčini pa je kuhala sovraštvo in osveto stara šivilja, ki je Angelik ni hotel sprejeti v svojo bratovščino, češ:

»Kakor ona ni hotela zašiti mojih hlač, tako ji jaz ne odprem pota do sreče. Klin s klinom in zob za zob!«

Kakor pa je bil Angelik zadovoljen z uspehom svoje spekulacije na tercijsko neumnost, tako malo je bil zadovoljen s svojimi prizadevanji pregnati starega zapeljivca ljubljene Špelice. Ves svoj prosti čas je posvečeval razmišljevanju, kako

bi izpodrinil grofa Panigaja in si zopet pridobil izgubljeno ljubico. Adelgundi sami se ni približal, pač pa je nanjo prežal na vseh koncih in krajih, zasledoval njo in Panigaja na vseh potih in potem vsak večer v »Peklu« gasil svojo žalost toliko časa, da je mogel samo še jokati nad svojo izgubljeno srečo.

A še dosti nesrečnejši je bil dostojanstveni vitez Rovetta di Kadona, samo da je znal svoje bolesi skrivati pred svetom tudi kadar ga je imel v glavi. Odkar je grof Panigaj zapadel v mrežo lepe in zvičajne Adelgunde, ni imel za viteza Rovetto di Kadona ne časa, in kar je bilo še huje, tudi ne denarja. Samo zjutraj se mu je smel približati vitez Rovetta di Kadona, in še tedaj je bil grof vse manj prijazen in vse bolj skop.

»A ste ga dobila mojega sin?« to je bilo vsako jutro prvo vprašanje starega Italijana, in ker je moral vitez Rovetta di Kadona to vprašanje vselej zanikati, se je grof razljutil in ga ošteval:

»Ma, vi ste ga za nič! Vi ga nič ne znate! Ga bom poiskala ena druga človek.«

In samo z nevoljo mu je vrgel dogovorjeno plačilo, in še to zagrenil Rovetti z grožnjo, da ga drugi dan

zanesljivo odslovi, če ne najde izgubljenega sina.

»Sem ga bila oženjena trideset leta! Sem ga imela dvanajst otrok in ga je bila polovica moja. Pa ga je vse umrla. Samo tega sin iz tista mula iz Trnovo ga je forse še živa. Ga bo dobila mojega ime, ga bo dobila mojega denar. Pejte ga dobit.«

Tako je rentočil stari Italijan in vitez Rovetta di Kadona je begal po mestu in izpraševal in izpraševal in pri tem mu je krvavelo srce, kajti tudi on je goreče a brezupno ljubil Adelgundo.

Kajti ko ji je enkrat razodel svoj čuvstva, se mu je tako brezsrčno smejala v obraz in mu s tako brezobzirnostjo podrla vse nade, da se ni upal v njeno bližino, posebno ker se je bal, da bi kaj povedala staremu grofu in bi mu ta potem odvezel ves zaslužek.

»O, ko bi imel kaj denarja,« je vzdihoval Rovetta di Kadona. »Za denar se dobi čast, za denar se dobi slava, za denar se dobe redovi, za denar se dobi ljubezen. Ko bi imel denar — kako hitro bi pregnal tega starega Laha in vse tiste oficirje, ki se love okrog Adelgunde. A kaj, ko sem revež, ko nimam nič.«

A to niso bile edine misli, ki so rojile nesrečniku po glavi. Rovetta

di Kadona je delal tudi načrte, čudne, strašne in nemogoče načrte, samo da se ni upal nobenega izvršiti.

Na svojih romanjih od župnišča do župnišča, od urada do urada, od hiše do hiše in od tercijalke do tercijalke je sicer glede sina grofa Panigaja in »tiste mule« iz Trnovega izsledil dosti važne podatke, a o sinu samem ni dobil nobenega sledu. Izvedel je, da je Magdalena Kozamernikova imela sina, ki ga ni vzela seboj, ko je zapustila Ljubljano, marveč ga izročila neki znanki na Barju, kjer so bili na hrani nezakonski otroci. Dognal je tudi, da je bil pri tisti ženski na hrani otrok neke farovške kuharice. Ko je ta otrok umrl, je dotična ženska to prikrila materi in prejemala dalje denar, ki ga je pošiljala farovška kuharica. In ker Magdalena Kozamernikova za svojega sina ni nikdar vprašala, ga je premetena Barjanka, ko je dorasel, izročila farovski kuharici, češ, da je njen. In farovška kuharica je zanj z ljubeznijo skrbela, dokler ni prišla celi goljufiji na sled. Potem pa ga je zavrгла in nihče ni vedel, kam je izginil.

»Ignacij Kozamernik, rojen v Ljubljani, dne 26. avgusta 1872,« to je Rovetti di Kadona krožilo neprestano po glavi, to mu je bilo stokrat

na dan na jeziku, po tem je izpraševal pri vsakih vratih. Da ni umrl, to so mu povedali v uradih, a kje da je, tega mu ni nihče vedel povedati.

Ves upehan in zatopljen v svoje misli se je vračal Rovetta di Kadona z Viča v Ljubljano, in ker je bila že tema, jo je krenil po Salendrovih ulicah. Nič ni gledal okrog sebe, saj so ga trpinčile težke skrbi in tako se je zgodilo, da se je zaletel v človeka, ki je ravno stopil iz stare hiše, tako močno, da se je mož skoro podrl.

»O pardon — pardon,« je vzkliknil Rovetta di Kadona ves prestrašen.

»Kaj — zdaj boš pa še zmerjal,« je bil ljut odgovor zadetega moža in z vzdignjeno roko je stopil Angelik pred Rovetto. A ko mu je pogledal v obraz, mu je tudi upadla roka.

»A — vi ste,« je vzkliknil veselo. »Midva se pa pozna. Saj sva že skupaj pila, ali ne?«

»Da, gospod,« je odgovoril Rovetta. »V »Peklu« sva bila skupaj.«

»No, če vam je prav, pa pojdiva še nocoj tja,« je menil Angelik dobrodušno. »In mi ne zamerite, da sem bil prej tako nevljuden in sem kar pest dvignil. Ali veste, jaz sem bil slabe volje. Imel sem namreč danes že pol dvoboja.«

»Kako?« se je začudil Rovetta di Kadona. »Pol dvoboja?«

»Da! Polovico dvoboja sem prestal. Prvo polovico namreč. Hudo je bilo in ni čuda, da sem še zdaj tako jezen. Veste, to je bilo tako. Neki francoski oficir je spremljal mojo rekdanjo nevesto. Ko se je od nje poslovil, sem si hotel moža ogledati. Samo, da bi ga poznal. No in ker sem si ga ogledoval, se je ta človek razkoračil in je vpil nad menoj. In, slišite, nazadnje me je še razžalil in me dvakrat pošteno brcnil.«

Rovetta se je na tihem iskreno veselil te nezgode svojega pivskega bratca in mu tudi kot dober človek prejete brce privoščil.

»To je bila torej prva polovica vašega dvoboja?«

»Da, to je tista polovica, ki sem jo prestal.«

»In kaj se je potem zgodilo?«

»Jaz sem bil seveda hud in razžaljen. Bog ve, kaj bi se bilo vse zgodilo, ko bi bil tisti grdin še malo počakal. Slišite! Ko sem jaz k sebi prišel, takrat je vse v meni zavrelo. Trikrat sem pljunil za oficirjem in tako sem ga zmerjal, da bi ga bilo lahko do sodnega dne sram, če bi me bil slišal. In še borila bi se bila in pa streljala, ko bi mi ne bil ušel. A kaj, ko toliko časa nisem k sebi prišel in mi je oficir ušel.«

»Vi ste res vrl in neustrašen mož,« je Rovetta hvalil novega tovariša. »Prvo polovico dvoboja ste res hrabro prestali.«

»Kajneda?« je veselo vzkliknil Angelik. »No in ker ste vi tako uvideven mož, bom pa danes jaz dal za bokal vina, da primerno proslaviva najino prijateljstvo.«

In pila sta potem do pozne noči, in ko je bil Angelik že tako vesel, da nič več ni prav vedel, kaj dela in kaj govori, tedaj mu je začel Rovetta pripovedovati skrivnostne stvari o Adelgundi.

»O, bodite veseli, da ste se iznebili, te vaše neveste,« mu je dopovedoval. »To vam je strašna ženska! Starega grofa Panigaja ima tako za norca, da se še meni smili. In nič sreca nima. Samo denar hoče. Še obubožal bo stari grof, če ga bo še dolgo skubila.«

»Kako me to veseli,« se je smejal Angelik. »Kako mu to privoščim. Vse mu naj vzame, vse do zadnjega krajecarja, tako da bo moral na kapucinski porti prosit tiste župce, ki bi je še pes ne povohal.«

»Vidim, da ste blag mož, gospod Angelik,« je menil Rovetta. »Poslušajte me torej dalje. Kot prijatelj vam hočem vse razodeti, kar vem, samo da boste laglje pozabili na svojo nezvesto Adelgundo. Ta ženska

sploh ne ve, kaj je zvestoba. Glejte, ta ubogi grof Panigaj ji izpolnjuje vse želje, trosi zanjo denar, kakor bi bil iz uma, a ona ga goljufa z drugimi. Najraje ima oficirje.«

»To pa že ni res,« je odločno ugovarjal Angelik. »Adelgunda mi je sama povedala, da oficirjev nič ne mara, samo uniforme se ji dopadejo.«

»Vi že dlje časa niste ž njo govorili in torej ne veste njenega sedanjega mišljenja,« se je razvnel Rovetta di Kadona. »Mene poslušajte, ki natančno vem, kako in kaj. Adelgunda ima kar tri oficirje za ljubimce. Skoro vsako noč gre skrivaj iz hiše.«

»Kaj pa pravi tisti stari Italijan, ki ji denar daje?«

»Nič — saj ne verjame, da ga Adelgunda goljufa.«

»Saj jaz tudi ne verjamem,« je menil Angelik. »Ko mi je vendar Adelgunda sama rekla, da oficirjev ne mara.«

Rovetta di Kadona bi bil Angeliku najraje vrgel nekaj tepecev ob glavo, toda uvidevajoč, da bo tega moža še rabil, se je premagoval.

»Ali hočete dokazov, gospod Angelik?« je vprašal jezno. »Tudi te vam preskrbim! Jutri zvečer imajo oficirji v svojem kopališču na Starem trgu zabavo. Nekako maskerado

ali odhodnico igralkam kali. Adel-
gunda bo gotovo tam. Če hočete,
m pokažem, kako se lahko prepri-
ste. Ali hočete?«

»Hm — ali je nevarno?« je vpra-
šal Angelik.

»E, kaj bo nevarno! V najslab-
šem slučaju boste zopet prestali po-
lovico dvoboja.«

»To pa že riskiram,« je menil
Angelik. »Za vse slučaje bom pa ob-
tekel kapucinsko kuto.«

Domenila sta se vse natančno in
Rovetta je bil tako zadovoljen z uspe-
hom tega pogovora, da je premagal
svojo skopost in naročil še bokal vi-
na ter ga le po neljubem slučaju po-
zabil plačati. Tako sta pila in pila,
dokler ju krčmar ni postavil pod
kap.

XV.

Adelgunda se je pripravljala za maskerado v oficirskem kopališču. Hotela je biti najlepša, hotela je biti kraljica tega večera in si pripravljala dražesten kostum. Skrbelo jo je samo, kako da naj se odkriža grofa Panigaja, ki je prišel vsako popoldne k njej na obisk in se pustil od nje trpinčiti do pozne noči. Panigaj je bil ljubosumen in ni pustil Adelgunde nikamor, najmanj pa bi jo bil pustil na maskerado.

Ob navadni popoldanski uri je vstopil grof Panigaj v sobo svoje izvoljenke in se ji bližal z ljubeznivimi usmevom. Adelgunda pa na njegov pozdrav ni nič odgovorila, nekako plaho se je umaknila pred njim in ga gledala z debelimi očmi.

»Dober dan, dober dan, mia dolce Adelgunda,« je ponavljal Panigaj.

»Memento mori«, je odgovorila Adelgunda z grobnim glasom.

»E, cosa? Kaj ti ga je?« je prestrašeno vprašal Panigaj in odložil klobuk in rokavice.

»Meni ni nič, moj ljubljeni ženin«, je odgovorila Adelgunda, »toda tebi mora nekaj biti.«

In naenkrat je skočila k njemu, se oklenila njegovega vratu in z jokajočim glasom rekla:

»Oh, nikar še ne umri, nikar me ne zapusti!«

»Ma kaj govoriš,« se je hudoval stari grof, ki sploh ni maral nič slišati o smrti. »Jaz ga ne bom umrla! Pa zakaj bi ga jaz umrla? Ga imam še molti affari na tega svet.«

»O ti zlata, ti blaga duša!« je ihtela Adelgunda. »Ali jaz se tako bojim, da boš umrl. In danes sem se te kar ustrašila. Ponoči se mi je sanjalo, da si umrl brez testamenta in da so mi vse vzeli, kar si mi daroval. In zdaj, ko si vstopil v sobo, sem na prvi pogled videla, kako ti ušesa proč stoje. In komur ušesa enkrat proč stoje, ta umrje v osmih dneh. Ah, nikar ne umri, pa če že umreš, saj ne brez testamenta.«

»Ma jaz ga ne bom umrla,« se je hutil grof. »Jaz ga nečem in ga nečem!«

Izvil se je Adelgundi iz rok in začel jezno korakati po sobi. »Ga ne bom umrla!« je rentačil, a vendar se je vsak čas ustavil pred zrcalom in

ogledoval svoj stari, oveneli in upadli obraz.

»Zakaj bi ga jaz umrla? Sem ga še molto zdrava.«

»O, slabo izgledaš,« je jokala Adelgunda. »Ko bi se hotel vsaj čuvati. Pa ti nič ne paziš in mi brezsrčno delaš take skrbi. Ti bi moral iti vsak dan ob osmih v posteljo. O, ko bi jaz bila tvoja žena, ob osmih bi moral biti v postelji in jaz bi te čuvala. Zdaj pa, ko hodiš tako pozno spat, ti pa že ušesa proč stoje...«

Za ta dan je bilo Panigaju vse veselje pokvarjeno. In ker Adelgunda izjemoma ni nič denarja od njega zahtevala, je naposled verjel, da se Adelgunda zanj boji.

»Bom ga šla danes spat ob osmih,« se je odločil, toliko laglje, ker ga je spominjanje na smrt pripravilo ob vso dobro voljo.

In ostal je res le malo časa pri Adelgundi in je še pred osmo uro odšel na svoj dom. Ko so se vrata za rjim zaprla, je Adelgunda tresknila v roke in se razposajeno prekucevala po zofi, dokler je ni prišla Olimpija opominjat, da je čas pripraviti se za maskerado.

Oficirsko kopališče na Starem trgu — hiša je imela številko 6 — pravzaprav ni zaslužilo tega imena. Sicer je bilo v hiši nekaj kabin za kopanje, a sicer je bil to pravi ofi-

cirski kazino. Francoski oficirji so imeli tu svoje shajališče, so tu obedovali in večerjali, kvartali in biljarčirali in prirejali tudi svoje zabave, ki pa so bile v obče na jako slabem glasu.

Na maskerado je prišlo samo kakih petdeset ženskih mask, oficirjev je pa bilo toliko več. In ker so se ti lahkoživci in te lahkoživke med seboj prav dobro poznali, je večina vseh dam kaj kmalu odložila maske. Družba je plesala in pila in se razveseljevala tudi še potem, ko je že grobna tihota objemala vse mesto.

Tedaj pa se je skozi temo priplazila dolga suha človeška postava. Stiskala se je k zidu in previdno korakala med starinarskimi skrinjami proti oficirskemu kopališču.

Bil je to grof Panigaj, zavit v dolg plašč s širokokrajnim klobukom.

Ko ga je Adelgunda s svojimi smrtnimi napovedbami pregnala, je šel starec samo še na večerjo k »Bidelmonu« in se je potem odpravil domov. A ko je že trdno spal, ga je prišla klicat dekla, češ, da je neznan mož prinesel tako nujno in važno pismo, da se mora gospodu grofu izročiti, tudi če bi že spal.

Pismo je bilo kratko, a vsebina je bila taka, da je grof kar planil iz postelje.

»Gospod grof! Vaša ljubica Adelgunda vas goljufa. Sedaj se nahaja na maskeradi v oficirskem kopaljšču. Če se hočete prepričati, pojdite na nabrežje. Tam stoji lestev, po kateri lahko pridete na balkon in od tam bodete sami videli, kako se zna Adelgunda zabavati.

Vaš prijatelj
Pablo della Puerta di
Mancanares di Fuentes
di Guadalquale.

Dvakrat in trikrat je grof Parigaj prečital to pismo. Prijatelja z dolgim španskim imenom sicer ni poznal, ali ime samo mu je imponiralo in mislil je, da je nositelj tega imena najbrž kak oficir, saj so bili med francoskimi oficirji kaj različni ljudje.

Seveda se je takoj odpravil na pot in brez vsake ovire prišel do lestve, ki je stala ob bližnji hiši. Previdno jo je prinesel k oficirskemu kopaljšču in začel počasi stopati navzgor, da bi prišel na balkon.

Srečno je prišel kvišku, a ko se je prijel za ograjo balkona, se je nenkrat dvignila s tal temna oseba in stegnila proti njemu roke. Prestrašeni starec je zakričal na ves glas, izpustil lestev in ograjo in zletel na tla.

Krik njegov se je bil slišal v dvorano in vse je hitelo na balkon.

Tam pa je ves prepadel stal v kapucinsko kuto oblečeni Angelik in drhtel strahu in obupa, dočim se je z nabrežja slišalo grozno vpitje.

»Ga bom umrla — pomagajte — pomagajte — jaz ga bom umrla.«

Oficirji so potegnili Angelika v dvorano. Eni so hiteli na pomoč ponesrečencu, ki je vse grozoviteje klical: »Ga bom umrla — ga bom umrla,« drugi so šli iskat policijo in zdravnika, in dirindaj je bil strahovit.

V dvorani so pestili Angelika, kdo da je in kaj da je in kako je prišel na balkon in čemu? In ubogi siromak je v svoji zmedenosti vse po pravici povedal. Rovetta di Kadona ga je bil pripeljal pred hišo, ko je bil na balkonu, pa je lestev zopet odnesel. Angeliku se je šele zdaj začelo sanjati, da je Rovetta di Kadona napravil najbrž veliko lopovščino v namen, da provzroči škandal. Kaj mu je moglo biti na tem, da se snideta grof Panigaj in Angelik na balkonu, čemu naj vidita Adelgundo na oficirski maskeradi in kake namene ima Rovetta glede Adelgunde, tega pa ubogi Angelik niti slutil ni.

Panigaja so odpravili na njegov dom. Siromaški starec je bil na srečo padel z balkona na veliko košaro polno samih cunj in starih steklenic. Sicer se je bil na črepinjah močno

porezal, a drugače se mu ni nič zgodilo. Vzlic temu pa je milo tožil in jokal obupno: »Oh, ga bom umrla — mi ga že ušesa proč stoje in ga teče kri...«

Z Angelikom so pa oficirji naredili kratek proces. Vse njegovo sklicevanje na Adalgundo mu ni nič pomagalo. Ko ga je bila Adalgunda zagledala na balkonu, je skrivaj pobegnila z maskerade in vsled tega ni mogla Angeliku pomagati. Vzlic vsem milim prošnjam so oficirji izročili Angelika policiji, ki ga je brez pardona vtaknila v zapor.

Kadar je bil Angelik žalosten, a ni mogel priti do pijače, da bi ž njo tolažil bolečine svojega srca, tedaj je vselej prepeval melanholične cerkvene pesmi. A kadar je zapel »Agnus dei« ali »Ave Regina«, tedaj je bilo to vedno znamenje popolne obupanosti.

Kar je bil Angelik tretjič v zaporu, je bila njegova duša tako polna obupanja, da ga niti številne stenice niso zbudile iz njegove smrtne žalosti. »Ave Regina«, tako je jokal vse dni in vse noči in imel je vzroka dovolj. Čutil se je popolnoma nekrivega. Ničesar drugega ni storil, kakor da je zlezl na balkon oficirskega kopaljšča in tam opazoval razposajeno početje oficirjev in igralk. Ničesar

drugega ni storil. A zdaj so ga dan na dan zasliševali na dolgo in na široko in vsak dan so ga obdolžili kakega novega hudodelstva. Dolžili so ga, da je hotel vlomiti v oficirsko kopališče in oblekel kapucinsko kuto, da bi ga nihče ne spoznal, oziroma, da bi vrgel sum na očete kapucine. Moral je izdati svojo srčno skrivnost in povedati, da sta ga samo ljubezen in ljubosumnost pripeljali na balkon oficirskega kopališča. In dalje so ga dolžili poskušenege uboja, češ, da je vrgel grofa Panigaja z balkona z namenom ga usmrtiti in končno, ko je že vse mesto govorilo o tem senzačnem dogodku, se je oglasila pri gosposki še stara, ošnofana šivilja, vdova Magdalena Hudošpičnica, in je obdolžila Angelika zarotništva in vohunstva, češ, da je imel pri vdovi Rozalindi Predpasnikovi po dvakrat na teden skrivnostne sestanke s skrivnostnimi ljudmi.

In ubogi Angelik je moral prestajati ostra, dolgotrajna zasliševanja in imel vse več vzrokov s solznimi očmi prepevati »Ave Regina«. Zlasti še, ker je bil vitez Rovetta di Kadona izginil iz Ljubljane, ne da bi bil zapustil za seboj le najmanjši sled, tako da ga niso mogli zaslišati o dogodkih na balkonu oficirskega kopališča, kakor je Angelik nujno in iskreno želel.

Tako težka in huda so bila zasliševanja in Angelik je toliko trpel, da se mu je končno izvila iz duše presrečna prošnja:

»Oh, zakaj sem zapustil samostan! Dajte me nazaj h kapucinom.«

»Ni mogoče,« mu je odgovoril policijski uradnik. »Prvič sploh nimamo pravice, drugič vas kapucini sami ne marajo, tretjič pa je ekscelenca, gospod generalni guverner, kapucine iztiral iz Ljubljane in se bodo morali preseliti v Škofjo Loko.«

»Ali je res? Oh, kako jim jaz to privoščim,« je dejal Angelik. »Kaj pa so storili takega?«

»To vendar vi najbolj veste,« je menil uradnik, »saj ste sami največ pripomogli, da je ekscelenca gospod generalni guverner izdal ta ukaz.«

»A, kaj pravite, jaz sem pomagal? Lejte, lejte! Ali bi morda za to lahko kaj dobil? Če si človek pridobi kako zaslugo za blagor države, se že spodobi, da za to kaj dobi.«

»Saj morda boste kaj dobili,« se je smejal uradnik, »pa ne na roko . . .«

Angelik pa ga ni pustil dalje govoriti.

»Ne, hvala, hvala,« je odločno izjavil. »Jaz sem preveč občutljiv.«

»Drugače pa tako trden! Zakaj ne greste k vojakom. Vi bi tam lah-

ko naprej prišli, vi bi tam lahko kaj postali. Morda celo general ali maršal! Zdaj je vojska na Španskem! Pojdite v vojsko zoper Špance! «

»Ne morem! Jaz Špance tako sovražim, da jih še videti ne maram.«

»Vi bi pač raje doma ostali in vdove tolazili, kaj?« se je smejal uradnik. »O, tič ste, pravi tič!«

In zasliševanje, dolgo in natančno zasliševanje se je vnovič začelo. In koliko večja je bila Angelikova stiska, toliko bolj je iskal izrednih pomočkov.

»Slišite, gospod,« je vprašal, ko je bilo naposled za ta dan zasliševanju konec. »Kaj pa bo zdaj s kapucinskim samostanom?«

»V vojašnico se spremeni. Koder se je glasila doslej le pobožna molitev, bodo odslej prebivali veseli vojaki.«

»No, molili ravno nismo preveč, in veseli smo bili tudi,« je nekako sam pri sebi govoril Angelik. »Ali da boste videli, kako dober in zvest državljani sem jaz, vam bom nekaj razkril, kar vesta samo dva človeka na vsem svetu.«

In povedal je policijskemu uradniku natančno vse o podzemskem hodniku, ki je bil napravljen med kapucinskim in uršulinskim samosta-

nom in potem izrekel upanje, da ga bodo sedaj izpustili iz zapora.

Toda policijski uradnik je vzel Angelikovo razkritje samo na znanje, njegovega upanja pa ni izpolnil.

»Jutri se pa vsekako odloči vaša usoda,« ga je potolažil policijski uradnik. »Jutri vas bom namreč konfrontiral z vsemi prizadetimi osebami in pričami in potem vas ali izročim sodišču, ali vas izpustim.«

In ta dan je Angelik gorečnejše kakor kedaj prepeval v svoji celici »Ave Regina« in vmes jokal in zdihoval in klical vse svetnike, krščanske in paganske na pomoč.

Naposled je vendar napočil odločilni dan. Angelik se je celo umil, česar ni storil vse te dni, kar je bil v zaporu in napravil najžalostnejši obraz. Ko ga je stražnik pripeljal v sobo, se je držal, kakor bi v naslednjem trenutku moral položiti svojo glavo pod giljotino.

V sobi so bile zbrane že vse priče. Stari grof Panigaj je otožno sedel poleg uradnikove mize. Bil je ves prepadel in poznalo se mu je od daleč, da se je od usodnega padca z balkona oficirskega kopališča zelo izpremenil. Na njegovem starem obrazu je ležala otožna resignacija. Sklonjeno je sedel na svojem stolu in trdo-

vratno je gledal v tla. Ne enkrat ni dvignil pogleda, ker ni hotel videti cvetoče lepote, blizu sebe stoječe Adelgunde.

Ko je bil prvič zaslišan pri policiji, je z drhtečim glasom povedal vso svojo nesrečo in končal s slovesno prisego:

»Sem ga iztrgala iz mojega srce tista mula, tista Adelgunda, ki me ga je goljufala. Meni ga je rekla, da ga bom umrla, da ga moja ušesa proč stoje in ga jokala za mene, potlej pa ga je šla na maskerada in ga imela officiali in druge cavalieri, a jaz sem ga plačala vse — oh — oh — oh! Ma zdaj sem ga iztrgala iz moje srce in ga bom vse pustila in ga šla via!«

In te prisege se je grof držal. Nič več se ni prikazal pri Adelgundi in njena pisma ji je vračal neodprta in tudi na policiji se je trudila zaman, da bi z ljubeznivimi pogledi in sladkimi vabljivimi smehljaji obrnila nase njegovo pozornost. Ni je hotel videti in ni je pogledal.

Razen grofa Panigaja in Adelgunde sta bila navzočna tudi ona dva oficirja, ki sta bila zasačila Angelika na balkonu, potem pa vse članice bratovščine neutolaženih vdov in suha, ošnofana šivilja in vdova Magdalena Hudošpičnica.

Mil pogled je vrgel Angelik na vse te priče, posebno mil in proseč pogled na zbrane vdove in potem se je skesano postavil pred policijskega uradnika s trepetom v srcu, kajti bilo ga je strah, kakor še nikoli.

In policijski uradnik je po dolgem premetavanju obširnih aktov porinil očala od konca nosu navzgor, se slovesno odkašljaj in začel s svojim delom.

»Torej, Ignacij Kozamernik, bivši kapucinski pater Angelik, kdaj in kje ste rojeni?«

»26. avgusta 1782 v Ljubljani,« je ponižno odgovoril Angelik.

Tedaj pa je planil s svojega sedeža grof Panigaj, kakor bi ga bila strela zadela. In skočil je pred Angelika in z obema rokama ga je prijel za ramo in zaklical:

»Kaj ste ga rekla? To ga ni res! No, no, to ga ni res, mai, mai! To ga je mojega sin, to ga niste vi, mai, mai!«

Angelik ni razumel, kaj mu hoče grof in se je plaho umikal pred njim. Tudi vsi drugi navzočniki si niso znali raztolmačiti grofovega vedenja, samo policijskemu uradniku se je začelo nekaj svitati, saj mu je grof povedal vse.

»Pomirite se, gospod grof!« je dejal policijski uradnik. »Jaz tega

moža že poznam. Povedal je svoje pravo ime, a ljudje so tako navajeni ga klicati za Angelika, da njegovega resničnega imena skoro nihče ne pomni. Torej to je v resnici Ignacij Kozamernik in rojen je 26. avgusta 1782.«

Uradnik je brskal po aktu in vzel iz njega papir.

»Tu je krstni list. Ignacij Kozamernik, nezakonski sin Magdalene Kozamernikove, stanujoče v Križevniški ulici . . .«

Tedaj pa se je iz ozadja sobe zaslišal pisku podoben vzklik in dvoje suhih rok se je stegnilo proti Angeliku:

»Sin moj — pridi na moje srce — ki te že triindvajset let z ljubeznijo išče — sin moj —!«

Toda Angelik je odskočil, kakor da je bil stopil na razbeljeno železo in lasje so se mu ježili.

»Kaj —?« je jokaje vpraševal — »vi da ste moja mati — oh, pa vendar ne?«

»Da, Nacek moj, da, jaz sem tvoja mati, jaz sem Magdalena Hudošpičnica, rojena Kozamernikova in 26. avgusta 1782. sem porodila angelčka!«

»O potem pa vi niste moja mati!« se je oglasil Angelik. »Jaz nisem angel, jaz še človek nisem, vi se motite!«

»Ga je ta prava, ga je ta prava!«
je v tem zastokal grof Panigaj. »Sem
ga spoznala, ga je ta prava!«

»Če ste vi moja mati,« je vprašal Angelik, ki mu je zelo ugajalo, da bi bil sin grofa Panigaja, »kdo pa je potem moj oče?«

»Tvoj oče je bil visok gospod, trd klobuk je imel in laški je govoril in neumen je bil kakor noč. Bil je enkrat grof in dvakrat baron.«

»Ali je bil morda grof Panigaj, baron di Ratisana in baron di Borighetto?«

»Je že pravi! Tako se je pisal! In tak je bil, kakor ta stari gospod tu, samo mlajši in čednejši!«

In Magdalena Hudošpičnica, rojena Kozamernikova, je hotela stopiti bliže, ker je bila kratkovidna, da bi si ogledala grofa Panigaja. Ta pa jo je ljuto porinil od sebe.

»Pejte ga stran! Vi ste ga ena grda baba, ki ga nima niente srce, ki ga je mojega sin prodala kapucinom. O, baba grda!«

In razprostrl je roke in pritisnil k sebi Angelika in naslonivši glavo na njegovo ramo, je bridko jokal:

»Oh, mojega povero sin, so te ga prodali kapucinom, oh, so te ga naredili enega lump, enega pijanec . . . Ma ti voglio tanto bene . . . mojega sin . . .!«

Z druge strani pa se je stiskala Magdalena Hudošpičnica k Angeliku in ihteč prosila:

»Oh, moj ljubi Nacek kaj nič ne poznaš svoje matere . . . ?«

Toda grof Panigaj ni pustil Magdalene Hudošpičnice blizu in je tako rentočil nanjo, da je moral policijski uradnik energično vmes poseči.

Ko se je končno začelo zasliševanje, je vse tako gladko šlo, da Angelik sam ni vedel, kdaj se je iz nevarnega hudodelca izpremenil v nedolžnega angela. In to ga je naredilo tako prešernega, da bi bil kmalu zahteval, naj ga policija javno za odpuščanje prosi, da ga je imela toliko časa zaprtega. V triumfu je zapustil ob roki grofa Panigaja in Magdalene Hudošpičnice, rojene Kozamernikove, policijsko poslopje.

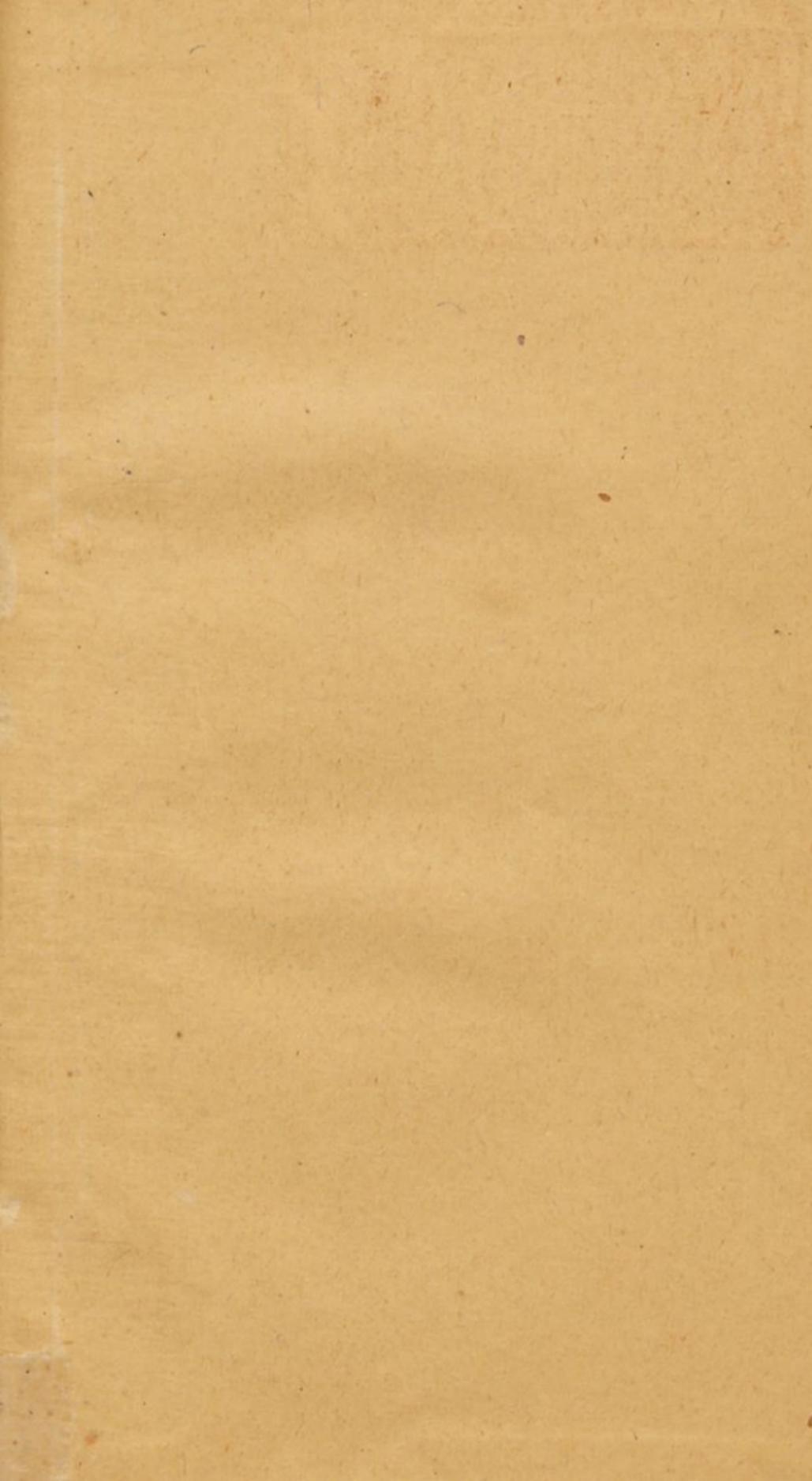
Pred hišo se je med grofom in Hudošpičnico vnel še oster prepir, kajti grof ni odnehal od svojega »pejte ga proč, baba grda!« A temu prizoru je z diplomatično spretnostjo naredila konec Adelgunda. Prijela je namreč Hudošpičnico pod roko in jo odpeljala, za kar se ji je Angelik zahvalil z mnogo obetajočim pogledom.

Grof Panigaj se ni več ločil od svojega sina. Bil mu je dober oče in

ustregel vsaki njegovi želji, samo dvoje je zahteval, da ne sme občevati ne s Hudošpičnico, ne z Adalgundo. In Angelik je vestno vsak dan prelo-mil to obljubo in je obiskal, če že ne svoje matere, pa vsaj Adalgundo, ter pri nji užil sladke urice ljubezni.

Na dan, ko so morali kapucini zapustiti Ljubljano, pa je Angelik spisal vljudno pismo na gvardijana in mu naznanil spremembo, ki se je zgodila ž njim, ter sporočil vsem nek-danjim sobratom, da jim želi vse to, kar žele oni njemu. In to pismo je privezal cerkvenemu mačku na rep in vse skupaj poslal v samostan, kot zadnji pozdrav patra Angelika.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000309442

